

Markus Multala

FREDRIK ADLERCREUTZIN URA JA ELÄMÄNVAIHEET 1820–1849

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Maaliskuu 2020

TIIVISTELMÄ

Markus Multala: Fredrik Adlercreutzin ura ja elämänvaiheet 1820–1849
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Historian tutkinto-ohjelma
Maaliskuu 2020

Pro gradu -tutkielmani käsittelee 1800-luvulla eläneen ruotsalaisen upseerin ja kreivin Fredrik Thomas Adlercreutzin elämää. Tarkastelen hänen elämäntarinansa kautta transatlanttisia suhteita ja Etelä-Amerikan merkitystä ruotsalaisessa ulkopolitiikassa 1800-luvun alkupuoliskolla. Tutkimukseni nojaa transnationaalisen ja biografisen historiantutkimuksen perinteisiin. Työni tutkimuskysymys tiivistyy muotoon: mitä Fredrik Adlercreutzin kirjeenvaihto kertoo hänen elämästään, vaihtuvista rooleistaan ja sosiaalisista suhteistaan? Työn pääasiallisena lähdeaineistona toimii Ruotsin Kansallisarkistossa (SRA) säilytetty ja digitoitu Fredrik Adlercreutzin kirjeenvaihto vuosilta 1820–1849. Kokoelma sisältää useita kymmeniä Fredrik Adlercreutzin vastaanottamia kirjeitä sekä ruotsalaisilta että eteläamerikkalaisilta. Analysoin kirjeitä teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla.

Fredrik Adlercreutzin liittyi upseerina Simón Bolívarin joukkoihin Kolumbian itsenäisyystaistelussa, mutta hän oli valmistautunut myös sotilasuran jälkeisiin diplomaattisiin tehtäviin. Hän oli merkittävässä roolissa, kun Ruotsi solmi diplomaattisuhteita ja perusti konsulitoimintaa itsenäistyviin Etelä-Amerikan valtioihin. Työni osoittaa, miten keskeinen rooli Fredrik Adlercreutzin ystävä- ja sukulaisverkostolla oli hänen elämänvaiheissaan. Hän oli saanut isältään Carl Johan Adlercreutzilta huomattavan perinnön ja kreivin aatelisarvon ja oli erittäin hyvissä väleissä Ruotsin kuninkaan Karl XIV Johanin sekä muiden hovin jäsenten kanssa, mikä auttoi häntä etenemään urallaan. Kolumbiassa avioliiton kautta laajentunut sukulaisverkosto sekä ruotsalaiset kontaktit tarjosivat Adlercreutzille apua tämän ajaututtua ongelmiin Kolumbian poliittisten muutosten aikana.

Pro gradu -työni luo laajamittaisen ja analyttisen kuvan koko Fredrik Adlercreutzin urasta ja selkeyttää hänen merkitystään Ruotsin ja Etelä-Amerikan välisessä transnationaalisessa historiassa. Porvoossa syntynyttä ja Viaporin linnoituksessa lapsuutensa viettänyttä Adlercreutzia on Venezuelassa ja Kolumbiassa arvostettu yhtenä kansallissankareista erityisesti hänen menestyksekkäiden otteidensa tähden kuuluisassa Cartagenan taistelussa 1821. Hänen nimensä on kaiverrettu vuonna 1987 Caracasiin pystytettyyn vapaustaistelijoiden muistomerkkiin. Samassa yhteydessä Venezuelan viranomaiset jopa pyysivät lupaa Adlercreutzin jäännösten siirtämistä Tukholmasta Caracasiin, mutta ne jäivät sukuyhdistyksen toiveesta Ruotsiin. Adlercreutzista on kirjoitettu suomeksi joitakin lyhyitä artikkeleita ja hänestä on tehty lyhyt osio myös Yle:n TV-ohjelmaan, mutta tämä on ensimmäinen pitempi teksti hänestä suomen kielellä.

Avainsanat: Fredrik Adlercreutz, transnationaalinen historia, biografia, kirjeenvaihto, Etelä-Amerikka, Ruotsi.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	3
1. Johdanto	4
1.1 Fredrik Adlercreutz – tutkimus ja tutkimuskysymys	4
1.2 Teoriapohja ja tutkimuksen rakenne	9
1.3 Lähteet ja metodi	11
1.4 Suur-Kolumbian poliittinen ja maantieteellinen konteksti	14
2. Sotavuodet Etelä-Amerikassa 1819–1824	19
2.1 Lähdön syyt ja matka Etelä-Amerikkaan	19
2.2 Sotatoimet	27
2.3 Kontaktit kotimaahan	33
3. Mompoxin kuvernööri ja maanpakolainen 1823–1838	36
3.1 Elämän vakiintuminen Cartagenassa	36
3.2 Mompoxin komennus ja nimitys kuvernööriksi	43
3.3 Maanpako Jamaikalle	51
3.4 Uuden viran etsintä	55
4. Konsuliksi Caracasiin 1839–1849	61
4.1 Konsulin viran perustaminen	61
4.2 Sosiaaliset suhteet ja elämä Caracasissa	64
4.3 Kontaktit Caracasista kotimaahan	67
5. Johtopäätökset	71
Lähteet ja kirjallisuus	74

1. Johdanto

1.1 Fredrik Adlercreutz – tutkimus ja tutkimuskysymys

Fredrik Adlercreutz oli toisaalta hyvin poikkeuksellinen henkilö Ruotsin historiassa, mutta toisaalta hänen elämässään on jälkikäteen havaittavissa hänen aikakaudelleen ja sosiaaliluokalleen tyypillisiä romantisoituja piirteitä. Häntä on luonnehdittu pelottomaksi sotasankariksi, naisten hurmuriksi sekä seikkailijaluonteeksi, ja hänen osallistumistansa Etelä-Amerikan vapaussotiin on pidetty kiehtovana kuriositeettina molemmin puolin Atlanttia. Hän oli merkittävässä roolissa Bolívarin armeijassa ja hänen nimensä on kaiverrettu Caracasiin vuonna 1987 pystytettyyn vapaustaistelijoiden muistomerkkiin. Muistomerkin pystytyksen yhteydessä Venezuelan viranomaiset pyysivät jopa Adlercreutzin sukuyhdistykseltä lupaa siirtää Fredrik Adlercreutzin jäännökset Tukholmasta Caracasiin, mutta ne jäivät sukuyhdistyksen toiveesta Ruotsiin.¹

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkentaa aiemman historiankirjoituksen luomaa kuvaa Fredrik Adlercreutzista. Keskeisenä tutkimuskohteena tässä työssä ovat hänen sosiaaliset suhteensa sekä niiden vaikutus hänen elämänvaiheisiinsa. Samalla tämä tutkimus kontekstoi hänen elämänkaartaan 1800-luvun alussa orastaneisiin transnationaalisiin yhteyksiin Ruotsin ja Etelä-Amerikan välillä. Ensimmäisenä johdannon osuutena tarkastan Fredrik Adlercreutzista aiemmin tehtyä tutkimusta. Tämän jälkeen avaan työssä käytettyjä teorioita, metodeita ja tutkimuskysymyksiä, ja lopuksi liitän tutkimuksen aihealueen sen ajalliseen ja maantieteelliseen kontekstiin.

Fredrik Thomas Adlercreutz (1793–1852) oli ruotsalainen kreivi, upseeri ja konsuli, joka vietti suuren osan aikuisiästään nykyisten Venezuelan, Kolumbian sekä Karibianmeren alueilla. 1820-luvulla hän toimi upseerina nykyisten Kolumbian ja Venezuelan alueiden vapaussodissa ja sotatoimien päätyttyä hän saavutti viran provinssin kuvernöörinä nykyisen Kolumbian alueella. 1830-luvulla Adlercreutz joutui maanpakoon Jamaikalle ja palasi väliaikaisesti Eurooppaan. 1840-luvulla olojen rauhoituttua väliaikaisesti Venezuelassa, ja Ruotsin ja Etelä-Amerikan välisten kauppaja- ja diplomaattiyhteyksien lisääntyessä hän palasi Caracasiin – tällä kertaa Ruotsin ja Norjan virallisena konsulina.² Hänen poikkeuksellinen elämänsä kautta tämä tutkimus pystyy valaisemaan sekä Kolumbian ja Venezuelan itsenäistymisprosessien, että Ruotsin transatlanttisen kaupankäynnin ja diplomatian kehittymisen historiaa.

¹ Olin 1992, 120.

² Parra-Pérez 2009, 5–19.

Fredrik Adlercreutzin isä, Carl Johan Adlercreutz (1757–1815) oli menestynyt ruotsalainen upseeri, joka tuli tunnetuksi erityisesti ansioistaan Suomen sodassa sekä vuoden 1809 vallankaappauksessa. Hän aloitti sotilasuransa teini-ikäisenä 1770-luvulla ja 1800-luvulle tultaessa hänet oli ylennetty Ruotsin armeijan everstiksi. Hän johti 1790-luvulla Uudenmaan rakuunarykmenttiä, joka muutti nimensä Adlercreutzin rykmentiksi. Rykmentillä oli kasarmi Viaporin linnoituksessa.³ Fredrik Adlercreutz syntyi vuonna 1793 Gammelbackassa, Porvoossa. Nuori Adlercreutz vietti aikaansa lapsena Porvoon lisäksi isänsä kasarmilla Viaporin linnoituksessa. Jo nuoruusvuosinaan nuori Adlercreutz tutustui tiettävästi eräisiin myöhemmin Etelä-Amerikan ja Ruotsin välisten suhteiden kehitykseen vaikuttaneisiin henkilöihin, kuten esimerkiksi liikemiehenä ja merenkävijänä myöhemmin tunnetuksi tulleeseen Carl von Hauswolffiin. Fredrik Adlercreutzin äiti paronitar Henrietta Amalia Adlercreutz (os. Stackelberg) kuoli vuonna 1796. Carl Johan Adlercreutz solmi uuden avioliiton Margareta von Engeströmin kanssa, ja perhe muutti Kiialan kartanoon Porvooseen.⁴ Carl Johan Adlercreutzin ensimmäisen avioliiton kautta Fredrik Adlercreutzilla oli yksi nuorempi sisar, Henrietta Virginia Adlercreutz. Isänsä toisen avioliiton kautta Fredrik Adlercreutzin sisarpuolia olivat majuri Johan Henrik Adlercreutz, eversti Carl Gustaf Adlercreutz ja Charlotta Amalia Adlercreutz.⁵

Suurvaltopoliittiset muutokset vaikuttivat merkittävästi 1800-luvun alussa Ruotsin valtakuntaan, mikä vaikutti lopulta oleellisesti Adlercreutzin suvun kohtaloon. Vuonna 1808 Venäjän keisarikunta ja Napoleonin johtama Ranska painostivat Ruotsia mukaan Ison-Britannian vastaiseen mannermaasulkemukseen. Venäjän hyökätessä Suomeen helmikuussa 1808 Carl Johan Adlercreutz nimitettiin Ruotsin kuninkaan Kustaa IV Aadolfin kenraaliadjutantiksi. Adlercreutz oli Suomen sodan menestyksekkäimpiä ruotsalaisia upseereja yhdessä sotamarsalkka Wilhelm Mauritz Klingsporin kanssa. Ruotsin joukot vetäytyivät keväällä 1808 Etelä-Suomesta kohti Pohjanmaata, jossa Adlercreutzin joukot saavuttivat menestystä mm. Revonlahden, Siikajoen ja Oravaisten taisteluissa.⁶

Keväällä 1809 Carl Johan Adlercreutz oli muiden ruotsalaisten sotajoukkojen tavoin joutunut perääntymään lahden länsipuolelle Venäjän miehitettyä Suomen. Maaliskuussa 1809 Adlercreutz osallistui kuuden muun upseerin kanssa vallankaappaukseen pidättäen kuningas Kustaa IV Aadolfin. Tätä vuoden 1809 vallankaappausta seurasi kuningas Kustaa IV Aadolfin sedän Karl XIII:n asettaminen Ruotsin sijaishallitsijaksi. Uusi kuningas päätettiin lopulta hankkia Ranskasta, ja kuninkaaksi valikoitui Ponte Corvon ruhtinas Jean-Baptiste Bernadotte, joka oli toiminut Napoleonin armeijassa

³ https://www.adelsvapen.com/genealogi/Adlercreutz_nr_125 (viitattu 5.2.2020).

⁴ Olin 1992, 106.

⁵ Syrjö, Veli-Matti: Adlercreutz, Carl Johan. Kansallisbiografia-verkkojulkaisu. Studia Biographica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1997– (viitattu 24.2.2020)

URN:NBN:fi-fe20051410

ISSN 1799-4349 (Verkkojulkaisu)

⁶ Andersson 1960, 319–322. Carlsson 1961, 227–230.

sotamarsalkkana. Uuden kuninkaan hallitsijanimeksi tuli Karl XIV Johan, ja Karl XIII adoptoi hänet. Nimellisesti Karl XIV Johanista tuli kuningas vasta 1818 Karl XII:n kuoltua, mutta käytännössä Karl XIV Johan alkoi hallita kuninkaan elkein jo saavuttuaan Ruotsiin 1810.⁷

Fredrik Adlercreutz oli kuitenkin jo vuoteen 1808 mennessä muuttanut Porvoosta Tukholmaan aloittaakseen sotilaskoulutuksensa Karlsbergin sotakorkeakoulussa vuonna 1806 13-vuotiaana. Hän opiskeli Karlsbergissa sodankäynnin taitojen lisäksi myös matemaattisia aineita sekä ranskaa, saksaa ja englantia. Sekä ranskan että englannin kielestä oli hänelle myöhemmin paljon apua, sillä ranska toimi yleisenä diplomatian kielenä 1800-luvun alussa koko Euroopassa, kun taas Etelä-Amerikassa ja liikeasioissa oli hyötyä englannin kielen taidosta. Fredrik Adlercreutz päätti sotilaskoulutuksensa 16 vuoden iässä vuonna 1809 ja alkoi toimia kornettina Tukholman kasarmilla, kuninkaallisessa Henkivartiokaartissa. Ratsumestariksi hän yleni vuonna 1812.⁸

Adlercreutz osallistui ikäänsä nähden jo hyvin varhaisessa vaiheessa aktiivisesti seurapiirielämään, minkä ansiosta hänet nimitettiin arvovaltaisiin kuriiri- sekä adjutanttitehtäviin. Ensimmäisenä diplomaattisena tehtävänä hän osallistui jo 16-vuotiaana Curt von Stedingkin saattueeseen, joka kuljetti Haminan rauhansopimusta Pietarin ja Tukholman välillä 1809. Vuonna 1810 hän sai tärkeäksi tehtäväkseen saattaa Ruotsin uuden kruununprinssin Karl XIV Johanin Ranskasta Tukholmaan. Adlercreutzin ja kruununprinssin välille muodostui tiiviit välit, ja Adlercreutz nimitettiin nopeasti kruununprinssin adjutantiksi.⁹ Carl Johan Adlercreutz oli toiminut Kustaa IV Aadolfin adjutanttina, joten hänen maineensa saattoi olla taustalla, kun Fredrik Adlercreutzin ja uuden kruununprinssin välit lähentyivät. Tämän vuoksi Fredrik Adlercreutz alkoi viettää yhä enemmän aikaa Ruotsin hovissa ja hän sai hovilta luottamustehtäväksi toimia diplomaattisten kirjeiden kuriirina Tanskan ja Ruotsin välisissä neuvotteluissa liittyen Norjan tilanteeseen vuonna 1814 sekä Wienin kongressissa vuonna 1815.

Työskenneltyään muutamia vuosia upseerina Tukholman kasarmilla, Fredrik Adlercreutz pääsi niittämään mainetta juhlasalien lisäksi myös oikeilla taistelukentillä. Saatuaan nimityksen kruununprinssi Karl XIV Johanin adjutantiksi hän seurasi kruununprinssiä Kuudennen liittokunnan sodassa ja vastasi tämän kirjeenvaihdosta sekä Preussin kuninkaan Vilhelm III:n että Venäjän keisarin Aleksanteri I:n välillä. Adjutanttin ja kuriirin tehtävien lisäksi Adlercreutz pääsi komentamaan joukkoja Großbeerenin, Dennewitzin ja Leipzigin taisteluissa.¹⁰ Liittokunnan sotien jälkeen Adlercreutz osallistui vuonna 1814 vielä Norjan sotaretkelle, jossa Norja pakotettiin Kielin rauhansopimuksen

⁷ Andersson 1960, 321–325. Carlsson 1961, 234–238.

⁸ Adlercreutz 1970, 2. Käytän tässä työssä käännöstä Henkivartiokaarti ruotsinkieliselle termille Livgardet till häst.

⁹ Giraldo Jaramillo 1960, 57–59.

¹⁰ Giraldo Jaramillo 1960, 56–60.

mukaan liittymään Tanskasta Ruotsiin.¹¹ Viimeiset vuotensa Euroopassa Adlercreutz toimi upseerina Tukholmassa hovin Henkivartiokaartissa saavuttaen vuonna 1819 everstiluutnantin arvon.

Fredrik Adlercreutzista on kirjoitettu kaksi keskeistä teosta, toinen espanjaksi ja toinen ruotsiksi. Historioitsija Joaquín Vilorio de la Hozin ‘Federico Tomás Adlercreutz : vicisitudes militares, económicas y sociales de un conde sueco en América’ on kirjoitettu vuonna 2005, ja se on kattava biografia Adlercreutzin elämästä. Ruotsalainen upseeri A.F. Carlos Adlercreutz on puolestaan kirjoittanut vuonna 1970 eräänlaisen biografisen sukututkimuksen sukulaisestaan. Kaksi muuta mainittavaa kirjoitusta Adlercreutzin elämästä ovat F. Villanueva Berrizbeitian ‘Federico Tomás de Adlercreutz’¹² vuodelta 1955, sekä Iso Brante Schweiden ‘Federico Tomás Adlercreutz. Prócer sueco bolivariano’,¹³ joka julkaistiin Boletín de la Academia Nacional de Historiassa vuonna 1941. Brante Schweiden ja Villanueva Berrizbeitian teoksiin en ole valitettavasti tämän työn puitteissa päässyt käsiksi.

Edellä mainittuja teoksia lukuun ottamatta Fredrik Adlercreutzin elämää koskeva tutkimus on melko fragmentoitunutta. Hän on esiintynyt useissa kokoomateoksissa, jotka käsittelevät Ruotsin ja ruotsalaisten ensimmäisiä yhteyksiä Etelä-Amerikkaan. Henkilöhistoriallisia kokoomateoksia, joissa Fredrik Adlercreutz esiintyy, ovat kirjoittaneet mm. K-G Olin (1992), Jussi Pakkasvirta (1998) ja Gabriel Giraldo Jaramillo (1960). Teksteissä käsitellään Adlercreutzin uran saavutuksia Suur-Kolumbiassa, mutta hänen vaikutustaan Ruotsin politiikkaan ja kaupankäyntiin ei oteta huomioon. Pitkiä ajanjaksoja hänen elämästään jää kartoittamatta. Henkilöhistoriallisten kokoomateosten ohella Adlercreutzia sivutaan muutamassa keskeisessä teoksessa Saint-Barthélemy saaren historiaa sekä Ruotsin ja Etelä-Amerikan välisiä kaupallisia ja diplomaattisia suhteita koskien. Ruotsin ja Etelä-Amerikan varhaisimpia kohtaamisia on tutkittu etenkin Ruotsin Latinalaisen Amerikan Instituutin alaisuudessa, ja keskeisimpiä tekstejä kyseisestä teemasta ovat julkaisseet tutkijat Magnus Mörner ja Carlos Vidales.

Aikakaudelleen tyypillisiä muistelmia Adlercreutz ei koskaan kirjoittanut, joten hänestä kirjoitettu historia lepää vahvasti hänen kootussa kirjeenvaihtokokoelmassaan sekä muiden aikakauden merkkihenkilöiden Adlercreutzia sivuavassa kirjeenvaihdoissa ja muistelmissa. Tiettyjen diplomaattisten ja sotilaallisten dokumenttien lisäksi hänestä puhutaan muiden hänen aikakautensa merkkihenkilöiden kirjeissä sekä muistelmissa - niin Ruotsissa kuin Etelä-Amerikassakin. Adlercreutzin nuoruudesta ja elämästä ennen hänen Etelä-Amerikan seikkailuaan tutkimuskirjallisuus

¹¹ Adlercreutz 1970, 9. Carlsson 1961, 266–268.

¹² Villanueva Berrizbeitia, F., ‘Federico Tomás de Adlercreutz’, Caracas, 1955.

¹³ Brante Schweide, Iso, ‘Federico Tomás Adlercreutz’. Teoksessa *Boletín de la Academia Nacional de Historia*, numero 94, 1941.

noudattaa samaa linjaa, mikä on luonnollista, sillä Adlercreutzia koskeva lähdeaineisto tuolta ajalta on melko suppea. Vuosien 1820 ja 1850 välillä Fredrik Adlercreutzin kirjeenvaihto lisääntyy, ja samalla myös tulkinnan mahdollisuudet hänen elämänsäkaarestaan lisääntyvät.

Lukiessa Adlercreutzin kirjeitä ja vertaillen niitä Adlercreutzista kirjoitettuihin julkaisuihin voi nähdä, ettei kirjeitä ole laajamittaisesti ja analyttisesti aiemmin käytetty. Useissa Adlercreutzia koskevissa teksteissä viitataan muutamaun tunnettuun ja keskeiseen kirjeeseen mielenkiintoisina kuriositeetteina, mutta Adlercreutzin sosiaalisesta asemasta ei ole tehty kirjeenvaihdon perusteella järjestelmällistä tutkimusta. Eniten tutkimuskirjallisuudessa on keskitytty selkeimmin dokumentoituihin asioihin hänen elämässään, kuten ylennyksiin, virkanimityksiin ja sotameriitteihin. Laajan lähdeaineiston, järjestelmällisen ja teoreettisen tutkimusotteen, sekä koko Adlercreutzin elämänsäkaaren kontekstin kattavan tuntemuksen avulla tämä tutkimus pystyy tuomaan Adlercreutzin vuosille Etelä-Amerikassa uutta merkitystä transnationaalien historian tutkimusperinteessä.

Sen lisäksi, että tämä opinnäytetyö on ensimmäinen suomenkielinen tutkimus Fredrik Adlercreutzista, tutkimuksen tarkoituksena on tarkentaa hänestä aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa muodostettua kuvaa, sekä ottaa erityisesti huomioon hänelle kirjeitä lähettäneiden henkilöiden taustat ja heidän merkityksensä 1800-luvun alun transatlanttisessa vuorovaikutuksessa. Näin ollen tutkimus käy vuoropuhelua aiemman tutkimuksen kanssa. Lähtökohtaisesti aiempi tutkimus ei vaikuta sisältävän merkittäviä asiavirheitä tai hataria tulkintoja, mutta tämä tutkimus pyrkii kirjeenvaihdon avulla tulkitsemaan aiempaa tutkimuskirjallisuutta paremmin erityisesti Adlercreutzin elämän niitä aukkokohtia, joista ei aiemmin ole ollut pelkkien virallisten dokumenttien perusteella juuri mitään sanottavaa.

Tutkimukseni tutkimusongelma voidaan lopulta tiivistää tutkimuskysymykseen: *mitä Fredrik Adlercreutzin kirjeenvaihto kertoo hänen elämästään, vaihtuvista rooleistaan ja sosiaalisista suhteistaan?* Adlercreutzin voittoa alkutaival Etelä-Amerikassa johti hänen sosiaalisen statuksensa nopeaan nousuun, kun taas olojen vakiinnuttua hänen alkuperäinen ammattinsa armeijan upseerina vaihtui vuosien saatossa aluehallinnon tehtävien puolelle. Kolumbian sekava yhteiskunnallinen tilanne ja Simón Bolívarin johtaman demokraattisen politiikan epäonnistuminen 1820- ja 1830-lukujen taitteessa puolestaan ajoi Adlercreutzin maanpakoon Karibian saarille, ja lopulta takaisin Ruotsiin. Adlercreutzin onnistui kuitenkin palata Etelä-Amerikkaan virallisena Ruotsin edustajana konsulin nimikkeellä, ja hän oli Ruotsin edustajana allekirjoittamassa ensimmäistä Venezuelan ja Ruotsin välistä kauppaa- ja diplomatiasopimusta. Hänen elämänsäkaarensa oli hyvin moniulotteinen, ja useissa hänen elämänsä muutoksissa oli selkeästi näkyvissä joko poliittisia tai taloudellisia syy-seuraussuhteita. Ennen kuin siirryn käsittelemään tutkimuksessa käytettyjä lähteitä ja metodeita, on syytä tarkentaa

keskeisimpiä käsitteitä ja tutkimustraditioita, joihin Fredrik Adlercreutzin elämä Kolumbiassa ja Venezuelassa liittyi.

1.2 Teoriapohja ja tutkimuksen rakenne

Tämän tutkimuksen kannalta on tärkeää liittää Adlercreutzin elämä muihin keskeisiin tutkimusperinteisiin ja oikeisiin konteksteihin. Ensinnäkin tämä tutkimus liittyy selkeästi Etelä-Amerikan sekä transnationaalisen historian tutkimusperinteisiin. 1800-luvun alun Etelä-Amerikan vapaussotia on perinteisesti tutkittu pitkälti kansallisella tasolla. Espanjan siirtomaaherruuden kaatuminen itsehallinnon tieltä ja verenvuodatuksen kautta saavutettu itsenäisyys ovat luoneet 1800-luvulle tyypillistä nationalistista narratiivia Etelä-Amerikan itsenäistyneissä valtioissa. Etelä-Amerikan kreolieliitti koki demokraattiset ja tasavaltalaiset hallintomuodot edistyksellisemmiksi kuin vanhan eurooppalaisen siirtomaahallinnon. Niinpä Etelä-Amerikan itsenäisyysodissa menestyneistä suurmiehistä tuli uuden nationalistisen narratiivin kulmakiviä, kansallissankareita. Tässä mielessä tämän tutkimuksen eräs tutkimusongelma onkin selvittää kirjeenvaihdon avulla Adlercreutzin asemaa tässä uudistuneessa arvovaltahierarkiassa, joka perinteisesti oli vahvasti nojannut syntyperään ja rotuun.

Transnationaalista historiaa tutkimuksestani tekee se, että ilmiönä Suur-Kolumbian itsenäistyminen oli valtakuntien rajat ylittävä prosessi. Tutkittaessa Adlercreutzin sosiaalista asemaa Suur-Kolumbiassa huomaa, miten kansainvälisesti verkostoituneita sosiaaliset ja poliittiset yhteydet 1800-luvun alussa olivat. Eurooppalaiset vapaaehtoiset sotilaat, diplomaatit ja kauppiat liikkuvat Atlantin yli, ja omistajaa vaihtoivat niin kirjeet, aatteet kuin kauppatavaratkin. Isolla-Britannialla ja Yhdysvalloilla oli omat kaupalliset ja suurvaltapoliittiset intressinsä Etelä-Amerikassa, kun taas lähes kaikki keskeiset eteläamerikkalaisen vapausliikkeen vaikuttajat olivat saaneet koulutuksensa eurooppalaisissa hoveissa ja yliopistoissa. Ruotsi halusi vakiinnuttaa kaupankäyntiään sekä Pohjois- että Etelä-Amerikassa, ja siinä asiassa auttoivat hiljalleen vakiintuvat diplomaatti- ja kauppasuhteet suurissa kaupan keskuksissa.

Viime vuosikymmeninä suuria harppauksia eteenpäin ottanut transnationaalinen historian tutkimusperinne eroaa perinteisestä kansallisvaltioiden ja suurmiesten historiasta erilaisen näkökulmansa lisäksi myös käyttämiensä lähdeaineistojen pohjalta. Transnationaalinen historiantutkimuksen keskiössä on huomion kiinnittämien kansallisvaltioiden, kansojen, politiikan ja suurmiesten sijaan ajatusten, tavaroiden ja ihmisten liikkeisiin. Transnationaalissa historiassa on ollut pyrkimyksenä löytää uusia näkökulmia monimutkaisiin ilmiöihin, joissa usein on osallisena ihmisiä eri yhteiskuntaluokista, kansallisuuksista ja ammattiryhmistä. Tämä tarkoittaa yksinkertaisuudessaan

huomion keskittämistä nimenomaan tutkimuskohteiden välisiin yhteyksiin ja käynnissä oleviin prosesseihin.¹⁴

Etelä-Amerikan vapaussotiin osallistuneiden eurooppalaisten historiaa on ollut työlästä tutkia osaltaan juuri sen vuoksi, että lähdeaineisto on usein hajallaan eri valtioiden hallinnoimissa arkistoissa, eri kielillä sekä usein epäjohdonmukaisesti järjestettynä. Kansalliset rajat ylittävien ilmiöiden tutkimus on aiempina vuosikymmeninä ollut eriytyneenä eri maissa sijaitsevien arkistolähteiden ympärille ja eri maiden konteksteihin, kun taas erityyppisten lähteiden yhdisteleminen ja kontekstien ymmärtäminen on jäänyt vähemmälle huomiolle. Vahvasti romantisoitujen aikakauden historian tutkimusta ovat ohjanneet pitkälti merkkihenkilöiden autobiografiat ja muistelmat sekä valtioiden tuottamat viralliset dokumentit, ja vasta viime vuosikymmeninä on otettu erilaisia lähteitä käyttöön myös laajemmalla skaalalla Etelä-Amerikan ja Euroopan välisten suhteiden tutkimuksessa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on valaista Fredrik Adlercreutzin kirjeenvaihdon avulla nimenomaan transnationaalisten suhteiden muodostumista ja kehitystä Suur-Kolumbian kontekstissa. Siksi on tärkeää ottaa transnationaalinen perinteen mukaisesti huomioon sekä Ruotsin että Suur-Kolumbian kulttuuripiirien erot, sekä Adlercreutzin toiminta näissä erilaisissa konteksteissa.

Lähdeaineiston muodostuessa pääasiallisesti yhden henkilön kirjeenvaihdosta työn luonne on transnationaalisen ohella jossain määrin myös biografinen. Tutkimuksessa keskitytään toisaalta siihen, miten henkilön elämä vaikutti transnationaaliin kontekstiin ja toisaalta siihen, miten konteksti vaikutti henkilön elämään. Hyvässä ja tasapainoisessa biografisessa historian tutkimuksessa nämä näkökulmat tukevat toisiaan.¹⁵ Sosiologian puolelta työkaluja lainannut life course history -lähestymistapa mahdollistaa tässä työssä yksilön tekemien valintojen tulkitsemisen sosiaalisen ja yhteiskunnallisen kontekstin sisällä. Life course -lähestymistavassa yksilön tekemiä valintoja pyritään analysoimaan ja perustelemaan hänen oman elämänsä varrelta löytyvien mahdollisten vaikuttajien kautta.¹⁶ Biografisen ja life course -tutkimusotteen avulla voidaan tulkita Adlercreutzin elämänsä aikana tekemiä valintoja erityisesti hänen sosiaalisten suhteidensa sekä kulloistenkin taloudellisten olosuhteiden avulla.

Työn rakenne on muodostunut kronologis-temaattisesti, ja osana tutkimustehtävää onkin Adlercreutzin elämänvaiheiden systemaattinen jaottelu. Työssä on kolme kronologisesti jaoteltua käsittelylukua, joista jokainen rajautuu merkittäviin muutoksiin Adlercreutzin elämässä. Ensimmäinen luku käsittelee hänen Etelä-Amerikkaan lähtönsä syitä, Simón Bolívarin armeijaan liittymistä sekä varsinaisia

¹⁴ Saunier 2013, 1–12.

¹⁵ Hakosalo 2014, 7–23.

¹⁶ Elder, Glen, 'History and the Life Course', 79. Teoksessa Bertaux, Daniel, *Biography and Society. The Life History Approach in the Social Sciences*. Sage Publications, 1981.

sotatoimia Suur-Kolumbiassa. Toinen luku puolestaan rakentuu kasarmielämän, kuvernöörin viran, perhe-elämän ja maanpaon ympärille. Viimeisessä käsittelyluvussa käsitellään hänen Ruotsiin paluutaan, konsulinimitystään ja paluuta Caracasiin olojen rauhoituttua Venezuelassa. Kaikki muutokset Adlercreutzin yhteiskunnallisessa roolissa kontekstoidaan tässä työssä Suur-Kolumbian poliittisiin muutoksiin, sillä poliittisilla olosuhteilla ja vapaussotien etenemisellä oli keskeinen asema Adlercreutzin tekemissä päätöksissä.

Kolmen pääluvun sisällä tutkimusote muuttuu kuitenkin enemmän temaattiseksi, sillä tutkimuskohteita on kunkin pääluvun sisällä useita. Kunkin pääluvun sisällä on useampi alaluku, jotka käsittelevät samaa aikakautta eri näkökulmista. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että aineiston laatu ja tutkimuskysymyksen asettelu ohjaavat käymään kutakin teemaa läpi järjestelmällisesti ja erikseen. Erityisesti Adlercreutzin ruotsalaisille ja amerikkalaisille lähettämässä kirjeissä on täysin erilaista sisältöä, joten on perusteltua käsitellä ne erikseen eri alaluvuissa.

1.3 Lähteet ja metodi

Pääasiallisena lähdeaineistona tässä työssä toimii Frederik Adlercreutzin Ruotsin Kansallisarkistossa (SRA) säilytetty ja koottu kirjeenvaihto vuosilta 1820–1849. Kokoelmaan on kerätty pääasiallisesti Adlercreutzin vastaanottamia kirjeitä, muutamia virallisia hänen uraansa liittyviä dokumentteja sekä hänen elämänkaarensa kannalta keskeisiä muiden korkea-arvoisten upseereiden ja virkamiesten kirjeitä, joissa hänen nimensä mainitaan. Kaikkia Adlercreutzin vastaanottamia kirjeitä kokoelma ei kuitenkaan sisällä, ja osa kirjeistä saattaa olla sijoitettuna suvun yksityisiin arkistoihin tai Ruotsin Sota-arkistoon. Kansallisarkistossa sijaitseva Fredrik Adlercreutzin kokoelma on kokonaisuudessaan digitoitu.

Fredrik Adlercreutzin kokoelma on jaettu kolmeen osaan, joista ensimmäinen käsittää hänen vastaanottamansa kirjeet ruotsalaisilta, keskimäinen hänen vastaanottamansa kirjeet ulkomaalaisilta ja viimeinen erilaiset liitteet ja oheispainatteet, kuten esimerkiksi Adlercreutzin Ruotsiin lähettämiä Venezuelan päivälehtiä. Ruotsalaisten kirjoittamissa kirjeissä kieli on ranskaksi kirjoittanutta Gustaf Peyronia lukuun ottamatta ruotsi. Ulkomaalaisilta saaduissa kirjeissä kieli on pääsääntöisesti espanja, joskin muutama englannin ja ranskankielinen poikkeus löytyy. Ulkomaalaisilla tarkoitetaan tässä yhteydessä lähtökohtaisesti Venezuelassa, Kolumbiassa ja Jamaikalla asuneita, jotka eivät olleet ruotsalaisia.

Venezuelalainen historioitsija ja diplomaatti Caracciolo Parra-Pérez julkaisi vuonna 1928 Adlercreutzin espanjankielisistä kirjeistä kootun painetun kokoomateoksen, josta otettiin uusi painos vuonna 2009.¹⁷

¹⁷ Parra-Pérez 2009.

Näistä kirjeistä suurin osa oli alkuperäiseltä kieleltään espanjaksi, ja kaikki näistä kirjeistä kuuluvat edellä mainittuun Kansallisarkiston Fredrik Adlercreutzin kokoelmaan. Ainoat poikkeukset tästä tekevät Bárbara Rosa Nievesin kirjeet Adlercreutzille sekä Adlercreutzin raportit Ruotsin ulkoministerille Albrecht Ihrelle. Kyseiset kirjeet löytyvät ainoastaan Parra-Pérezin kokoelmasta, eivätkä siten Kansallisarkiston kokoelmasta. Parra-Pérezin kokoelman sisältämät Adlercreutzin itsensä lähettämät kirjeet ja raportit ovat vuosilta 1840–1848, jolloin hän toimi Venezuelassa kenraalikonsulina.

Adlercreutzin vastaanottamat espanjankieliset kirjeet ovat pääasiallisesti lyhyempiä kuin ruotsalaiset kirjeet, minkä taustalla vaikutti varmasti kirjeiden vilkkaampi kirjoitustahti. Pääsääntöisesti Atlantin yli kulkeneet kirjeet olivat pitkiä ja pidempiä ajanjaksoja kattavia, kun taas Karibianmeren ja Suur-Kolumbian alueen sisäisesti kulkeneissa kirjeissä sisältö oli ajankohtaisempaa. Useimpien espanjankielisten kirjeiden kohdalla henkilöt tapasivat toisiaan myös henkilökohtaisesti aika ajoin tai he saattoivat asua samassa kaupungissa, joten kirjeet saattoivat olla hyvinkin lyhyitä, pituudeltaan vain yksi tai kaksi liuskaa.

Ruotsin Kansallisarkiston Fredrik Adlercreutzin kokoelman ohella keskeisimmät Adlercreutzin elämää aiemmin tutkineet historioitsijat ovat käyttäneet lähteinään kirjeitä, joita ei tässä kokoelmassa ole. Työn ekonomian kannalta tässä työssä on jätetty käymättä läpi muutaman keskeisen kirjeen alkuperäisversio, jotka todennäköisesti löytyisivät Ruotsin Kansallisarkistosta joko Saint-Barthélemy saaren kuvernöörin tiedotteista, konsuliraporteista tai ruotsalaisten merkkihenkilöiden kirjekoelmista. Nämä muutamat keskeiset kirjeet ovat aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa usein käytettyjä, ja ne on mahdollista jäljittää lähdeviitteiden avulla. Tämän työn puitteissa on viitattu ensisijaisesti kyseessä olevaan tutkimukseen tai teokseen, jossa kirjeen sisältö esiintyy, sekä mahdollisuuksien mukaan samalla myös alkuperäislähteeseen. On mahdollista, että lisää tutkimusaineistoa, etenkin Adlercreutzin itsensä lähettämiä kirjeitä löytyisi joko Ruotsin Kansallisarkistosta, Venezuelan tai Kolumbian arkistoista tai Adlercreutzin kirjeenvaihtokumppaneiden yksityisistä sukuarkistoista.

Tutkimuksen metodina toimii teoriaohjaava sisällönanalyysi, jossa keskiössä on kirjeiden kautta välittyvä kuva Adlercreutzin roolista sekä sosiaalisista suhteista Suur-Kolumbiassa. Teoriaohjaavuus tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että aiempi Adlercreutzia koskeva historiankirjoitus toimii viitekehysenä, joka ohjaa lähteiden tulkintaa. Adlercreutzin elämästä kirjoitetun historian pääpiirteet auttavat määrittämään sitä, mitä aineistosta kannattaa etsiä. Aineiston avulla pyritään esittämään kuhunkin Adlercreutzin elämänvaiheeseen keskeisesti liittyviä teemoja ja syy-seuraussuhteita, jotka myös vaihtelevat hänen elämänkaarensa aikana. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesti tässä tutkimuksessa aiempi tutkimuskirjallisuus Fredrik Adlercreutzista sekä transnationaalille

tutkimusperinteelle tyypillinen suhteita ja prosesseja korostava näkökulma ohjaavat lähdeaineiston lukemista.

Transnationaali historian teoria sekä life course history -lähestymistapa ohjaavat etsimään kirjeenvaihdosta Adlercreutzin sosiaalisten suhteiden ja elämänkaaren kannalta keskeisten päätösten motiiveja ja syy-seuraussuhteita. Tutkimus osoittaa analyttisellä tavalla, miten Adlercreutzin sosiaalinen asema ja hänen omat toimenpiteensä vaihtelivat riippuen muuttuvista poliittisista, taloudellisista ja sosiaalisista konteksteista. Ystävyysuhteet, avioliiton kautta solmitut sukulaisuussuhteet sekä taloudellinen tilanne ovat life course history-lähestymistavassa keskiössä.¹⁸

Aineiston ollessa kirjeenvaihtoa on keskeistä selvittää, keitä olivat Adlercreutzille kirjeitä kirjoittaneet henkilöt ja mitä asioita he ovat pitäneet tärkeinä. Keskeiset ja toistuvat teemat, samoin kuin kirjeissä esiintyvät pyynnöt ja kehotukset antavat hyödyllistä tietoa sekä Adlercreutzin nauttimasta sosiaalisesta asemasta, että kirjeiden kirjoittajien motiiveista. Lähdemateriaalia on yhteensä noin 400 liuskan edestä, joten kirjeistä nousevat asiat on abstrahoitu neljäksi teemaksi. Nämä teemat olivat karkeasti jaoteltuina 1) uutiset Ruotsin hovista, politiikasta ja Adlercreutzin joukko-osastosta 2) kaupankäyntiin ja konsulitoimintaan liittyvät maininnat 3) Adlercreutzin henkilökohtaisia sosiaalisia suhteita koskevat maininnat 4) yleiset uutiset Ruotsissa ja Etelä-Amerikassa. Tämä jaottelu oli käytössä aineiston analysointivaiheessa, mutta jaottelua ei ollut mielekästä tuoda sellaisenaan käsittelylukuihin, vaan se toimi lähinnä ohjenuorana analysointia tehdessä. Analysoidun aineiston avulla voidaan rakentaa jäsentynyt kuva Adlercreutzin elämästä osana 1800-luvun alkupuoliskon transatlanttista historiaa.

Lisämateriaalia Fredrik Adlercreutzin elämän tutkimiseen saattaisi olla mahdollista löytää Ruotsin Kansallisarkiston Kamarikollegion arkistosta (KmKA), jossa on arkistoituna esimerkiksi ruotsalaisten konsuleiden kirjanpitoluetteloita, raportteja, kirjeitä kuninkaalle sekä vuosikertomuksia. Näiden arkistojen sisällöistä voisi olla mahdollista löytää myös Fredrik Adlercreutzia koskevaa tietoa etenkin 1840-luvulta, jolloin hän toimi Ruotsin kenraalikonsulina Venezuelassa. Fredrik Adlercreutzin Kansallisarkiston omassa kokoelmassa esiintyvien kirjeenvaihtokumppaneiden joukossa saattaisi myös olla henkilöitä, joiden kirjeenvaihtoa Adlercreutzin kanssa on arkistoitu heidän omiin yksityisiin tai julkisiin kokoelmiinsa. Ottaen huomioon tämän tutkimuksen laajuuden, mahdolliset muut lähteet on kuitenkin rajattava tämän kysymyksenasettelun ulkopuolelle.¹⁹

¹⁸ Tuomi ja Sarajärvi 2009, 116–117.

¹⁹ Taulukko tutkimuksessa käytetyistä kirjeistä löytyy työn lopusta kohdasta Lähteet ja kirjallisuus, Liite 1.

1.4 Suur-Kolumbian poliittinen ja maantieteellinen konteksti

Jotta Adlercreutzin päätöksen matkustaa vieraalle mantereelle taistelemaan maanosan itsenäisyydestä espanjalaisia joukkoja vastaan voi ymmärtää, on aiheellista perehtyä Suur-Kolumbian itsenäisyystaistelun historiaan. Tämän alaluvun tehtävänä on määrittää työn kannalta keskeisimmät käsitteet sekä Adlercreutzin kohtaloa ohjanneet Latinalaisen Amerikan historian päälinjat. Espanjan siirtomaihin kuulunut Uuden-Granadan varakuningaskunta oli vuodesta 1717 käyttöön otettu termi, joka kattoi nykyiset Venezuelan, Kolumbian, Ecuadorin ja Panaman alueet. Vuonna 1777 Uuden-Granadan varakuningaskunnasta kuitenkin erotettiin Venezuelan alue omaksi hallinnolliseksi yksiköksi, jota johti sekä poliittisesti että sotilaallisesti kenraalikapteeni. Varakuningaskuntien ylimmät virkamiehet ja varakuningas tulivat aina Espanjasta, ja myös siirtomaiden lainsäädäntö tapahtui Madridissa.²⁰

Latinalaisen Amerikan itsenäistymispyrkimykset saivat lähtölaukauksensa Espanjan suurvalta-aseman heikennyttyä Ranskan miehittäessä maan vuonna 1808. Napoleonin joukkojen Espanjan miehittäminen vuonna 1808 pakotti Espanjan kuninkaan Fernando VII:n luopumaan kruunustaan ja koko Espanja ajautui kuusi vuotta kestäneeseen sotaan ranskalaisten miehitystä vastaan. Jouduttuaan luopumaan kuninkaastaan suuri osa espanjalaisista valtaapitävistä, jotka eivät alistuneet ranskalaisen hovin tahtoon, pyrkivät täyttämään poliittista tyhjiötä perustamalla paikallisia sotilaallis-poliittisia junttia. Vailla ranskalaisten lupaa ja Ranskan hallitessa tehokkaasti ainoastaan Madridin aluetta, nämä juntat kokoontuivat 1810–1812 Cádizissa, julistaen uuden perustuslaillisen monarkian mukaisen perustuslain Espanjalle. Cádizin perustuslain oli tarkoitus saavuttaa siirtomaille pysyvä edustus Espanjan kansanedustuslaitoksessa.²¹

Espanjan esimerkin mukaisesti myös Etelä-Amerikassa, Uuden-Granadan varakuningaskunnassa Fernando VII:n luopuessa kruunusta paikallinen eliitti alkoi perustaa paikallisia junttia, sillä he eivät Espanjan tavoin hyväksyneet Napoleonin veljeä José I:stä viralliseksi kuninkaaksi. Junttia perustettiin Uuden Granadan keskeisimpiin kaupunkiin, kuten Caracasiin, Bogotáan ja Cartagenaan. Kukin näistä alkuperäisistä paikallisista juntista julisti kaupunkinsa alueen itsenäiseksi, mikä mahdollisti vaikutusvaltaisten ja oppineiden, usein liberaalien ja vallankumouksellisten kreolijohtajien nousun paikallisesti valtaan.²²

²⁰ Herring 1968, 159–162.

²¹ Herring 1968, 241–242. Haynes 2000, 164–166.

²² Chust 2007, 189–193.

Löytöretkien jälkeen Suur-Kolumbian alueelle oli syntynyt selkeä varallisuuten ja ihonväriin nojautunut hierarkia. Korkeimmalla Uuden Granadan ja Venezuelan sosiaalisessa hierarkiassa olivat perinteisesti olleet espanjalaiset virkamiehet ja upseerit. Heidän määränsä oli kuitenkin suhteellisesti hyvin vähäinen, ja heidän läsnäolonsa keskittyi lähinnä suurimpiin hallinnollisiin kaupunkeihin – Bogotáan, Caracasiin ja Cartagenaan. Itsenäistymispyrkimyksiin liittyi vahvasti kreolien eli useamman sukupolven ajan Etelä-Amerikassa asuneiden eurooppalaisperäisten maanomistajien pyrkimys itsenäistyä emämaansa poliittisista ja taloudellisista säännöistä Yhdysvaltojen viitoittamalla tiellä. Kreolien vauraus perustui useimmiten orjatyövoimaan ja maanomistukseen, mikä aiheutti vapaussotien aikana myös sisäisiä jännitteitä ja suoranaisia väkivaltaisuuksia mustaihoisen väestön ja intiaanien sekä kreoleiden välillä. On tärkeää huomata, ettei Etelä-Amerikan maiden itsenäistyminen ollut laajojen väestönsien kansanliike, vaan ainoastaan kreolieliitin pyrkimys. Keskeisin syy kreoleiden itsenäistymispyrkimyksille oli taloudellisen ja poliittisen vapauden takaaminen suhteellisen pienelle kreolieliitille.²³

Itsenäistymistaisteluiden alkaessa 1810-luvulla tasavaltalaiset ja patrioottiset liikkeet olivat paikallisia ja toisistaan erillisiä, ja vasta vuoden 1821 Cúcutan perustuslaissa määriteltiin lopullisesti nykyisen Venezuelan, Kolumbian, Panaman ja Ecuadorin alueet käsittänyt yhtenäinen Kolumbian tasavalta, vaikkakin taistelut jatkuivat vielä tulevina vuosina. Vuodesta 1810 eteenpäin Uudessa Granadassa itsenäiseksi julistautuneita junttia syntyi eripuraisuuksien ja alueellisten erojen vuoksi aluksi useita, mutta Cartagenan, Santa Martan, Mompoxin, Caracasin ja Bogotáan kaltaisten suurten keskusten valtapiiriin alistettiin ja liitettiin nopeasti pienimpiä junttia.²⁴

Tasavaltalaisten hajanaiset taistelut espanjalaisia joukkoja vastaan jatkuivat vielä ainakin vuoteen 1823 asti. Erottaakseen tämän vuosina 1819–1830 eläneen laajemman tasavallan myöhemmistä vain nykyisen Kolumbian alueen käsittävistä Kolumbian tasavalloista ovat myöhemmät historiantutkijat kehittäneet termin Suur-Kolumbia, viitatessaan Kolumbian, Venezuelan, Ecuadorin ja Panaman muodostamaan tasavaltaan vuosina 1819–1830. Adlercreutzin saapuessa Etelä-Amerikkaan dokumenteissa mainitaan siis Kolumbian tasavalta, mutta tutkimusperinteessä siihen on selkeyden vuoksi viitattu nimellä Suur-Kolumbia.

Vapaussotien nimityksistään huolimatta Suur-Kolumbian 1810- ja 1820-luvuilla käydyt sodat olivat lähes yhtä selkeästi määriteltävissä sisällissodiksi kuin vapaussodiksi Espanjaa vastaan. Syynä alueen sisäisiin ristiriitoihin oli pääasiassa alueen epätasapainoinen sosioekonominen järjestelmä, sekä alueen maantieteelliset ja demografiset vaihtelut. 1800-lukua lähestyttäessä Suur-Kolumbian alueelle - kuten

²³ Herring 1968, 237–238. Haynes 2000, 109–110.

²⁴ Valtonen 2001, 172–176.

laajemmin myös koko Latinalaiseen Amerikkaan - oli muotoutunut hyvin vahvat aristokraattiset rakenteet. Alavilla ja hedelmällisillä mailla, lähinnä rannikkoseudulla, asui valtaosa espanjalaisen jälkeläisistä. Tämän kreoliväestön talous keskittyi pääasiallisesti maanomistukseen, hallinnollisiin virkoihin sekä kaupankäyntiin Espanjan kanssa. Afrikkalaisperäistä orjatyövoima oli käytössä Adlercreutzin päiviin asti sekä kreolien kotitalouksissa että plantaaseilla. Alkuperäisasukkaat ajautuivat usein hallinnon ulottumattomiin vuoristoisemmille seuduille tai laajoille savanneille.²⁵

Kuten viittäkymmentä vuotta aikaisemmin Yhdysvalloissa, tasa-arvo, nationalismi ja vapaus koskivat pääasiallisesti vain Suur-Kolumbiassa syntyneitä valkoihoisia, espanjalaiseen sukulinjaan kuuluvia rannikkokaupunkien maanomistajia. Tämä vallan, äänioikeuden, maanomistuksen ja liiketoimien keskittyminen valkoihoisten espanjalaisten jälkeläisten kreolien käsiin loi kitkaa rotujen välille itsenäistymispyrkimysten alusta alkaen, vaikeuttaen olojen rauhoittamista erityisesti sisämaassa. Uuden kolumbialaisen tai venezuelalaisen kansallisen identiteetin muodostuminen 1800-luvun alussa olikin pääasiallisesti espanjalaistaustaisen kreolieliitin työn tulosta, jonka keskeisimpinä piirteinä olivat vallankumouksen, demokratian ja romantiikan ajatukset. Uudet valtiot Etelä-Amerikassa, etenkin Suur-Kolumbian alueella, pyrkivät korostamaan omaa vallankumouksellista ja patriootista identiteettiään erityisesti erottaumalla Espanjan absoluuttisesta monarkiasta ja vahvasta katolisesta kirkosta.²⁶

Kun Espanjan kuningas Fernando VII palasi valtaistuimelleen vuonna 1815, käynnistyi myös Uuden Granadan varakuningaskunnassa merkittävä kapinallisten alueiden takaisinvalloitus, jonka johtoon nimettiin espanjalainen kenraali Pablo Morillo. Simón Bolívar puolestaan oli useampaan kertaan yrittänyt maihinnousua ja alueiden valloittamista nykyisen Venezuelan seudulla 1810-luvun alkupuolella, mutta vuonna 1817 hänen tasavaltalaisjoukkojensa onnistui lopulta valloittaa Angosturan kaupunki, joka sijaitsi strategisesti tärkeällä paikalla Orinoco-joen varrella sisämaassa. Ennen vuoden 1819 menestyksekkäiden valloitusretkien aloittamista Bolívar halusi kuitenkin saada poliittista ja hallinnollista selkeyttä taakseen, ja helmikuussa 1819 järjestettiin Angosturassa ensimmäinen Angosturan kongressi, joka vastasi kaikkien tasavallan vaatimien instituutioiden perustamisesta. Angosturan kongressi myös auktorisoi Bolívarin vallan tasavallan armeijan ylipäällikkönä. Kongressista muodostui tasavaltalaisten joukkojen demokraattinen elin Venezuelassa, vaikka valtaosa Venezuelan alueen tärkeimmistä rannikkokaupungeista olikin vielä espanjalaisten hallinnassa.²⁷

Lopullinen perustuslaki yhdistyneelle Suur-Kolumbian tasavallalle laadittiin keskeisellä paikalla Kolumbian ja Venezuelan välissä sijaitsevassa Cúcutan kongressissa 1821, missä tasavallan muodoksi

²⁵ Haynes 2000, 109–116.

²⁶ Chust ja Marchena 2007, 185–187. Herring 1968, 256–257.

²⁷ Valtonen 2001, 175–176. Haynes 2000, 166–167.

vakiintui kaksikamarinen ja presidentiaalinen järjestelmä.²⁸ Bolívarin oli kuitenkin pakko priorisoida tavoitteitaan hallinnon vakiinnuttamisen ja sotaretkien välillä, ja hänen presidenttikautta vuosina 1819-1830 leimasivat pitkät poissaolojaksot presidentin virkatehtävistä. Bolívar aloitti vuonna 1819 suuren sotaretkensä Angosturasta kohti länttä ja espanjalaisten vahvasti hallitsemaa Uutta Granadaa, aikeissaan yhdistää Uusi Granada ja Venezuela yhtenäiseksi tasavaltaiseksi valtioksi.²⁹

Keskeinen hahmo sekä itsenäisyysotien, Venezuelan historian, että Adlercreutzin elämän kannalta oli José Antonio Páez, joka oli taustaltaan Venezuelan tasankojen *llanero*, eli karjapaimen, jolla oli sukujuuria sekä alkuperäisväestöön että eurooppalaisiin. Páez sai 1810-luvun sotien aikana suuret joukot Venezuelan ala- ja keskiluokkaisia *llaneroja* Bolívarin tasavaltalaisten puolelle. Bolívarin suunnitelmana oli jättää Espanjan hallitsemat rannikkokaupungit vielä rauhaan ja keskittää hyökkäys sisämaan vuoristojen kautta Bogotáan. Vuoden 1819 suurhyökkäyksen aikana Angosturasta kohti Bogotáa hän käytti Páezin vakauttamia alueita turvallisena kulkureittinä. Páezin kansansuosion ongelmana oli vain se, että hänen myönnettyään Venezuelan alueen johtajuuden Bolívarille Venezuelan alueella syntyi Páezin ympärille keskittynyttä separatistista liikehdintää. Páezista tuli erinäisten vaiheiden kautta osin tahtomattaan Venezuelan separatististen pyrkimysten henkilöitymä, ja Suur-Kolumbian hajottua 1830 hänestä tuli Venezuelan politiikan johtohahmo vuosikymmeniksi eteenpäin.³⁰ Páezista ja Adlercreutzista tuli 1840-luvulla hyvin läheisiä ystäviä ja kirjeenvaihtokumppaneita, mistä puhutaan lisää luvussa 4.

Vuoden 1819 aikana Bolívarin Uuden Granadan valloitusretken alkaessa eurooppalaisten mielenkiinto Etelä-Amerikkaa kohtaan kasvoi nopeasti. Erityisesti brittiläiset investoivat ja lainoittivat tasavaltalaisten pyrkimyksiä ja Karibianmerellä sijainneiden siirtomaiden kautta monet eurooppalaiset myivät salaisesti aseita ja sotatarvikkeita tasavaltalaisille. Venezuelaan alkoi virrata Euroopasta Napoleonin sodan veteraaneja upseereiksi, sekä heidän mukanaan myös kokemattomia sotilaita. Isosta-Britanniasta ja Irlannista saapui yhteensä muutamia tuhansia miehiä, muodostan tasavaltalaisten armeijaan brittiläisen legioonan. Nämä joukot saapuivat Venezuelaan useassa erässä, tavallisesti Margaritan saaren ja Angosturan kaupungin kautta, ja ne olivat erittäin tärkeässä roolissa Andien ylittämässä ja tasavaltalaisten kannalta voittoisassa Boyacán taistelussa elokuussa 1819. Boyacán taistelun kautta Bogotáan valtaaminen onnistui muutaman päivän sisällä.³¹

Vaikka Suur-Kolumbian sisämaat ja pääkaupunki Bogotá olivat hyvin Bolívarin tasavaltalaisten hallussa, oli espanjalaisilla vielä vahva jalansija kaikissa Suur-Kolumbian rannikon kaupungeissa, ja

²⁸ Loponen 2007, 86–89.

²⁹ Salcedo-Bastardo 1977, 53–57.

³⁰ Marsland 1976, 169–188. Valtonen 2001, 175.

³¹ Herring 1968, 258–259. Haynes 2000, 169.

taistelu heidän karkottamiseksi jatkui vielä useamman vuoden. Fredrik Adlercreutzin saapuminen kesällä 1820 Angosturaan ja liittyminen Suur-Kolumbian vapaussotaan sijoittuu juuri tähän rannikkokaupunkien valtauksen aikaan, jolloin tasavaltalaiset pyrkivät karkottamaan espanjalaisia sekä Cartagenasta, Santa Martasta, Ciénagasta ja Riohachasta, että toisaalla myös Venezuelan rannikkokaupungeista, tärkeimpänä Caracasista. Adlercreutz vietti koko 1820-luvun tiiviisti nykyisen Kolumbian rannikolla, pääasiallisesti Magdalena departementin alueella.

Kuva 1. Suur-Kolumbian kartta ja Bolívarin valloitusretken keskeisimmät taistelut. Lähde: Mörner 1957, 112.

2. Sotavuodet Etelä-Amerikassa 1819–1824

2.1 Lähdön syyt ja matka Etelä-Amerikkaan

Fredrik Adlercreutzin päätöstä lähteä harjoittamaan sotilasuraansa ulkomaille voidaan tulkita monesta eri näkökulmasta. Ensimmäisenä käsittelen Adlercreutzin oman elämäntilanteen ja lähtöön vaikuttaneet työntävät tekijät loppuvuoden 1819 aikana. Menestyksekkäiden sotavuosien 1813–14 jälkeen hän joutui kohtaamaan samoja ongelmia kuin muutkin Napoleonin sodissa meritoituneet ammattiupseerit. Carl Johan Adlercreutz oli ennen kuolemaansa 1815 ehtinyt saavuttamaan kreivin aatelistarvon, joka siirtyi eteenpäin hänen pojalleen. Tämän ohella Fredrik Adlercreutz peri isältään myös lapsuudenkotinsa Kiialan kartanon ja huomattavan perinnön. 22-vuotiaana hän oli kruununprinssin henkilökohtainen ystävä, Eurooppaa nähnyt kielitaitoinen ja koulutettu upseeri. Kasarmiupseerin elämä Tukholmassa kulutti kuitenkin hänen varallisuuttaan. Adlercreutzin asema kruununprinssi Karl XIV Johanin adjutanttina sekä valtakunnan armeijan everstiluutnanttina oli tarjonnut hänelle paljon etuisuuksia ja toimintamahdollisuuksia, mutta samalla myös asettanut tietyt sosiaaliset vaatimukset asumiselle, vaatetukselle ja juhlimiselle.³² Adlercreutzin puhuttiin olleen jo tuossa vaiheessa kortti- ja rahapelien ystävä,³³ mikä osaltaan tukee yleistä käsitystä Adlercreutzin ajautumisesta taloudellisiin vaikeuksiin 1810-luvun loppupuolella.

Fredrik Adlercreutz oli liittynyt Napoleonin sotien jälkeen vuonna 1815 Tukholmassa kuninkaan henkivartiokaartiin majurina, todennäköisesti pysyäkseen kruununprinssi Karl XIV Johanin vaikutuspiirin läheisyydessä, sillä Adlercreutz toimi edelleen kruununprinssin adjutanttina ja kuriirina. Hänen joukko-osastonsa Henkivartiokaartissa oli hevosrykmentti, ja hänen joukko-osastonsa toimenkuvaan kuului rauhan aikana sotaharjoitusten lisäksi kuninkaan hovin vartioiminen ja hovin hevostalleista huolehtiminen. Vuoteen 1817 mennessä Adlercreutz oli saanut eskadroonan komennettavakseen, ja vuonna 1819 hän yleni majurista everstiluutnantiksi.³⁴

1800-luvun alun Ruotsin armeijassa upseerien palkat olivat hyvin matalia, ja korkeisiin sotilasvirkoihin oli pääsy vain aatelistoon kuuluvilla miehillä. Virkojen ja ylennysten hankkiminen ostamalla oli tavallista, sillä korkeat virat tarjosivat vastavuoroisesti muita etuisuuksia sosiaalisessa elämässä tai ammatin harjoittamisessa. Upseeriston taloudellisen tilanteen ollessa heikko oli luonnollista, että armeijan upseeristo oli 1800-luvun alun Ruotsissa luonteeltaan hyvin aristokraattinen. Palkkaa ei

³² Adlercreutz 1970, 11.

³³ Olin 1992, 107.

³⁴ Vilorio de la Hoz 2005, 22.

maksettu myöskään Adlercreutzille.³⁵ Tukholmassa virkaansa hoitaneen yhdysvaltalaisen diplomaatin Christopher Hughesin kirjeessä brittiläiselle kenraali John Devereuxille Hughes mainitsi Adlercreutzin velkaantuneen viimeisinä Euroopan vuosinaan pahasti. Kirjeessä mainitaan, että Adlercreutz oli ostanut viranylennyksensä everstiluutnantista everstiksi kuninkaan henkivartiokaartissa vuonna 1819, mikä köyhdytti Adlercreutzia entisestään.³⁶

Adlercreutzin taloudellisesti tukalassa tilanteessa on huomioitava Etelä-Amerikan vapaussotien herättämä mielenkiinto eurooppalaisten keskuudessa. Simón Bolívarin julistamat valistuksen ja vapauden aatteet vetosivat yhä suureen osaan sivistyneistöä Euroopassa. Positiivisiin mielikuviin vaikuttivat etenkin demokratian ihanteet, romantiikan aikakaudelle tyypillinen positiivinen suhtautuminen sotasankareihin sekä mahdollisuudet elämänlaadun parantamiseen uudessa elinympäristössä. Tärkeimmät syyt eurooppalaisten kiinnostukselle Etelä-Amerikan uusia valtioita kohtaan olivat kuitenkin taloudellisia. Eurooppa oli kuitenkin hyvin kahtiajakautunut suhteessa valistuksen ja vapauden ihanteisiin, sillä etenkin Wienin kongressin jälkeen Eurooppaa jakautui vahvasti liberaaliseen ja konservatiiviseen leiriin. Ruotsin tärkein kauppakumppani Iso-Britannia johti liberaalia linjaa, kun taas Pyhän Allianssin jäsenet Preussi, Itävalta ja Venäjä johtivat konservatiivista linjaa, joka suhtautui hyvin varauksellisesti Etelä-Amerikan maiden itsenäistymispyrkimyksiin. Ruotsi pyrki 1810- ja 1820-lukujen ulkopoliitikassaan turvaamaan kaupan Ison-Britannian kanssa ja luomaan kauppayhteydet Etelä-Amerikkaan, mutta samalla se pyrki olemaan suuttamatta Venäjää.³⁷

Iso-Britannia oli Ruotsia edellä poliittisten ja kaupallisten suhteiden muodostamisessa Espanjasta irti rimpuilevaan Etelä-Amerikkaan. Sekä Ison-Britannian että Ruotsin tapauksessa yhteyksien muodostamisessa yhdistyivät sekä valtiolliset ja poliittiset että henkilökohtaiset ja kaupalliset intressit. Etelä-Amerikan itsenäistymisen kontekstissa keskiöön nousivat kauppasuhteet, sillä Espanja oli koko siirtomaahallintonsa aikana keskittänyt kaiken Etelä-Amerikan kaupan omiin käsiinsä, mutta nyt espanjalaisten jättämän tyhjiön pyrki täyttämään Yhdysvallat, Iso-Britannia ja muut Euroopan valtiot. Etenkin Lontoon kauppiaiden ja sijoittajien rahallinen tuki brittiläisen legioonan perustamiseksi Suur-Kolumbiaan oli vahvasti linkittynyt kaupallisten ja teollisten intressien varmistamiseksi uudessa tasavallassa.³⁸ Itsenäisyytensä puolesta taistelleet tuoreet valtiot tarvitsivat lainoitusta, raaka-aineita ja myyntituloja päästäkseen irti emämaastaan Espanjasta. ja Ruotsilla oli 1810- ja 1820-luvuilla juuri näiden valtioiden tarvitsemia kauppatarvikkeita, kuten sotatarvikkeita, laivoja ja terästä.

³⁵ Viloría de la Hoz 2005, 22.

³⁶ Parra-Pérez 2009, 22.

³⁷ Carlsson 1961, 281–283.

³⁸ Arielli 2017, 145.

Osin Karl XIV Johanin henkilökohtaisista mieltymyksistä, osin sijoittajien ja laivanvarustajien kaupallisista intresseistä sekä osin tukholmalaisen lehdistön positiivisesta propagandasta johtuen Ruotsi suhtautui kokonaisuutena hyvin positiivisesti sekä Pohjois- että Etelä-Amerikkaan.³⁹ Ruotsin keskeisimmän vientituotteen raudan vienti sen aiemmin tärkeimpään vientikohteeseensa Englantiin tyrehtyi 1810-luvulla. Pitääkseen yllä tärkeintä vientialaansa Ruotsi suuntasi katseensa Yhdysvaltoihin, josta tulikin nopeasti merkittävin ruotsalaisen raudan maahantuoja.⁴⁰ Vastavuoroisesti Yhdysvaltojen tuotteista Ruotsi oli kiinnostunein sokerista, puuvillasta ja tupakasta.⁴¹ Yhdysvaltojen muodostuessa Ison-Britannian ohella merkittävimmäksi Ruotsin kauppakumppaniksi, alkoi luonnollisesti Ruotsin kiinnostus myös Etelä-Amerikan nousevia markkinoita kohtaan kasvaa. Transatlanttisten suhteiden ja liikenneyhteyksien tiivistyessä sekä kauppa- ja diplomaattisuhteiden vakiintuessa Yhdysvaltoihin, ei loikkaus Etelä-Amerikan markkinoille tuntunut enää kovin suurelta. Ongelmallisia kaupankäynnin ja diplomatian harjoittamisen kannalta Etelä-Amerikassa 1810- ja 1820-luvuilla olivat kuitenkin suurvaltapolitiittiset kysymykset. Vaikka Yhdysvallat oli jo vuonna 1822 solminut diplomaattiset suhteet Suur-Kolumbian kanssa, eurooppalaiset valtiot eivät päässeet tekemään samoin yhtä aikaisin konservatiivisen Pyhän Allianssin painostuksen vuoksi.⁴²

Latinalaisen Amerikan poliittisesta tilanteesta ei ollut Ruotsissa kovin laajaa näkemystä, ja kuningas Karl XIV Johan sai muodostaa kuvan Etelä-Amerikan vapaustaistelusta suhteellisen harvojen tiedonantajien kautta. Johan Adam Graaner⁴³ ja Severin Lorich olivat Etelä-Amerikan matkojensa ajaksi virkavapaata saaneita sotilaita, jotka toimivat kuninkaan tiedonantajina 1810-luvulla. Yksittäisten tiedonantajien lisäksi tietoja Etelä-Amerikan mantereen olosuhteista ja politiikasta tihkui Ruotsin kruunun omistamalle Saint-Barthélemy saarelle, jonka lehdistössä ja raporteissa käsiteltiin myös Etelä-Amerikan mantereiden asioita. Erityisesti Saint-Barthélemy kuvernöörin raportit kuninkaalle olivat tärkeitä tiedonlähteitä ja ne todennäköisesti vaikuttivat kuningas Karl XIV Johanin positiiviseen suhtautumiseen Etelä-Amerikan maiden itsenäistymiseen.⁴⁴ Kuvio kuitenkin toimi myös toiseen suuntaan, sillä Etelä-Amerikasta saapui Eurooppaan erilaisia diplomaatteja ja mielipidevaikuttajia levittämään tietoa maiden itsenäistymispyrkimyksistä sekä värväämään vapaaehtoisia sotilaita tasavaltalaisarmeijan joukkoihin.

Ruotsin hovi oli 1820-luvun taitteessa hyvin aktiivisesti yhteyksissä Suur-Kolumbian edustajiin Pariisissa ja Lontoossa toimineiden ruotsalaisten ministereiden ja asiainhoitajien,⁴⁵ kuten Martin von

³⁹ Ola Svärd 1949, 33–42.

⁴⁰ Ola Svärd 1949, 19–28.

⁴¹ Ola Svärd 1949, 33.

⁴² Ola Svärd 1949, 116.

⁴³ Svensk biografiskt lexikon, SRA.

⁴⁴ Vidales 1988, 1–11.

⁴⁵ Chargé d'affaires.

Wahrendorffin, Gustaf Löwenhielmin ja Gustaf Stierneldin kanssa.⁴⁶ Etelä-Amerikan uusista itsenäistyneistä maista Suur-Kolumbia oli selkeästi kiinnostunein myös itse solmimaan kauppa- ja diplomaattisuhteita eurooppalaisiin valtioihin. Suur-Kolumbian edustajista erityisesti Francisco Antonio Zea ja José Rafael Revenga neuvottelivat Lontoossa ja muissa Euroopan keskeisissä kaupungeissa eurooppalaisten valtioiden edustajien kanssa Suur-Kolumbian itsenäisyyden tunnustamisesta. Francisco Antonio Zea ja José Rafael Revenga pyrkivät Lontoossa ja muissa Euroopan suurkaupungeissa neuvottelemaan Euroopan maiden edustajien kanssa Suur-Kolumbian itsenäisyyden tunnustamisesta, jonka Suur-Kolumbia asetti kaupankäynnin ehdoksi 1820-luvun alussa.⁴⁷ Ensi vaiheessa Ruotsi jäi hyvin tarkasti seuraamaan Ison-Britannian esimerkkiä, ja oli valmis tunnustamaan Suur-Kolumbian välittömästi Ison-Britannian jälkeen, mutta ei uskaltanut ensimmäisenä eurooppalaisena maana tehdä aloitetta Venäjän ja Espanjan painostuksen alla.

Saint-Barthélemy saarella ja Karibianmerellä Ruotsi oli jo 1700-luvulta alkaen noudattanut neutraliteettipolitiikkaa, eli maa pyrki harjoittamaan vapaata kaupankäyntiä merellä sekaantumatta suurvaltojen välisiin sotiin. Neutraliteettiperiaate oli perinteisesti ollut sodan aikana taloudellisesti erittäin tuottoisaa, joskin riskit yksittäisten kauppiaiden ja laivanvarustajien kannalta olivat suuremmat.⁴⁸ Saint-Barthélemy saarella Ruotsi noudatti 1800-luvun alussa samaa politiikkaa, ja saaren suurin satamakaupunki Gustavia oli laillisesti vapaasatama, mikä oli harvinaista koko Karibianmeren alueella, jossa suurin osa saarista oli jonkin eurooppalaisen valtion omistuksessa ja ainaisen merirosvouden uhan alla. Saint-Barthélemystä muodostui 1810- ja 1820-lukujen aikana vapaasatamastatuksensa vuoksi kauttakulkupaikka Suur-Kolumbian tasavaltalaisjoukkojen ja eurooppalaisten väliselle salakaupalle.⁴⁹

Ruotsalaisten merimiesten ja kauppiaiden ohella Saint-Barthélemy saarella myös muut amerikkalaiset ja eurooppalaiset kauppiat välittivät aseita ja muita sotatarvikkeita Suur-Kolumbian tasavaltalaisjoukoille 1810- ja 1820-luvuilla, ja tunnuksettomat alukset olivat tuttu näky saarella. Myös kuningas Karl XIV Johan oli kiinnostunut siirtomaassaan tapahtuneesta salaisesta toiminnasta, ja samalla hän alkoi ymmärtää myös sotavarusteiden, kuten raudan, tykkien ja ruudin viennin merkityksen myös Ruotsin ulkomaankaupassa ja ulkopolitiikassa. Historiantutkija Carlos Vidalesin mukaan Karl XIV Johan oli hyvinkin tietoinen saarellaan tapahtuneista laittomuuksista, ja koko hovin politiikkana oli keskeisesti hyötyä Etelä-Amerikan vapaussodista ja laittomasta asekaupasta.⁵⁰ Ongelmallista Ruotsin Etelä-Amerikan politiikassa oli se, että Suur-Kolumbia vaati maan itsenäisyyden tunnustamista

⁴⁶ Ola Svärd 1949, 117–123.

⁴⁷ Ola Svärd 1949, 114–123.

⁴⁸ Müller 2004, 21–24.

⁴⁹ Aaltonen 2019, 72–74.

⁵⁰ Vidales 1988. Svärd 1949, 44–51.

ehtona virallisten kauppasuhteiden perustamiselle, mutta Ruotsi ei sitä ensimmäisenä eurooppalaisena valtiona halunnut tehdä.⁵¹ Uusien Etelä-Amerikan maiden itsenäisyyden tunnustaminen oli Kreikan itsenäistymispyrkimysten ohella yksi keskeisimmistä suurvaltapolitiittisia jännitteitä luoneista aiheista koko Euroopassa 1820-luvun alkupuoliskolla.

Itsenäistymissotien kontekstissa myös eurooppalaisten vapaaehtoisten sotilaiden rooli oli merkittävä. Jo vuonna 1817 olivat ensimmäiset brittiläiset vapaaehtoiset matkustaneet Suur-Kolumbian taisteluihin. Huomattavan suuri osa Etelä-Amerikkaan päätyneistä sotilaista oli täysin kouluttamattomia, eikä suurimmalla osalla ollut taistelukokemusta Napoleonin sodista. Vain Euroopasta saapuneella upseeristolla oli aiempaa armeijataustaa. Upseereilla saattoi olla taustallaan Adlercreutzin tavoin Napoleonin sotien jälkeisiä taloudellisia ongelmia tai identiteettikriisejä, mutta suurin osa eurooppalaisista vapaaehtoisista rivisotilaista tuli uudelle mantereelle toiveissaan puhtaasti siirtolaisuus, maanomistus ja käsityöammatit. Etelä-Amerikka nähtiin etenkin Isossa-Britanniassa varteenotettavana vaihtoehtona muille siirtolaisuuden kohteille, kuten Australialle tai Yhdysvalloille. Suur-Kolumbiaa matkakohteena puolsivat erityisesti lupaukset maanomistuksesta muutaman vaarallisen sotavuoden jälkeen, sillä Suur-Kolumbiassa espanjalaisten jäljiltä uudelleen jaettava maata. Maahan sopeutumisen kriteereihin 1810- ja 1820-lukujen Suur-Kolumbiassa kuuluivat osallistuminen itsenäisyysotiin tasavaltalaisten puolella sekä useimmiten avioituminen korkean yhteiskuntaluokan edustajan kanssa.⁵²

Adlercreutzin päätös matkustaa Suur-Kolumbiaan ei syntynyt vahingossa, vaan päätökseensä vaikuttivat merkittävästi hänen läheiset ystävänsä. Kielitaitoisena ja ilmeisen seurallisena miehenä Adlercreutzille oli kertynyt kontakteja pitkin Eurooppaa sekä aateliston, hovien että upseeriston piirissä. Todisteena Adlercreutzin nauttimasta arvostuksesta toimivat hänen Napoleonin sotien aikana vastaanottamat kunnianosoitukset Euroopan suurista hoveista. Adlercreutz vastaanotti kiitoksena Ruotsin kruununprinssin adjutanttina ja kuriirina suorittamistaan diplomaattisista tehtävistä Venäjän keisarilta Aleksanteri I:ltä Pyhän Annan ritarikunnan kunniamerkin ja Preussin kuninkaalta Vilhelm III:lta Preussin korkea-arvoisimman kunniamerkin, Pour le Mériten.⁵³ Toisaalta hänen erityisen läheiset välinsä Ruotsin hovin ja kruununprinssin kanssa mahdollistivat hovin suuremman vaikutusvallan Adlercreutzin taloudellisen tilanteen heikentyessä 1810-luvun lopulla.

Adlercreutzille olisi riittänyt Suur-Kolumbian ohella ottajia esimerkiksi Venäjän keisarillisessa armeijassa tai muualla Euroopassa. Näyttää kuitenkin siltä, että Ruotsin hovi valjasti Adlercreutzin oman Etelä-Amerikan politiikkansa välineeksi hänen diplomaattisten taitojensa sekä sosiaalisen

⁵¹ Swärd 1949, 128–129.

⁵² Brown 2006, 20–26.

⁵³ Adlercreutz 1970, 5.

statuksensa vuoksi. Ruotsin hovi näki pystyvän lyömään kaksi kärkeä yhdellä iskulla. Samanaikaisesti kun arvostetulle mutta taloudelliseen ahdinkoon ajautuneelle kuninkaan adjutantille tarjottiin mahdollisuus kunniansa palauttamiseen, sai Ruotsi Adlercreutzista asiainhoitajan ja tiedonantajan uuden potentiaalisen kauppakumppanin maaperälle. Ruotsilla oli 1700-luvulla kehittynyt pitkät perinteet konsuleiden ja asiainhoitajien lähettämisestä vieraisiin maihin, ja mitä todennäköisimmin myös Adlercreutzista kaavailtiin samanlaista virkamiestä Suur-Kolumbiaan.⁵⁴

Vuodesta 1809 vuoteen 1824 Ruotsin ulkoministerinä toimi Lars von Engeström. Hän oli Fredrik Adlercreutzin äitipuolen Margareta Beata von Engeströmin veli,⁵⁵ ja sen vuoksi läheisissä väleissä Adlercreutzin kanssa. Lars von Engeström ja erityisesti hänen vaimonsa Rosalie von Engeström olivat huolissaan Adlercreutzin huonontuneesta taloudellisesta tilanteesta, ja halusivat tarjota tälle apuaan. Heinäkuun 10. päivänä 1820 Yhdysvaltojen edustaja Tukholmassa, Christopher Hughes, lähetti kirjeen irlantilaiselle kenraalille John Devereuxille, jonka tehtävänä tuohon aikaan oli kasvattaa tietoisuutta Euroopan suurissa hoveissa Suur-Kolumbian itsenäisyysodasta sekä värvätä sotilaita Ison-Britannian kokoamaan vapaaehtoislegioonaan.⁵⁶ Kirje on sama, johon viittasin jo aiemmin.

Hughes totesi kirjeessään, että kreivitär von Engeström oli pyytänyt häntä antamaan suosituksen, ja että Adlercreutz oli sen loisteliailta meriiteillään ja ammattitaitoisuudellaan vastuuttomasta rahankäytöstään huolimatta ansainnut. Mielenkiintoista tässä kirjeessä on se, että Hughes vaikutti suosittelleen Adlercreutzia Devereuxille ristiriitaisin tuntein. Samaan hengenvetoon ylistyssanojensa kanssa Hughes kuitenkin huomautti, että henkilökohtaisella tasolla hänen ja Adlercreutzin välit olivat kylmät Adlercreutzin ollessa liiankin läheisissä tekemisissä erään hänen ystävänsä vaimon kanssa. Hughes mainitsi kirjeensä alussa, että todennäköisesti kenraali Devereux oli jo kuullut Adlercreutzista tai tavannut hänet, sillä heinäkuuhun 1820 mennessä Adlercreutz oli ehtinyt jo aloittaa matkansa kohti Etelä-Amerikkaa. Hughesin tarkoituksena lienee ollut vain täyttää Rosalie von Engeströmin pyyntö, sekä auttaa Adlercreutzia saavuttamaan ansaitsemansa sosiaalinen ja sotilaallinen asema Suur-Kolumbiassa. Rosalie von Engeström oli ilmeisen läheisissä väleissä Adlercreutzin kanssa, sillä hän henkilökohtaisesti lähetti heinäkuun 11. päivänä 1820 kirjeen Adlercreutzille, jossa hän kannusti Adlercreutzia kokeilemaan siipiään Etelä-Amerikassa. Kuitenkin mikäli asiat eivät uudella mantereella sujuisi hyvin eikä toimeentulo parantuisi, olisi paluu Ruotsiin tai siirtyminen Venäjän keisarin armeijaan hänen mukaansa parhaita vaihtoehtoja Adlercreutzille.⁵⁷

⁵⁴ Müller 2004, 40–46.

⁵⁵ Olin 1992, 106.

⁵⁶ Vilorio de la Hoz 2005, 24. Kirje, Hughes Devereuxille 10.7.1820, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

⁵⁷ Vilorio de la Hoz 2005, 20. Alkuperäistä kirjettä ei löydy Ruotsin Kansallisarkistosta, vaan ainoastaan Carlos Vidalesin julkaisemattomasta teoksesta *'Documentos relativos al coronel Federico Tomás Adlercreutz, legionario sueco al servicio del Ejército Libertador durante el periodo de la Gran Colombia (1819–1830)'* Stockholm: Institutionen för spanska, portugiska och latinamerikastudier, 8.

Lars von Engeströmillä oli Christopher Hughesin lisäksi myös muita kontakteja Etelä-Amerikassa ja Isossa-Britanniassa Adlercreutzin taloudellisen aseman parantamiseksi. Jo huhtikuussa 1819 von Engeström oli ollut kirjeitse yhteyksissä paroni Gustaf Nils Stierneldiin, joka toimi Lontoossa Ruotsin lähettiläänä. Engeström tiedusteli kirjeessään Stierneldiltä uramahdollisuuksia ruotsalaisille upseereille Etelä-Amerikan sodissa, mitä ilmeisimmin Adlercreutzin pyynnöstä. Stierneld oli Fredrik Adlercreutzin hyvä ystävä vuosien 1813 ja 1814 ajoilta Napoleonin sodista ja avioliittojen kautta kaukaista sukua keskenään.⁵⁸ Myös toinen Lontoossa asiainhoitajana toiminut toiminut ruotsalainen Martin von Wahrendorff sai käskyn suositella Fredrik Adlercreutzia kolumbialaiselle Francisco Antonio Zealle, joka toimi tuohon aikaan Suur-Kolumbian lähettämänä ministerinä ja lähettiläänä Isossa-Britanniassa.⁵⁹

Missä vaiheessa Fredrik Adlercreutz sitten aloitti matkansa, jos kerran kesän 1820 kirjeenvaihdossa hänen todetaan jo lähteneen Ruotsista? Mitä ilmeisimmin vahvimmin Adlercreutzin päätökseen hakeutua vieraan maan armeijaan vaikutti kuningas Karl XIV Johan, jonka kanssa Adlercreutz oli ollut hyvin läheisissä väleissä, toimittuaan pitkään tämän adjutanttina. 9. joulukuuta 1819 päivätyn Ruotsin Sota-arkistossa säilytetyn dokumentin mukaan kuningas Karl XIV Johan myönsi Adlercreutzille kahdeksi vuodeksi virkavapaata ja luvan palvella ulkomaisessa armeijassa.⁶⁰ Ranskan vallankumouksen jälkeisessä Euroopassa nationalismi, kansalliset armeijat ja kansalaisuuteen linkittynyt asepalvelus olivat tehneet vieraan valtion armeijoissa taistelemisesta aiempaa harvinaisempaa.⁶¹ Määräaikainen kuninkaan lupakirje jätti kuitenkin Adlercreutzille mahdollisuuden palata takaisin Eurooppaan. Hughesin kirjeen⁶² mukaan Adlercreutz oli viettänyt Lontoossa kolmisen kuukautta ennen laivamatkaansa Atlantin yli, todennäköisesti aikajaksolla tammikuusta maaliskuuhun 1820.⁶³

Viitteitä Fredrik Adlercreutzin oleskelusta Isossa-Britanniassa on löydettävissä myös kahdesta Gustaf Nils Stierneldin Adlercreutzille lähettämästä kirjeestä.⁶⁴ Näissä kahdessa kirjeessä ei ole päivämäärää eikä vuotta näkyvissä, mutta verraten Kansallisarkistossa säilytettyihin muihin Stierneldin lähettämiin kirjeisiin on oletettavaa, että ne ovat alkukeväältä 1820. Molemmat ovat lyhyitä, vain kahden virkkeen mittaisia, ja niissä käsitellään Stierneldin ja Adlercreutzin lähipäivien tapaamisia. Tämä tarkoittaa sitä, että kirjoitushetkellä Stierneld ja Adlercreutz oleskelivat samassa kaupungissa, ja ottaen huomioon

⁵⁸ Adlercreutz 1970, 16.

⁵⁹ Adlercreutz 1970, 16. Alkuperäinen tieto teoksessa Ola Swärd, Sven, *'Latinamerika i svensk politik under 1810- och 1820-talen'*.

⁶⁰ Viloría de la Hoz 2005, 23. Alkuperäinen dokumentti löytyy Ruotsin Sota-arkistosta: (Nils Adlercreutz samling) État Major Général de l'Armée Suédois, nr. 657, Stockholm, den 9 december 1819.

⁶¹ Arielli 2017, 121–125.

⁶² Parra-Pérez 2009, 21–23.

⁶³ Viloría de la Hoz 2005, 24.

⁶⁴ Kaksi kirjettä, Stierneld Adlercreutzille, molemmat päivämäärättömiä, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

Stierneldin tuolloisen viran Lontoon lähettiläänä on todennäköistä, että kirjeet sijoittuvat juuri alkukeväälle 1820. Kokoelmista löytyy vielä kolmas Stierneldin päiväämätön kirje, mutta siinä mm. mainitaan Adlercreutzin jo hakeneen konsulin virkaa Suur-Kolumbiassa, joten se sijoittunee 1830-luvulle, joten käsittelen sitä myöhemmissä luvuissa.

Isossa-Britanniassa oleskelunsa jälkeen Adlercreutz nähtiin huhtikuun ja heinäkuun 1820 välillä Saint-Barthélemy saarella.⁶⁵ Saint-Barthélemy kuvernöörille Johan Norderlingille oli annettu mahdollisesti kuninkaan toimesta käsky luovuttaa Adlercreutzille 300 dollaria.⁶⁶ Heinäkuun ja elokuun vaihteessa 1820 Adlercreutz on mitä ilmeisimmin jatkanut matkaansa Saint-Barthélemyltä ensin Margaritan saarelle Venezuelan rannikolle ja sieltä Angosturan kaupunkiin, jossa Bolívarin armeijalla oli vankka tukikohta. Elokuun alussa 1820 Fredrik Adlercreutz esittäytyi armeijan päällystölle Angosturassa ja kuun lopussa itse Simón Bolívar henkilökohtaisesti otti Adlercreutzin vastaan Barranquillassa ja vahvisti Adlercreutzin sotilasarvoksi everstiluutnantin.⁶⁷

Näiden tietojen perusteella on selvää, että Adlercreutzilla oli hyvin paljon vaikutusvaltaa ruotsalaisissa seurapiireissä, ja että häntä ei lähetetty Etelä-Amerikkaan, vaan pikemminkin hänelle järjestettiin mahdollisuus lähteä. Adlercreutz oli taitavampi diplomaatissa ja sodankäynnissä kuin kaupankäynnissä, joten Etelä-Amerikan sotajoukot sopivat hänelle paremmin kuin esimerkiksi osallistuminen Saint-Barthélemy kaupankäyntiin. Adlercreutz pääsi Etelä-Amerikassa välittömästi sotatoimiin muiden eurooppalaisten upseerien kanssa, joten sopeutuminen uuteen maahan kävi nopeasti. Vielä oli tosin epävarmaa, jäisikö hän sotatoimien jälkeen Etelä-Amerikkaan sotilaaksi tai diplomaatiksi, vai palaisiko hän Ruotsiin. Tulevaisuutensa turvatakseen Adlercreutz näki sosiaalisten yhteyksien säilyttämisen Ruotsiin tärkeänä koko Etelä-Amerikassa viettämänsä ajanjakson ajan. Aktiivisinta kirjeenvaihto oli Adlercreutzin ja hänen vanhan ystävänsä ja upseerin Gustaf Peyronin välillä. Ilmeisesti he olivat ystävyystyneet jo vuosien 1813–14 aikana Saksassa. Säännöllisempää kirjeenvaihtoa Adlercreutz kävi myös pitkän linjan kauppakonsuli Gustaf Beyerin sekä aiemmin mainitun Gustaf Nils Stierneldin kanssa.

⁶⁵ Viloría de la Hoz 2005, 24. Kirjoittaja ei anna viitettä tälle väittämälle, mutta todennäköisesti tieto on peräisin Saint Barthélemy tuolloisen kuvernöörin Johan Norderlingin kirjeenvaihdosta tai hänen Ruotsin hallitukselle lähettämistään raporteista. Myös Olin 1992, 108 kirjoittaa, että Saint-Barthélemy saarella oli myös Adlercreutzin vanha ystävä Carl von Hauswolff, joka myi saarelta salaisesti aseita Barranquillaan, Suur-Kolumbiaan.

⁶⁶ Swärd 1949, 121.

⁶⁷ Viloría de la Hoz 2005, 24–25, 29.

2.2 Sotatoimet

Fredrik Adlercreutzin maine ja suositukset olivat kiirineet Simón Bolívarin korviin jo ennen Adlercreutzin saapumista Suur-Kolumbian maaperälle. Saatuaan henkilökohtaisesti lämpimän vastaanoton Bolívarilta elokuun lopulla 1820 Barranquillassa, Magdalena-joen suulla, aloitti Adlercreutz sotilasuransa tasavaltalaisarmeijan joukoissa Suur-Kolumbiassa hyvin saman tyylistä kuin se oli alkanutkin Euroopassa vuonna 1813: adjutantina sekä ratsujoukkojen johtajana. Simón Bolívar oli suositellut Adlercreutzia adjutantiksi everstille ja Pohjoisen armeijan komentajalle Mariano Montillalle. Francisco Burdett O'Connor, irlantilaisen legioonan eversti Suur-Kolumbiassa, kirjoitti muistelmissaan, miten hän muisti ruotsalaisen kreivi Adlercreutzin saapumisen eversti Mariano Montillan joukkoihin. Hän kirjoitti, miten Simón Bolívar oli suositellut Adlercreutzia Montillalle, ja miten tämä ruotsalainen everstiluutnantti oli "kaikkein koulutetuin ja pätevin Euroopasta saapunut upseeri".⁶⁸ Tämän lisäksi O'Connor kuvaili Adlercreutzia hyvin hauskaksi persoonaksi.⁶⁹ Fredrik Adlercreutz nimitettiin elokuun lopulla 1820 Mariano Montillan alaisuuteen ratsujoukkojen everstiluutnantiksi, sekä Montillan adjutantiksi.

Mariano Montillan joukkojen tehtävänä kesällä 1820 oli vapauttaa espanjalaisten käsistä Suur-Kolumbian pohjoisrannikon suurimmat kaupungit Riohacha, Santa Marta ja Cartagena.⁷⁰ Vuoden 1819 aikana Simón Bolívar oli aloittanut voimakkaan Uuden Granadan vapauttamisoperaation, jonka keskeisenä tavoitteena oli ollut edetä Venezuelan rannikolta sisämaata pitkin pääkaupunki Bogotáan. Tasavaltalaisten joukkojen voittoa eteneminen Angosturasta länteen kesän 1819 aikana oli kulminoitunut Boyacán taisteluun noin sata kilometriä Bogotá'n pohjoispuolella. Boyacán taistelussa tasavaltalaiset Simón Bolívarin johdolla olivat saavuttaneet merkittävän voiton, ja kuninkaalliset joukot pakenivat Riohachan, Santa Martan ja Cartagenan rannikkokaupunkeihin. Vuosien 1820–1823 Suur-Kolumbian vapaussodan taistelut koostuivat pitkälti näiden rannikkokaupunkien puolustuskamppailusta tasavaltalaisia joukkoja vastaan. Etenkin Cartagenassa espanjalaisilla oli vielä hyvin vankat asemat kesällä 1820, jolloin Adlercreutz saapui maahan.⁷¹

Adlercreutz kävi kirjeenvaihtoa Amerikkaan saapumisensa jälkeen Saint-Barthélemy'n kuvernöörin Johan Norderlingin kanssa, pääasiallisesti Ruotsin hovin tapahtumista. Eräs näistä Adlercreutzin lähettämistä kirjeistä on päivätty lokakuun alussa 1820 Barranquillassa, mikä tarkoittaa sitä, että ainakin tuolloin hän on vielä majoittunut Barranquillassa.⁷² Francisco Burdett O'Connor mainitsi kuitenkin

⁶⁸ O'Connor 1915, 46.

⁶⁹ O'Connor 1915, 58.

⁷⁰ Olin 1992, 109.

⁷¹ Herring 1968, 257–259.

⁷² Vilorio de la Hoz 2005, 31

muistelmissaan, että Montilla kävi alkusyksystä 1820 Turbacossa, joka oli tasavaltalaisten tärkeä tukiasema lähellä rojalistien eli espanjalaisten hallitsemaa Cartagenan kaupunkia. O'Connor mainitsi, että hän itse, Adlercreutz sekä moni muu esikunnan jäsen liittyi Montillan matkaan, mutta hän mainitsi myös, että paluu Barranquillaan tuli hyvin pian.⁷³ Armeijan päällystö lienee vierailut Turbacossa syksyllä 1820 saadakseen ohjeistuksia Simón Bolívarilta operaation jatkosta.

Eversti ja Pohjoisen armeijan komentaja Mariano Montilla sai Turbacossa Simón Bolívarilta selkeät toimintaohjeet Suur-Kolumbian pohjoisten rannikkoprovinssien vapauttamiseksi, sekä myös yleiskuvan Bolívarin koko armeijan tavoitteista. Bolívarin ensimmäinen prioriteetti oli joukkojen liikuttelun ja huollon kannalta tärkeän Magdalena-joen saaminen täydelliseen kontrolliin. Seuraava kohde oli Santa Martan kaupungin piirittäminen ja valtaaminen 50 kilometrin päässä Barranquillasta itään. Kolmas tavoite oli Cartagenan kaupungin piirittäminen, ja neljäs hyökkäyksen kohdistaminen Maracaibon kaupunkiin, joka sijaitsi nykyisen Venezuelan rannikolla.⁷⁴

Mariano Montillan joukot lähtivät syksyllä 1820 Magdalena-jokea seuraillen Barranquillasta etelään, kiertääkseen Ciénagan rämeen ja suunnaten sen jälkeen pohjoiseen kohti Ciénagaa ja sen jälkeen Santa Martaa. Francisco O'Connor mainitsee muistelmissaan kohtaamisia espanjalaisten kanssa mm. Fundaciónissa ja Río Fríolla, joiden perusteella voidaan saada kokonaiskuvaa Santa Martan sotaretkien kulusta. O'Connor mainitsee myös moskiittojen häiritsevän määrän, ruuan vähäisyyden sekä sotilaiden kahlaamisen rämeikössä rintaan asti vedessä.⁷⁵ Adlercreutz pääsi kokemaan trooppisten olosuhteiden haasteet, kuten hän totesi helmikuulta 1821 päivätyssä kirjeessään Saint-Barthélemyyn kuvernöörille Johan Norderlingille. Hän sanoi Santa Martan sotaretkien aikana kärsineensä kuumeesta ja vatsakivuista, johtuen likaisesta juomavedestä ja niukasta ravinnosta. Adlercreutz kuitenkin kertoi olonsa rauhoittuneen Santa Martassa, jossa hän oli saanut parempaa ravintoa, hoitavia kylpyjä ja puhtaampaa juomavettä. Samalla Adlercreutz kertoi Norderlingille, että hän oli muun päällystön kanssa jo suunnitellut Cartagenan linnoituksen valtaamista espanjalaisilta.⁷⁶

Marraskuun loppuosa 1820 Montillan joukot olivat saavuttaneet Santa Martan, ja espanjalaisten hallussa ollut kaupunki ryöstettiin. Suur-Kolumbian vapaussodissa poltetun maan taktiikka sekä siviileihin ja maaomistuksiin kohdistunut ilkivalta olivat hyvin yleisiä toimintatapoja. Adlercreutzin toimenkuvaan ratsujoukkojen everstiluutnanttina Mariano Montillan alaisuudessa Santa Martaan suuntautuneen sotaretkien aikana kuului armeijan joukkojen, maaston ja olosuhteiden tarkkailua, mikä oli ensiarvoisen

⁷³ O'Connor 1915, 47.

⁷⁴ Viloría de la Hoz 2005, 33.

⁷⁵ O'Connor 1915, 48–50.

⁷⁶ Viloría de la Hoz 2005, 34. Mörner 1960, 20–27. Jälkimmäinen sisältää Adlercreutzin kirjeen Norderlingille 24.2.1821.

tärkeää trooppisen ilmanalan ja maaston tuottamissa haastavissa olosuhteissa. Maaston tarkkailutehtäviä varten Adlercreutzille annettiin komennettavaksi erillinen avantgarde-joukko, joka tuohon aikaan tarkoitti jonkinlaista pioneeriryhmää tai etujoukkoa. Tämän lisäksi hän pääsi Montillan adjutanttina suorittamaan erilaisia kuriiri- ja edustustehtäviä.⁷⁷

Santa Martan kaupungin ryöstön jälkeen marraskuun lopussa 1820 Simón Bolívar ja espanjalaisten rojalistien komentaja kenraali Pablo Morillo solmivat aselevon, joka kesti noin neljä kuukautta.⁷⁸ Tuon aselevon aikana Adlercreutz ylennettiin everstiluutnantista everstiksi, ja hänelle uskottiin Santa Martan provinssin sotilaallinen käskynhaltijuus.⁷⁹ Vielä helmikuussa 1821 kirjeessään Norderlingille Adlercreutz epäili espanjan kielen olevan hänelle esteenä komentajuudelle, mutta näemmä hänen englannin ja ranskan kielen taitonsa kompensoivat tätä.⁸⁰ Adlercreutzin espanjan kielen taito kuitenkin kehittyi myöhemmästä kirjeenvaihdosta päätellen hyvin nopeasti. Kevään 1821 ensimmäisten kuukausien aikana Adlercreutz mitä ilmeisemmin osallistui Santa Martassa uuden tasavaltaisen hallinnon perustamiseen sekä kasarmitoiminnan vakiinnuttamiseen.

Toukokuun ja kesäkuun vaihteessa 1821 Adlercreutz oli siirtynyt Santa Martasta Cartagenan lähistölle valmistautumaan kaupungin valloitukseen. Adlercreutz matkusti kaupunkiin amiraali José Prudencio Padillan joukkojen mukana meriteitse.⁸¹ Cartagenan kaupunki oli ollut tasavaltalaisten saattamana jo heinäkuusta 1820 asti, mutta tasavaltalaiset olivat vielä odottaneet sopivaa hetkeä tähän espanjalaisten vahvimpaan linnakkeeseen hyökkäämiseksi. Tarkoituksena oli hyökätä Cartagenaan samanaikaisesti sekä maalta että mereltä. José Prudencio Padilla vastasi merijoukoista, kun taas Adlercreutz nimitettiin maajoukkojen komentajaksi Cartagenan piirityksessä. Cartagena oli kuuluisa vahvoista linnakkeistaan, erityisesti San Felipe de las Barajasista, jota pidettiin aikanaan yhtenä Etelä-Amerikan vahvimmissa linnoituksista. Adlercreutzin valintaan maajoukkojen komentajaksi vaikutti hänen strateginen kyvykkyytensä sekä tietämys tykistöä ja linnoituksista, joka juonsi juurensa hänen sotakouluopinnoistaan Tukholmassa ja Metzissä.⁸²

Cartagenan taistelu oli Adlercreutzin sotilaallisen uran kenties suurin taidonnäyte, ja viimeistään tuolloin hän saavutti maineen suurena sotasankarina. 24. päivän yönä kesäkuussa 1821 alkoi

⁷⁷ Viloría de la Hoz 2005, 30–31. Tjänsteföreteckningar, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

⁷⁸ Herring 1968, 259.

⁷⁹ Adlercreutz 1970, 30. Everstiksi nimittämisen ajankohdasta on kirjallisuudessa epäselvyyttä. Kyseisen kirjoittajan mukaan nimitys tuli Santa Martan valtauksen jälkeen vuonna 1820, Olinin mukaan vasta Ciénagan taistelun jälkeen vuonna 1822, Viloría de la Hozin mukaan vuonna 1823 ja Parra-Pérezin mukaan huhtikuussa 1828. Parra-Pérez nojaa väitteensä dokumenttiin, jota säilytetään yksityisessä arkistossa Caracasissa, Parra-Pérez 2009, XIV.

⁸⁰ Mörner 1960, 20–27, sisältää Adlercreutzin kirjeen Norderlingille 24.2.1821.

⁸¹ Viloría de la Hoz 2005, 36.

⁸² Jaramillo 1960, 57.

tasavaltalaisten hyökkäys. Adlercreutzin ryhmän onnistui varastaa viholliselta tykki, ja hänen johtamansa ryhmä hyökkäsi kaupunkiin sen itäiseltä laidalta. Hänen joukkonsa kohtasi voimakasta vastarintaa useiden tuntien ajan, mutta ryhmä onnistui saavuttamaan San Felipe de las Barajasin linnoituksen uloimman muurin. Sillä aikaa, kun Adlercreutzin johtamien joukkojen hyökkäys satoi espanjalaisten huomion kaupungin itäiselle puolelle, Padillan laivasto pääsi hyökkäämään meren puolelta espanjalaisten selustaan. Useiden tuntien hyökkäyksen jälkeen Adlercreutz ja Padilla olivat onnistuneet varastamaan espanjalaisilta monta suurta kanuunaa, ja vaikka ratkaisevaa voittoa ei ensimmäisen yön suurhyökkäyksellä vielä saavutettu, olivat espanjalaiset pakotettuja entistä epätoivoisempaan selviytymistaisteluun, sillä apujoukkoja ei ollut odotettavissa.

Adlercreutzin joukot onnistuivat 22. päivä syyskuuta valtaamaan San Felipe de las Barajasin korkeimman kukkulan, vaikkakin sillä hinnalla, että Adlercreutz itse haavoittui kanuunankuulasta. Piiritys jatkui lopulta lokakuulle asti, jolloin espanjalaiset antautuivat ja jättivät Suur-Kolumbian merkittävimmän tukikohtansa. Cartagenan piirityksen päätyttyä Fredrik Adlercreutz nimitettiin Magdalenan departementin 1. husaarijoukkojen komentajaksi, sekä korkeimmaksi insinööriksi Cartagenan linnoitusten jälleenrakentamisprosessissa. Lisäksi hän osallistui Cartagenassa erilaisiin sotilashallinnollisiin tehtäviin, liittyen esimerkiksi omaisuuksien jakoon sekä aseiden jakamiseen ja jälleenmyyntiin.⁸³

Huolimatta tärkeimmän tukikohtansa menettämisestä, syksyn 1821 ja tammikuun 1822 aikana espanjalaiset olivat tehneet vastahyökkäyksen saaden uudelleen haltuunsa Ciénagan ja Santa Martan kaupungit. Mariano Montilla organisoi uuden sotaretken Cartagenasta ja Barranquillasta kohti näitä kaupunkeja. Adlercreutz sai komennettavakseen noin viidensadan miehen vahvuisen laivaston, ja matka taittui marssimisen sijaan laivoilla. Adlercreutzin joukko saavutti Ciénagan kaupungin lännestä käsin Ciénagan suuren laguunin kautta. Tasavaltalaisten hyökkäys Ciénagassa tammikuussa 1822 oli menestys, eikä kaupungin vastarinta kestänyt kauaa.⁸⁴

Ciénagasta Adlercreutzin tie vei Mariano Montillan joukkojen mukana Riohachan provinssiin, päämääränään lopulta Maracaibon kaupunki noin 400 kilometriä itään Santa Martasta. Kuten vuoden 1820 sotaretkellä Barranquillasta Santa Martaan, myös vuoden 1822 sotaretkellä Riohachan kaupungista la Guajiran vuoristoisen ja rämeisen alueen läpi kohti Maracaiboa Adlercreutz pääsi johtamaan etujoukkoja, joiden tehtävänä oli maaston kartoittaminen ja tutkiminen. Kuitenkin kesken sotaretken Adlercreutzin joukoille tuli käsky kääntyä takaisin taltuttamaan Santa Martassa puhjennut espanjalaisten kapina, mikä onnistui lopulta helpohkosti.⁸⁵ Vuoden 1822 marraskuussa tasavaltalaiset

⁸³ Olin 1992, 112. Viloría de la Hoz 2005, 36–37. Lozano Cleves 1980, 309–322.

⁸⁴ Viloría de la Hoz 2005, 38.

⁸⁵ Olin 1992, 112.

joukot lopulta kukistivat espanjalaiset ja rojalistit myös Maracaibossa, mutta vaikuttaa siltä, ettei Adlercreutz osallistunut enää tähän operaatioon.

Loppuvuoden 1822 aikana Adlercreutz ei enää osallistunut kapinoiden kukistamiseen. Santa Martan kapinan kukistumisen jälkeen Adlercreutzin liikkeistä loppuvuonna 1822 ei ole varmaa tietoa. Todennäköisesti tuona aikana joko Santa Martassa tai Cartagenassa Adlercreutz tapasi tulevan puolisonsa María Josefa Díaz Granados y Panizan. Díaz Granados oli syntynyt Bogotásssa, mutta kasvanut perheensä kanssa Cartagenassa. Hänen vanhempansa olivat myös syntyneet Etelä-Amerikassa, perheen isän suvun espanjalaisten sukujuurien ulottuessa noin viiden sukupolven päähän, ja hänen isänsä oli toiminut myös Etelä-Amerikassa everstiluutnanttina espanjalaisten joukoissa. Díaz Granadosin äidin puolen isoisa taas oli toiminut Cartagenassa pormestarina.⁸⁶ Avioliiton solmiminen marraskuussa 1822 Cartagenan katedraalissa kanssa tarjosi Adlercreutzille maanomistuksen ohella toisen monien eurooppalaisten toivoman valttikortin maahan integroitumiseen. Häiden jälkeen Adlercreutzin elämä alkoi hieman rauhoittua ja asettua aloilleen Cartagenan kaupungissa, jossa hän alkoi hoitaa Magdalenan 1. husaarijoukon komentajan tehtävää.⁸⁷

Avioliitto kohtalaisen ylhäisen kreoliperheen tyttären kanssa vakiinnutti Adlercreutzin asemia Suur-Kolumbiassa. Myötäjäiset puolestaan kohensivat tuoreen avioparin taloudellista tilannetta. Koulutettuja eurooppalaisia miehiä pidettiin hyvissä kreoliperheissä arvossa, ja myös Díaz Granadosin neljästä siskosta kolme meni naimisiin eurooppalaisten miesten kanssa. Yksi heistä meni naimisiin saksalaisen upseerin Adolf Raschin kanssa, joka taisteli mm. Boyacán taistelussa, toinen taas skottilaisen Donald Campbell Stevensonin kanssa, josta tuli myöhemmin Adlercreutzin hyvä ystävä.⁸⁸ Adlercreutzin ja Díaz Granadosin ensimmäinen lapsi syntyi joulukuussa 1823 Cartagenassa. Lapsi ei kuitenkaan elänyt vuotta vanhemmaksi.⁸⁹

Cartagenaan asetuttuaan Adlercreutz sai tehtäväkseen pysyvän tasavaltalaisen kasarmitoiminnan perustamisen Cartagenaan vuonna 1822, samoin kuin insinööripäällikön toimen kaupungissa. Mariano Montillan antamien ohjeiden mukaisesti Adlercreutz vastasi Cartagenan kaupungin aseistuksen ja tykistön huollosta.⁹⁰ Tammikuussa 1823 Adlercreutz vastaanotti kirjeen Suur-Kolumbian armeijan

⁸⁶ Adlercreutz 1970, 37.

⁸⁷ Olin 1992, 113. Viloría de la Hoz 2005, 100. Olinilla ja Viloría de la Hozilla on eri käsitys kaupungista, jossa avioliitto solmittiin. Olin väittää sen olleen Santa Marta, Viloría de la Hoz puolestaan Cartagena. Viloría de la Hozin näkemys vaikuttaa hänen lähdeviittaustensa perusteella luotettavammalta.

⁸⁸ Viloría de la Hoz 2005, 100–103.

⁸⁹ Viloría de la Hoz 2005, 93.

⁹⁰ Tjänsteföreteckningar, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Kirje, Montilla Adlercreutzille 18.9.1822, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

päaesikunnan G. M. Viruetalta, joka määräsi hänen husaarijoukkonsa pysymään valmiustilassa.⁹¹ Marraskuussa 1823 puolestaan Adlercreutzin kanssa samassa joukko-osastossa palvellut upseeri D. J. Jugo valitteli omien joukkojensa varusteiden kehoon tilaa.⁹² Kirjeistä on pääteltävissä, että vuoden 1823 aikana olot olivat jo pääasiassa rauhoittuneet Magdalenan departementin alueella, johon kuuluivat virallisesti vuodesta 1824 eteenpäin Ríohachan, Santa Martan ja Cartagenan provinssit.

Vuonna 1824 Adlercreutz osallistui sotatoimien päättymisen jälkeen komiteaan, jonka tarkoituksena oli jakaa uudelleen espanjalaisille kuulunut omaisuus, joka oli nyt päätynyt tasavaltalaisten käsiin.⁹³ Tämä komitea toimi mitä ilmeisimmin Cartagenassa, jonne Adlercreutz oli vuoden 1822 sotatoimien päätyttyä muuttanut vaimonsa kanssa Santa Martasta, tai sitten vastaavia komiteoita perustettiin eri puolille Suur-Kolumbiaa. Adlercreutz pääsi lopulta toteuttamaan monen eurooppalaisen vierastaistelijan päämäärän Etelä-Amerikassa, sillä hän sai palkinnoksi sotapalveluksistaan maaomistuksen noin 50 km Cartagenasta itään. Loput palkkionsa hän oli vastaanottanut rahana.⁹⁴ Omaisuuden vastaanottaminen eri muodoissa saattoi vaikuttaa hyvältä vaihtoehdolta, sillä kirjallisuus Suur-Kolumbian itsenäisyysodista huomauttaa usein sotilaiden palkkojen olleen joko myöhässä tai olemattomia.

Huolimatta siitä, että Adlercreutz oli päässyt osalliseksi valtion omaisuuden jakamiseen, operaatiossa oli jälleen nähtävissä häivähdys Adlercreutzin luonteenlaadusta, joka ei ollut juurikaan kiinnostunut liikeasioista tai oman taloudellisen tilanteen kohentamisesta. Mitä ilmeisimmin Adlercreutzin vastaanottama tila, *Rebollo*, oli hankalien kulkuyhteyksien päässä ja osittain hoitamattomuuden ja osittain sodankäynnin runtelema, eikä Adlercreutzilla ollut tarkoitustakaan itse ryhtyä ylläpitämään tilaa. Siinä missä muut sotasankarit kahmivat komiteassa itselleen vauraita maaomistuksia, Adlercreutz otti vaatimattomasti huonommankin maatilaa vastaan, vaikka pysyi itse vaimonsa kanssa Cartagenassa hallinnollisten ja sotilaallisten tehtävien parissa. Vuoteen 1829 mennessä Adlercreutz oli joutunut luopumaan maatilasta, eikä siitä ollut ollut potentiaalistaan huolimatta taloudellista hyötyä Adlercreutzille.⁹⁵

Adlercreutz vaikutti olleen erittäin läheisissä tekemisissä myös arvovaltaisten tasavaltalaisten kanssa. Hänen sotakokemuksensa ja opintonsa Euroopassa, hänen meriittinsä eurooppalaisissa hoveissa sekä lukuisat suositukset takasivat hänelle hyvät mahdolliset menestyä ja edetä myös Suur-Kolumbian tasavaltalaisarmeijassa. Ilman ulkomaalaisten upseerien sotilasarvon rajoittamista everstin arvoon

⁹¹ Kirje, Republica de Colombia, Departamento del Magdalena Adlercreutzille 1.1.1823, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

⁹² Parra-Pérez 2009, 25–26.

⁹³ Kirje, Republica de Colombia, Departamento del Magdalena Adlercreutzille 13.3.1824, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

⁹⁴ Olin 1992, 113.

⁹⁵ Vilorio de la Hoz 2005, 54–56.

Adlercreutz olisi saattanut edetä isänsä tavoin vieläkin korkeammalle armeijan hierarkiassa. O'Connorin muistelmien kommentit Adlercreutzin rohkeudesta ja hänen nimittämisensä useiden etulinjan taisteluiden komentajaksi vahvistavat kuvaa Adlercreutzista eräänlaisena 1800-luvun romantiikan aikakaudelle tyypillisenä sotasakarina. Lisäksi Adlercreutz kävi kirjeenvaihtoa syksyn ja joulun aikana vuonna 1823 varapresidentti Francisco de Paula Santanderin kanssa. Adlercreutz esitti varapresidentille kunnianhimoisia parannusehdotuksia liittyen komentamiensa husaarijoukkojen varustukseen ja uniformuihin.⁹⁶ Cartagenassa Adlercreutzin puhuttiin myös osallistuneen Magdalenan husaarijoukkojen kokoamisen sekä kasarmitehtäviensä ohella aktiivisesti sosiaaliseen elämään ja juhlimiseen.⁹⁷

2.3 Kontaktit kotimaahan

Vaikka Adlercreutz oli kiireinen mies Etelä-Amerikassa, hän halusi pysyä tarkasti perillä myös Ruotsin ja Saint-Barthélemy'n asioista. Ruotsin kuningashan oli alun perin myöntänyt Adlercreutzille vain kahden vuoden luvan poissaololle virkatehtävistään. Adlercreutz sai kuitenkin lähtökohtaisesti säilyttää kuninkaan suostumuksella sotilasarvonsa ja virkansa Etelä-Amerikassa viettämänsä ajan, ja sen takia hänen kirjeenvaihdossaan keskeisessä asemassa olivatkin kuninkaan hoviin ja Adlercreutzin joukko-osastoon liittyneet uutiset. Adlercreutz halusi pitää mahdollisuudet auki kahteen eri suuntaan. Hän saattoi vakiinnuttaa elämänsä Suur-Kolumbiassa sotilas- tai diplomaattuuralla taistelujen päätyttyä tai palata Ruotsiin entiselle sotilasuralleen.

Mahdollisuudesta palata Ruotsiin kertovat erityisesti Ruotsin Lontoon-lähettilään Gustaf Stierneldin Adlercreutzille lähettämät kirjeet. Stierneld kirjoitti Adlercreutzille elokuussa 1820, mutta kirje saapui Adlercreutzille Turbacoon vasta toukokuussa 1821, jolloin hän oli mukana Cartagenan piirityksessä. Stierneld kertoi saaneensa Adlercreutzin kirjeen, jossa puhuttiin onnistuneesta, mutta vaikeasta laivamatkasta Etelä-Amerikkaan. Hän oli kuullut Adlercreutzin pääsystä valtameren toiselle puolelle aiemmin jo kreivitär von Engeströmiltä. Lisäksi Stierneld oli selkeästi perillä Riohachassa maaliskuussa 1820 tapahtuneesta kaupungin ryöstämisestä, erään kapinoineen irlantilaislegioonan joukko-osaston karkottamisesta Jamaikalle, sekä hitaasti mutta varmasti kasvaneesta kaupankäynnistä Suur-Kolumbiassa.⁹⁸

⁹⁶ Viloría de la Hoz, 2005, 39.

⁹⁷ Viloría de la Hoz 2005, 93.

⁹⁸ Viloría de la Hoz 2005, 26–27. Kirje, Stierneld Adlercreutzille 15.8.1820, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

Stierneld kertoi kirjeessä Adlercreutzille hänen vanhan joukko-osastonsa eräästä everstinimityksestä, ja kertoi kaikkien siellä voivan hyvin. Samoin Stierneld kirjoitti hovin ja kuninkaan asioista, sekä hovin sisäpiiriläisten Gustaf Löwenhielmin ja Lars von Engeströmin kuulumisista. Kuninkaan suosikkeihin kuulunut Gustaf Löwenhielm oli Adlercreutzille tuttu vuosilta 1813–14, jolloin hän oli kruununprinssin ja Adlercreutzin mukana Pohjois-Saksassa käydyissä taisteluissa. Adlercreutzin tulevaisuuden suunnitelmien kannalta merkittävää oli myös kirjeessä mainittu diplomaatti Nils Fredrik Palmstiernan vuonna 1820 alkanut konsulin virka Pietarissa, sekä muut samanaikaiset konsulivirkojen muutokset Berliinissä ja Wienissä. Voi hyvin olla, että Adlercreutz oli pyytänyt ystäviään pitämään silmällä konsulin virkoihin liittyviä asioita Euroopassa.

Lokakuussa 1821, Adlercreutzin ollessa Ciénagan sotaretkellä, Stierneld kirjoitti Adlercreutzille ruotsalaisen raudan kauppamahdollisuuksista Suur-Kolumbiassa.⁹⁹ Uudistuneesta Ruotsin hallinnosta Stierneld kehottaa Adlercreutzia luottamaan tuttuihin ystäviin Gustaf Beyeriin sekä Magnus Braheen, ja pyytää Adlercreutzia kääntymään itsensä puoleen missä tahansa ongelmassa. Tammikuussa 1822 Stierneld kirjoitti, ettei ollut kuullut mitään Adlercreutzin kyselyistä asiainhoitajan virasta.¹⁰⁰ Kirjeestä saa kuvan, että Adlercreutz oli kysellyt Ruotsin johdolta mahdollisuuksista perustaa Kolumbiaan oma konsulin tai asianhoitajan virka, mutta että ainakaan toistaiseksi Ruotsin johto ei ollut sitä hyväksynyt. Konsulaatin perustamisen merkitystä Ruotsille valaisee se, että vuoteen 1820 mennessä Pohjois-Amerikkaan oli perustettu konsulaatit vain Bostoniin 1793, Philadelphiaan 1798, New Yorkiin 1799 ja Baltimoreen 1816, eikä Väli- tai Etelä-Amerikkaan vielä ainuttakaan.¹⁰¹ Adlercreutzin jatkuvat kyselyt sekä Ruotsin hovin aktiivinen Kolumbian politiikka ja kaupankäynti olivat keskeisimpiä tekijöitä sille, miksi konsulaatin perustamisesta Suur-Kolumbiaan alettiin keskustella vakavasti 1820-luvun alussa.

Huhtikuussa 1823, jolloin Adlercreutz oli jo ehtinyt naimisiin ja asettumaan Cartagenaan, Stierneld voivotteli sitä, ettei ollut kuullut Adlercreutzista vähään aikaan, ja lisäksi hän kertoi kuulleensa tasavaltalaisten saaneen ratkaisevia voittoja espanjalaisista.¹⁰² Adlercreutzia varmasti kiinnostanut uutinen oli, että hänen entisen joukko-osastonsa Kuninkaallisen Henkivartiokaartin päälliköksi oli noussut hänen hyvä ystävänsä Magnus Brahe. Heinäkuussa 1823 Stierneld kirjoittaa, ettei Adlercreutzin lapsuudenystävää ja Saint-Barthélemyllä aiemmin kirjurina toiminutta Carl von Hausswolffia ollut kuulunut Lontoossa, vaikka hänen oli ollut tarkoitus tulla hakemaan sieltä rahoitusta Suur-Kolumbiasta ostamaansa kultakaivosta varten.¹⁰³ Kyseinen kultakaivos oli lopulta taloudellinen fiasko, mutta samalla osoitus ruotsalaisten kiinnostuksesta Suur-Kolumbian taloudellisista mahdollisuuksista. Carl von

⁹⁹ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 2.10.1821, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁰⁰ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 5.1.1822, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁰¹ Müller 2004, 231–232.

¹⁰² Kirje, Stierneld Adlercreutzille 15.4.1823, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁰³ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 17.7.1823, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA. Viloría de la Hoz 2005, 47–48.

Hausswolffin toimia Suur-Kolumbiassa käsittelemme tarkemmin seuraavassa luvussa. Huomionarvoista Stierneldin kirjeessä oli myös se, että hän toivoi ja lupasi työskennellä sen eteen, että Ruotsista tulisi ensimmäinen eurooppalainen valtio, joka tunnustaisi Suur-Kolumbian itsenäisyyden. Itsenäisyyden tunnustaminen oli vaatimus diplomaattisten suhteiden perustamiselle, mutta sen esteenä oli edelleen Espanjan liittolaisen Venäjän painostus.

Fredrik Adlercreutzin ja Carl von Hausswolffin ohella Suur-Kolumbiassa liikkui 1820-luvun alussa muutama muukin ruotsalainen. Hausswolffista, Pedro Nisseristä ja Karl August Gosselmanista kerrotaan tarkemmin seuraavassa luvussa, sillä he vaikuttivat enemmän vasta 1820-luvun jälkipuoliskolta eteenpäin. Eräs ruotsalainen liittyi kuitenkin keskeisesti Ruotsin viralliseen diplomatiaan Suur-Kolumbiassa jo vuosina 1822–23. Severin Lorich oli Ruotsin konsuli ja agentti Philadelphiassa. Helmikuussa 1822 Ruotsin kuningas oli päättänyt lähettää Suur-Kolumbian hallitukselle neuvottelijan maiden väliseen kaupankäyntiin – erityisesti asekauppaan – liittyen, ja neuvottelijaksi valikoitui jo aiemmin muissa Pohjois- ja Väli-Amerikan maissa kruunun lähettämänä vierailut Severin Lorich. Lorich oli jo aiemmin tavannut Simón Bolívarin Haitilla, joten hänellä oli hyvät yhteydet Suur-Kolumbian johtoon. Kauppaneuvotteluiden tuli pysyä vielä salassa, eikä Lorichille oltu annettu valtuuksia vielä tunnustaa Suur-Kolumbiaa itsenäiseksi tasavallaksi, sillä muutkaan Euroopan valtiot eivät olleet sitä vielä tehneet.¹⁰⁴

Helmikuussa 1823 Lorich lopulta saapui Caracasiin lopullisena päämääränään pääkaupunki Bogotá. Kevään aikana käymissään neuvotteluissa Lorich onnistui luomaan vastavuoroiset kauppajärjestelyt maiden välille, mutta virallisia sopimuksia ei saatu aikaan, sillä Ruotsi ei ollut vielä valmis julkisesti tunnustamaan Suur-Kolumbian itsenäisyyttä. Samanaikaisesti Suur-Kolumbia neuvotteli myös Yhdysvaltojen ja Ranskan konsuleiden kanssa, mutta vähintään alkeelliset suhteet saatiin kuitenkin luotua Suur-Kolumbiaan ennen esimerkiksi Isoa-Britanniaa.¹⁰⁵ Näiden varhaisten ja epävirallisten kauppajärjestelyiden luonti oli merkittävässä asemassa Ruotsin politiikassa, ja maiden välisellä lisääntyneellä kaupalla tuli olemaan iso merkitys myös Adlercreutzille 1840-luvulla.

Severin Lorich kirjoitti matkansa aikana kuninkaalle kattavan tiedotteen Suur-Kolumbian maantieteellisistä, poliittisista sekä yhteiskunnallisista oloista. Vaikuttaa siltä, että Lorich oli jo ennen kruunulta saamaansa tehtävää Bogotássa herättänyt matkoillaan kyseenalaista huomiota Suur-Kolumbiassa, sillä Adlercreutz kirjoitti Saint-Barthélemy'n kuvernöörille Johan Norderlingille vuonna 1821 Lorichin epäluotettavasta maineesta Suur-Kolumbiassa.¹⁰⁶ Lorich lähetti matkansa jälkeen

¹⁰⁴ Vidales 1991, I–XVII.

¹⁰⁵ Vidales 1991, VIII–XII.

¹⁰⁶ Vidales 1991, 2.

elokuussa 1824 kirjeen Adlercreutzille, jossa hän kertoi kolumbialaisista ministereistä sekä omasta virastaan konsulina.¹⁰⁷

Kokonaisuudessaan on perusteltua väittää, että Adlercreutz onnistui ensimmäisten vuosiansa aikana Suur-Kolumbiassa nousemaan sosiaalisesti arvostettuun asemaan sekä hänen Euroopasta kiirineen maineensa, että myös oman kyvykkyytensä ja sotamenestyksensä ansiosta. Sankarillisiksi kuvailut taistelut eritoten Cartagenassa olivat omiaan kohottamaan Adlercreutzin mainetta maassa, joka tuohon aikaan perusti identiteettinsä hyvin vahvasti vapaussodan, aseellisen uhrautumiseen ja patriotimin varaan. Adlercreutzin sosiaalinen elämä Cartagenassa vaikutti vakiintuvan kasarmityön ja perhe-elämän ympärille. Tulevaisuuden taloudelliset mahdollisuudet Suur-Kolumbiassa vaikuttuivat kaikesta huolimatta olevan suhteellisen turvatut, mutta samalla Adlercreutzin kirjeenvaihdosta on luettavissa, että takaportti Eurooppaan paluulle oli vielä jätetty auki.

3. Mompoxin kuvernööri ja maanpakolainen 1823–1838

3.1 Elämän vakiintuminen Cartagenassa

Espanjalaisten vaikutusvallan murennuttua ja sotatoimien pääasiallisesti väistyttyä Suur-Kolumbiassa nykyisten Perun ja Bolivian alueita lukuun ottamatta vuoden 1822 jälkeen ei siirtyminen rauhalliseen arkielämään sujunut täysin ongelmitta. Vuosikymmenen jatkuneet kapinoinnit ja Simón Bolívarin vuonna 1813 lanseeraama *guerra a muerte*, eli määräys, mikä julisti kaikki keinot sallituiksi sodassa espanjalaisia vastaan, tuli nyt nopealla aikataululla muuttaa sivistyneeksi ja tasavallan arvolle sopivaksi hallinnoksi. Monenkirjavien taisteluryhmittymien tilalle tuli nyt perustaa pysyviä kasarmeja ja joukko-osastoja, etenkin keskeisimpiin kaupunkeihin. Sotilaallisen uudelleenorganisoinnin lisäksi uuden tasavallan tehtävinä oli toimivan perustuslain ja vallan legitimoiminen, tunnustuksen saaminen ulkopuolisilta valtioilta sekä kauppa- ja diplomaattisuhteiden luominen.¹⁰⁸ Adlercreutz oli osallinen näissä kaikissa prosesseissa.

Vuosien 1825 ja 1828 välillä Adlercreutz asui vaimonsa María Josefa Díaz Granadosin kanssa Cartagenassa, jatkaen Magdalenan 1. husaarijoukon komentajana Cartagenan kasarmilla everstin sotilasarvossa. Vuonna 1824 Suur-Kolumbian kongressissa oli ajettu läpi laki, jonka nojalla valtioon tuli perustaa paikalliset miliisijoukot. Adlercreutz osallistui armeijan upseerina tähän operaatioon, jonka

¹⁰⁷ Kirje, Lorch Adlercreutzille 5.5.1824, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁰⁸ Chust ja Marchena 2007, 217–219.

taustalla oli pyrkimys yhdistää ammattimaiset ja puoliammattimaiset joukot kustannustehokkamman maanpuolustuksen organisoimiseksi, sekä valistusaatteen mukaisen kansalaisarmeijan ihanteen noudattamiseksi. Suur-Kolumbiassa pelättiin tuohon aikaan yhä Espanjan organisoimaa suurhyökkäystä¹⁰⁹ Adlercreutzin ja Díaz Granadosin ensimmäinen lapsi oli kuollut 1-vuotiaana, mutta kesällä 1825 ja syksyllä 1826 Cartagenassa avioparille syntyivät kaksi seuraavaa lasta, Zoila Amalia Dolores Adlercreutz ja Federico Valentín Adlercreutz.¹¹⁰

Kun puhutaan Severin Lorichin lisäksi muista ruotsalaisista Suur-Kolumbiassa on ehdottomasti käsiteltävä Adlercreutzin lapsuudenystävä Carl Ulrik von Hauswolffin tapaus. Hän oli syystä tai toisesta ajautunut tiensä päähän virassaan Saint-Barthélemy'n hallintosihteerinä, jonka hän jätti vuonna 1819 ja lähti kesäkuussa 1820 Kolumbiaan. Hauswolffin tarkoituksena oli kartoittaa henkilökohtaisia liikemahdollisuuksia, ja hänen onnistuikin hankkia itselleen vuonna 1822 Antioquian provinssin Remediosista pieni kultakaivos. Hänen piti kuitenkin vuonna 1823 palata Eurooppaan hankkiakseen rahoitusta ja teknistä osaamista uuden kaivoksensa hyödyntämiseksi.¹¹¹ Hyvin todennäköisesti Adlercreutz ja Hauswolff olivat tietoisia toistensa läsnäolosta Suur-Kolumbiassa, sillä Adlercreutz oli kirjeenvaihdossa Saint-Barthélemy'n kuvernöörin Johan Norderlingin kanssa 1820-luvun alussa.¹¹² Historioitsija Olof H. Selling mainitsee Hauswolffin lähteneen Saint-Barthélemyltä Kolumbiaan kesäkuussa 1820, kun taas Adlercreutzin tiedetään - kuten jo edellä on käsitelty - viipyneen saarella huhtikuusta heinäkuun loppuun, joten he lienevät tavanneen myös Gustavian satamakaupungissa Saint-Barthélemyllä.

Hauswolffin muista liikkeistä vuosina 1820–1823 ei ole varmoja tietoja, mutta Viloría de la Hozin mukaan ainakin loppuvuonna 1821 Hauswolff kävi Cartagenassa. Adlercreutzhan oli ollut mukana vapauttamassa Cartagena kesäkuusta syyskuuhun, ja toiminut sen jälkeen kaupungissa linnoitusten rakennusinsinöörinä ja joukkojen komentajana, joten on mahdollista, että miehet olisivat jälleen tavanneet Cartagenassa.¹¹³ Pääasiallisesti Hauswolff liikkui rannikkokaupungeissa, joissa kaupankäynti ja huhujen leviäminen olivat vilkkaampaa, ja todennäköisesti hän kuuli satamakaupungeissa huhuja sisämaassa vallitsevasta kultakuumeesta.¹¹⁴

Hauswolff keräsi Euroopassa kontakteja liiketoimiensa parantamiseksi. Erityisesti brittiläiset, mutta myös ruotsalaiset pankit ja sijoittajat olivat 1820-luvulla hyvin toiveikkaita sijoittaessaan Etelä-Amerikan itsenäistyneiden maiden kasvaviin markkinoihin. Hauswolff sai rahoitusta B.A. Goldsmith

¹⁰⁹ Marsland 1954, 176–177.

¹¹⁰ Viloría de la Hoz 2005, 93–94.

¹¹¹ Selling 1962, 79–86.

¹¹² Mörner 1960, 22–27. Kirje, Adlercreutz Norderlingille 24.2.1821, St.Barthélemy'samlingen, SRA.

¹¹³ Viloría de la Hoz 2005, 38–39.

¹¹⁴ Viloría de la Hoz 2005, 47–48.

& Co. -nimiseltä lontoolaiselta pankilta perustaakseen kaivostoimintaa hankkimalleen maatilakulle Kolumbian kultakaivosalueella Antioquiassa. Vuoden 1824 alussa Hauswolff saapui Ruotsiin. Ruotsissa ollessaan hän avioitui Maria von Greiffin kanssa, jonka veli Carl Sigismund von Greiff tuli myöhemmin olemaan suuressa roolissa Etelä-Amerikan kaivostoiminnassa Hauswolffin kanssa.¹¹⁵ Hauswolff sai kreivit Carl ja Adolf Eugène von Rosenin sekä silloisen ulkoministerin ja Finspångin rautaruukin omistajan ja asetehtailijan Gustaf af Wetterstedtin mukaan laittomaan kaupankäyntiprojektiin Suur-Kolumbian kanssa. Hauswolff oli keskeisin hahmo järjestelyssä, jossa ruotsalainen alus nimeltä *Christoval Colón* lastattiin terästuotteilla ja sotatarvikkeilla päämääränään Suur-Kolumbian pohjoisrannikon kauppasatamat, etupäässä Cartagena.¹¹⁶

Hauswolffilla oli siis samanaikaisesti kaksi suurta liikeprojektia viritteillä vuonna 1824. On muistettava, että Ruotsi ei ollut vielä tunnustanut Suur-Kolumbiaa, joten ase- ja teräskauppaprojektia yritettiin viedä eteenpäin enemmän tai vähemmän muilta suurvalloilta salassa.¹¹⁷ Hauswolffin organisoimalla projektilla oli näennäisestä laittomuudestaan huolimatta kuninkaan ja valtion johdon hyväksyntä. Ruotsi oli kuninkaan luvalla myynyt Saint-Barthélemy'n kautta salaa aseita ja sotatarvikkeita Suur-Kolumbian kapinallisille jo 1810-luvulla.¹¹⁸ Vuosien 1824 ja 1825 aikana Ruotsissa oltiin jo suhteellisen yleisesti sitä mieltä, että Suur-Kolumbian suvereniteetin tunnustus tehtäisiin joka tapauksessa aivan pikapuoliin, heti kun Iso-Britannia tekisi sen vain Euroopan valtioista ensimmäisenä. Iso-Britannia tunnusti lopulta Suur-Kolumbian, Meksikon ja Argentiinan 1825 ja alkoi käydä niiden kanssa kauppaa avoimesti. Ruotsi jäi puun ja kuoren väliin.¹¹⁹

Vuoden 1824 loppuun mennessä Hauswolffin oli onnistunut hankkia Ruotsista joukkoonsa myös kaivostyöntekijöitä, ruotsalainen teknikko ja insinööri Pedro Nisser, maankäyttöasiantuntija Zimmerman ja kemisti Plageman, ja alus lähti Ruotsista lokakuussa 1824 mukanaan matkaromaanin kirjoittaja ja laivaston upseeri Carl August Gosselman. Hauswolff jatkoi matkaansa Englannista Suur-Kolumbiaan ja Bogotään jo etukäteen hoitaakseen lastin myyntiin liittyviä asioita kohdemaassa, mutta *Christoval Colon* saapui Cartagenaan lopulta maaliskuussa 1825.¹²⁰

Hauswolff saattoi Nisserin ja muut kultakaivostyöntekijät Mompoxiin asti matkallaan kohti kultakaivostaan Antioquiassa, mutta palasi itse takaisin Cartagenaan hoitamaan *Christoval Colonin* lastin purkua. Tuhon aikaan, keväällä 1824 Adlercreutz asui vaimoineen jo Cartagenassa, joten mitä ilmeisimmin hän on tavannut kyseisen ruotsalaisseurueen. Ruotsalaisseurueen mukana Cartagenaan

¹¹⁵ Viloría de la Hoz 2005, 47–48.

¹¹⁶ Selling 1962, 80–85.

¹¹⁷ Selling 1962, 80–86.

¹¹⁸ Vidales 1988, 1–53. Aaltonen 2019, 175–179.

¹¹⁹ Ola Swärd 1949, 127–129. Carlsson 1961, 281–282.

¹²⁰ Selling 1962, 80–86.

saapunut Carl August Gosselman asui kaupungissa Adlercreutzin vaimon veljen Domingo Díaz Granados Panizan asunnossa.¹²¹ Gosselman vieraili Suur-Kolumbiassa useamman kerran, kirjoittaen muistiinpanojensa pohjalta tilaustyönä kuninkaalle kirjan *Resa i Colombia 1825–1826*, jossa hän kuvaili maan luonnonoloja, ihmisiä, tapoja ja liiketoimintamahdollisuuksia. Gosselman vietti aikaa myös Santa Martassa suunnitellen kolumbialaisten tuotteiden jälleenmyyntiä Eurooppaan. Lokakuussa 1825 Gosselman oli matkustanut Ruotsiin, josta hän kirjoitti Adlercreutzille oman kirjansa edistymisestä sekä heidän yhteisen ystävänsä Gustaf Peyronin kuulumisista.¹²² Nisser, Hauswolff sekä Hauswolffin vaimo Maria Lovisa von Greiff puolestaan asettuivat enemmän tai vähemmän pysyvästi Antioquian provinssiin, jossa he jatkoivat kaivostoimintaa eri kaivoksilla vaihtelevalla menestyksellä.

Christoval Colonin jälkeen lokakuussa ja marraskuussa 1825 saapuivat ruotsalaiset alukset *af Chapman* ja *Tapperheten* Cartagenan satamaan. Edellinen oli sota-alus ja jälkimmäinen kauppalaiva, jotka molemmat olivat vanhoja ruotsin laivaston aluksia, ja ne oli molemmat tarkoitus myydä Suur-Kolumbian tasavallalle, jolla itsellään ei ollut laivastoa juuri nimeksikään. Ulkopoliittista skandaalia välttääksään Ruotsin johto perusteli alusten myyntiä sillä, että maa halusi uudistaa omaa laivastoaan. Hankkeen takana eräänä vaikuttajana oli taas kerran ollut Hauswolff, joka ilmeisesti jo vuosina 1823 ja 1824 oli onnistunut vakuuttamaan sekä ruotsalaiset että Bogotá ja Lontoon kolumbialaiset päättäjät kaupan hyödyllisyydestä. Suunnitteilla oli myös kolmen muun ruotsalaisen aluksen myyminen toiseen Espanjan entiseen siirtomaahan Meksikoon.¹²³

Venäjän kuultua Ruotsin olevan myymässä sotavarusteita ja -aluksia liittolaisensa Espanjan vihollisille, Ruotsi pakotettiin luopumaan aikeistaan. Tilannetta ei pelastanut se, että Ruotsin kuningas perusteli maiden olevan itsenäisiä päättämään omasta kaupankäynnistään olematta enää Espanjan käskyvallan alaisia. *Tapperheten* ja *af Chapman* myytiin lopulta pakkohuutokaupassa New Yorkissa 1826. Ruotsin valtio joutui maksamaan tuntuvia korvauksia skandaalista. Ruotsissa kuninkaan johtamaa Iso-Britannia-myönteistä politiikkaa vastustamaan syntyi entistä voimakkaampi oppositio. Myös *Christoval Colonin* kauppalastin lastin myynnistä tuli lopulta fiasko, sillä etenkin teräs- ja rautatuotteiden markkina-arvo ei lopulta lainkaan vastannut odotuksia.¹²⁴

Talvella 1825–1826 Lovisa von Greiffin veli Carl Sigismund von Greiff ja hänen vaimonsa Lovisa Petronella Faxe saapuivat Kolumbiaan ruotsalaisseurueen jatkeeksi asettuen Medellínin kaupunkiin ja ottaen osaa kaivostoimintoihin Antioquiassa.¹²⁵ Kaivostoiminnan rahoitusvaikeuksien ja vähäisten

¹²¹ Viloría de la Hoz 2005, 48.

¹²² Kirje, Gosselman Adlercreutzille 25.6.1825 ja 25.10.1825, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹²³ Abrahamson 1999, 14–15.

¹²⁴ Viloría de la Hoz 2005, 43–45. Carlsson 1961, 281–282.

¹²⁵ Selling 1962, 91–92.

tuottojen vuoksi von Greiffin ja Hauswolffin välille syntyi kitkaa.¹²⁶ Ainakin kesällä 1825 Hauswolff nähtiin Cartagenassa etsimässä uusia lainoittajia kaivosprojekteilleen, huonolla menestyksellä, kun taas von Greiff ja Nisser vakiintuivat Anorín alueelle Antioquiaan yhteisen kaivostoimintansa äärelle.¹²⁷ Cartagena oli keskeisimpiä, poliittisesti stabiileimpia ja kansainvälisimpiä satamakaupunkeja Suur-Kolumbiassa, minkä vuoksi lähes kaikki ruotsalaiset 1820-luvulla kulkivat kaupungin kautta. Ruotsalaisten kultakaivokset vetivät puoleensa myös muutaman muun ruotsalaisen, kuten maalari Leonard Roos af Hjelmsäterin sekä laivaston upseerin ja myöhemmän maanmittaajan Panamassa, Erik Jacob Mauritz Fahlmarkin, jotka Adlercreutz otti Cartagenassa asuessaan vastaan.¹²⁸

Kirjeessään helmikuulta 1825 Stierneld kertoo Adlercreutzille kuulleensa silloiselta Ison-Britannian ulkoministeriltä George Canningilta sekä paikallisesta lehdistöstä Simón Bolívarin merkittävistä voitoista Perussa.¹²⁹ Vuosien 1822 ja 1826 välillä Simón Bolívarin johtamien joukkojen taistelut siirtyivät suurimmilta osin jo tasavaltalaisten hallinnassa olevalta Karibian rannikolta kohti etelää. Juninin ja Ayacuchon taisteluiden seurauksena loppuvuodesta 1824 Perun tasavalta vakiinnutti itsenäisyytensä Espanjasta, ja vuotta myöhemmin myös Bolivia. Bolívarin nauttima arvovalta ei yksistään riittänyt liittämään Perua ja Boliviaa kiinteästi Suur-Kolumbian yhteyteen, vaan Bolívarin palatessa vuonna 1825 takaisin pohjoiseen, alkoivat poliittiset erimielisyydet hajoittaa suurta ja epäyhtenäistä tasavaltaa sisältä päin.¹³⁰ Ruotsin uutisiin liittyen Stierneld lupasi lähettää kirjeensä mukana Argus-nimisen liberaalin sanomalehden uusimman numeron. Hovin asioista kruununprinssi Oskar I:n ja hänen vaimonsa kruununprinsessa Josefinan jälkikasvun puute puhututti, mutta tähän ongelmaan saatiin ratkaisu reilun vuoden kuluttua, kun tuleva kuningas Kaarle XV syntyi toukokuussa 1826.

Bolívarin viettäessä pitkiä aikoja armeijan mukana Perussa ja Boliviassa maan vuosien 1821–1827 varapresidentille Francisco de Paula Santanderille oli kertynyt paljon valtaa maan keskeisimmässä hallintokaupungissa Bogotássa. Suurin kysymys Suur-Kolumbian politiikassa 1820-luvun loppupuolella espanjalaisten poistuttua maasta koski maan hallinnon luonnetta. Presidentti Simón Bolívarin johtama ryhmittymä kannatti vahvaa keskushallintoa ja laajoja presidentin oikeuksia, kun taas federalisteiksi kutsutut olisivat halunneet luoda Suur-Kolumbiasta lähes autonomisiin alueisiin jakautuneen löyhän liittovaltion. Vuoden 1826 Bolivian uuden tasavallan, joka nimettiin alunperin Bolívarin mukaan Bolívarin tasavallaksi, perustuslaissa oli jo nähtävissä Bolívarin entisestään kaventunut käsitys tasavaltaisuudesta ja demokratiasta. Alueellisten ja väestöllisten erojen sekä

¹²⁶ Viloría de la Hoz 2005, 50–51.

¹²⁷ Selling 1962, 92–94.

¹²⁸ Viloría de la Hoz 2005, 52.

¹²⁹ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 7.2.1825, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

¹³⁰ Salcedo-Bastardo 1977, 55–57.

levottomuuksien vuoksi elinikäinen presidenttiys olisi Bolívarin mielestä tuonut Boliviaan kaivattua rauhaa.¹³¹ Vuoden 1826 aikana Cartagenassa Montilla, Adlercreutz ja muut upseeriston jäsenet antoivat tukensa Bolívarin puolimonarkistisille pyrkimyksille.¹³²

Vietettyään jo viisi vuotta Suur-Kolumbian ulkopuolella, Perun, Ecuadorin ja Bolivian sotaretkillä, Bolívar palasi Bogotáan vuonna 1826. Etenkin Venezuelan alueella oli puhjennut paikallisia levottomuuksia ja separatistisia liikkeitä, joista keskeisimmän johtaja oli korkea-arvoinen ja ansioitunut upseeri ja federalisti José Antonio Páez. Páezia syytettiin Bogotássa virkarikoksesta, minkä vuoksi Páez joukkoinen julisti kapinan Bogotá hallitusta vastaan. Bolívarin onnistui tyynnyttää Venezuelan levottomuudet rauhanomaisesti, eikä hän rankaissut Páezia. Tunteita hiersi edelleen Bolívarin liiallinen määräysvalta maan asioissa. Venezuelan kapinoinnin seurauksena Bolívarin ja varapresidentti Francisco de Paula Santanderin välit viilenivät, sillä Santander olisi halunnut toimia lakien mukaisesti ja rangaista kapinoitsijoita.¹³³

Bolívar olisi halunnut uudistaa Suur-Kolumbian vuoden 1821 perustuslain Bolivian perustuslain suuntaiseksi, eli elinikäistä presidenttiyttä kannattavaksi. Varapresidentti Francisco de Paula Santander oli Bolívarin viiden vuoden poissaolon aikana ehtinyt toteuttaa useita uudistuksia, joista monet Bolívar kumosi vuonna 1826 Suur-Kolumbiaan palattuaan. Bolívarin keskeisin perustelu hätätila-asetuksen käyttöönotolle ja itsevaltaisille toimenpiteille oli maan epävakaa tila. Hänen mukaansa uuden valtion alkutaipaleella käytännön olosuhteiden sanelemana vapaus oli tärkeämpää kuin demokraattisuus.¹³⁴

Bolívar vieraili Cartagenassa vuonna 1827 johtuen kaupungissa kyteneistä levottomuuksista. Cartagenassa asui huomattava määrä alkuperäisväestöä sekä afrikkalaistaustaisia asukkaita, jotka olivat sekavien yhteiskunnallisten olojen ja sotavuosien vuoksi hedelmällistä maaperää kapinallisille ja vallankumouksellisille ajatuksille. Toisaalta kaupungin eliitti oli Bolívarin puolella ja kaupungin kasarmitoiminta oli saatu hyvin vakiinnutettua. Kaupungin eliitin ohella upseeristo kannatti pääasiallisesti Bolívarin perustuslain uudistuspyrkimyksiä. Bolívarin hyvä ja läheinen ystävä ja Magdalenan departementin komentaja Mariano Montilla oli Magdalenan alueen komentajana todennäköisesti hyvin pitkälti vastuussa alaistensa upseerien poliittisesta linjasta suhteessa Bolívarin uudistuksiin. Adlercreutzin keskeisimpänä esimiehenä ja perhetuttuna Montilla vaikutti Adlercreutzin mielipiteisiin maan politiikasta. Adlercreutzilla oli myös henkilökohtaiset siteet Bolívariin, jonka hän oli tavannut ainakin Barranquillassa elokuussa 1820.

¹³¹ Loponen 2007, 99.

¹³² Vilorio de la Hoz 2005, 59.

¹³³ Valtonen 2001, 350. Haynes 2000, 502–503.

¹³⁴ Loponen 2007, 104–106.

Kevään 1827 aikana Suur-Kolumbian ja Perun välinen kiista Boliviasta eskaloitui. Adlercreutz nimitettiin komentajaksi uudelle joukko-osastolle, jonka oli tarkoitus suunnata Cartagenasta kohti Guayaquilia. Kesken komennuksen Adlercreutz sai kuitenkin tietoonsa, että kapina Ecuadorissa ja Perussa oli jo saatu hallintaan, joten joukko-osasto komennettiin takaisin Cartageenaan.¹³⁵ Vuoden 1827 heinäkuun Cartagenassa vierailunsa aikana Bolívar myönsi Adlercreutzille korkea-arvoisen kunniamerkin osittain siitä hyvästä, että Adlercreutz oli tukenut hänen poliittisia pyrkimyksiään, osittain kunnianosoituksena koko Adlercreutzin 7-vuotiselle sotilaalliselle uralle Suur-Kolumbiassa. Perusteluiksi manitaan myös Montillan Bolívarille antamat suositukset. Kunniamerkki annettiin useille vapausotiin osallistuneille korkea-arvoisille upseereille ja se kantoi nimeä “El Libertador” – sama epiteetti, jolla myös Bolívar tunnettiin.¹³⁶ Bolívar oli Perussa viettämiensä vuosien aikana perustanut kyseisen kunniamerkin, joka oli myös perinnöllinen kunniamerkin saajan jälkeläisille.¹³⁷ Adlercreutzin vastaanottama kunniamerkki kuvastaa hyvin sitä, miten tärkeä arvo vapaus oli tuon aikakauden poliittisessa retoriikassa. Espanjankielisessä tutkimuskirjallisuudessa meritoituneisiin ja ideologisesti valveutuneihin Etelä-Amerikan tasavaltalaisiin ja vallankumouksellisiin viitataan sanalla *prócer*, jota Adlercreutzista käyttää mm. historioitsija Giraldo Jaramillo.¹³⁸

Vuosi 1828 oli vaiheikas sekä Adlercreutzin että koko Suur-Kolumbian poliittisen tilanteen kannalta. Suur-Kolumbiassa järjestettiin kyseisen vuoden maaliskäkuussa Ocañan konventti, joka oli Suur-Kolumbian kongressin koolle kutsuma edustajainkokous, jossa oli määrä tarkastella mahdollista perustuslain uudistusta sekä rauhoittaa poliittisia levottomuuksia. Suur-Kolumbian lakien mukaan perustuslaki voitiin tarkistaa aikaisintaan vuonna 1831, mutta maan ajauduttua anarkian partaalle konventti päätettiin järjestää jo vuonna 1828. Simón Bolívarin ääneenlausumattomana tavoitteena oli ajaa konventissa läpi Bolivian perustuslain kaltainen järjestely, jossa presidentti saisi elinikäisen viran. Francisco de Paula Santanderin johtama ryhmittymä puolestaan kannatti federalismia. Santander oli laillisuuteen perustuneella politiikallaan saanut kansan suosiota jo vahvasti taakseen, mikä näkyi lopulta myös Ocañan konventin hänelle suotuisassa lopputuloksessa. Toisaalta Bolívar oli sotamenestyksensä avulla saanut taakseen vankan joukon kannattajia, jotka halusivat antaa anarkismin partaalle ajautuneen maan hallinnan kokonaan Bolívarin käsiin.¹³⁹

Magdalenan departementin ja Cartagenan provinssin johtaja ja Adlercreutzin esimies kenraali Mariano Montilla pettyi maaliskuussa 1828, kun ei tullutkaan valituksi Ocañan konventtiin. Cartagenan kaupunki jakaantui nopeasti Bolívarille läheisen Montillan sekä Santanderin federalismia kannattaviin

¹³⁵ Olin 1992, 117–118.

¹³⁶ Vilorio de la Hoz 2005, 59. Tjänsteföreteckningar, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

¹³⁷ Adlercreutz, 1960, 46.

¹³⁸ Giraldo Jaramillo, 1960.

¹³⁹ Loponen 2007, 104–105.

leireihin. Montillan tukijat erityisesti kasarmeilla alkoivat vaatia Montillan ottamista mukaan konventtiin, mutta heitä vastustanut ryhmittymä nousi vastarintaan. Montillan valintaa ja samalla epäsuorasti Bolívaria vastustaneet pyysivät avukseen vanhan Cartagenan piirityksessä meritoituneen ja Bolívarin vastaisen amiraali José Prudencio Padillan, joka perusteli toimintaansa sillä, että hän puolusti demokratiaa. Padilla julistautui maaliskuussa 1828 Cartagenan provinssin hallitsijaksi. Padilla oli epämiellyttävä vastus Montillalle ja Bolívarille erityisesti pardo-sukujuuriensa vuoksi, minkä vuoksi konkreettisenä epävakauttavana tekijänä ilmassa oli vaara alempien sosiaaliluokkien yhtymisestä kapinaan. Padillan kapinan aikana maaliskuussa 1828 Adlercreutz jäi korkean upseerivirkansa vuoksi jopa hetkeksi kapinallisten vangitsemaksi, mutta hänet ja muut upseerit vapautettiin vielä saman kuun aikana Bolívarin ja Montillan kukistettua kapinan.¹⁴⁰

3.2 Mompoxin komennus ja nimitys kuvernööriksi

Vuoden 1828 maaliskuun kapinan jälkeen Padilla avustajineen pakeni sisämaahan kohti Mompoxia. Tukehduttaakseen Padillan kapinan leviämisen sisämaahan, Bolívar määräsi maaliskuun lopulla Adlercreutzin armeijan komentajaksi Mompoxissa. Nimitykseen vaikutti vahvasti Montillan Bolívarille antama suositus.¹⁴¹ Maaliskuun 21. päivänä vuonna 1828 Suur-Kolumbian armeijan pääesikunnan johtaja¹⁴² Pedro Rodríguez lähetti Adlercreutzille kirjeitse tiedon tämän nimityksestä armeijan komentajaksi Mompoxin provinssin alueella.¹⁴³ Vuoden 1824 lakiuudistuksen perusteella Suur-Kolumbia oli jaettu kahteentoista departementtiin, joista jokainen oli jaettu erikseen provinsseihin. Vuoden 1826 lakilisäyksen myötä Magdalenan departementtiin, johon siis kuuluivat jo entuudestaan Santa Martan, Cartagenan ja Riohachan provinssit, lisättiin uutena myös Mompoxin provinssi.¹⁴⁴

Pedro Rodríguez raportoi Adlercreutzille, miten Mompoxin provinssin alueella oli esiintynyt kapinointia sekä Bolívarin vastaisuutta, erityisesti aiemmin Padillan alaisuudessa olleiden sotilaiden keskuudessa, ja että alueella tarvittiin nyt kurinpalautusta. Eversti Adlercreutz asetettiin Mompoxin provinssissa vastaamaan armeijan toimista ja hänelle annettiin kirjeessä tarkat 13-pykäläiset määräykset hänen valtuuksistaan. Adlercreutzin valtuutukset levottomuuksien rauhoittamiseksi olivat todella laajat, hänen ollessaan vastuussa ainoastaan Magdalenan departementin kenraalikomentajalle Mariano Montillalle. Adlercreutzille lähetettiin mukaan noin 250 sotilaa suuruinen joukko veteraaneja, ja hänelle myönnettiin lupa rekrytoida lisää sotilaita alkuperäisväestön joukosta. Lopulta Adlercreutz ei

¹⁴⁰ Loponen 2007, 105. Viloría de la Hoz 2005, 60–62.

¹⁴¹ Viloría de la Hoz 2005, 63–66. Olin 1992, 118.

¹⁴² El Jefe de Estado Mayor.

¹⁴³ Kirje, Rodríguez Adlercreutzille 21.3.1828, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁴⁴ Viloría de la Hoz 2005, 67. Mompoxin kaupunki sijaitsi Magdalena-joen varrella, noin 200 kilometriä Santa Martasta etelään.

edes kohdannut Padillaa Mompoxissa, vaan Padilla otettiin kiinni ja vangittiin huhtikuun alussa syytettyinä poliittisesta ja rodullisesta agitaatiosta.¹⁴⁵ Padillan vangitsemisesta huolimatta Adlercreutz jäi kuitenkin vielä toistaiseksi Mompoxiin suorittamaan hänelle osoitettua tehtävää rauhoittaa alueen levottomuuksia.

Huhtikuun 1. päivänä 1828 Adlercreutz sai kirjeen Mariano Montillalta Cartagenasta.¹⁴⁶ Kirjeessä Montilla noteerasi Adlercreutzin komennuksen Mompoxiin, joskaan kirje ei kerro suoraan, milloin Adlercreutz Mompoxiin tarkalleen matkusti. Edellä mainittu Montillan kirje huhtikuulta viittaisi, että Adlercreutz oli matkustanut noin kymmenen päivän kuluessa Rodriguezin kirjeen vastaanottamisestaan Cartagenasta Mompoxiin. Montilla huomauttai olevansa valmis auttamaan, mikäli Adlercreutzin raskaana oleva puoliso haluaisi matkustaa Adlercreutzin luo Mompoxiin. Montilla myös kehoitti Adlercreutzia olemaan valppaana kapinallisten suhteen ja kertoi Ocañan konventin aloittaneen kokoontumisensa. Mariano Montilla oli hyvin läheinen Adlercreutzin perheen kanssa, sillä hän oli ollut paikalla Adlercreutzin ja María Josefa Díaz Granadosin häissä Cartagenan katedraalissa vuonna 1822. Montillan ja Adlercreutzin vaimot olivat pikkuserkkuja keskenään.¹⁴⁷

Rodríguez kirjoitti Adlercreutzille Mompoxiin kesäkuun 9. päivä 1828 Ocañan konventin olevan pattitilanteessa perustuslain uudistuksiansa kanssa.¹⁴⁸ Rodríguez alleviivasi Bolívarin olevan ainut tarpeeksi kyvykäs johtamaan Suur-Kolumbian läpi vaikeiden aikojen. Rodríguezin mielestä Bolívar kunnioitti liikaakin maan lakeja, joten Rodríguez oli perustuslakikiistassa diktatuuriin pyrkivän Bolívarin eikä federalismia puolustavan Francisco de Paula Santanderin puolella. Kesäkuun 10. päivänä Ocañan konventti ajautui umpikujaan ja hajaantui oltuaan kyvytön tekemään muutoksia perustuslakiin. Oltuaan tyytymättömiä itselleen epäedulliseen ratkaisuun perustuslakikysymyksessä, Bolívarin itsevaltiuden kannattajat vetäytyivät kokouksesta. Ocañaan jääneet edustajat olivat pääsääntöisesti Santanderin kannattajia, ja osa heistä alkoi levittää Ocañan alueella kapinallisiksi tulkittuja ajatuksia. 18. päivänä kesäkuuta 1828 sekä Montilla että Rodríguez informoivat Adlercreutzia Ocañan konventin hajoisesta ja sitä seuranneista levottomuuksista ympäri Suur-Kolumbiaa.¹⁴⁹

Montilla totesi edellä mainituissa kirjeissään 18. päivästä kesäkuuta Bolívarin antaneen määräyksen kieltää kaikki julkinen kokoontuminen, ja hän pyysi Adlercreutzia vastaanottamaan Mompoxissa Ocañasta pakenevia Bolívaria kannattavia edustajia. Montilla kannusti Adlercreutzia olemaan ankara

¹⁴⁵ Viloría de la Hoz 2005, 63–65.

¹⁴⁶ Kirje, Montilla Adlercreutzille 1.4.1828, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

¹⁴⁷ Viloría de la Hoz 2005, 100–101. Olin puolestaan väittänyt, että avioliitto olisi solmittu Santa Martassa, Olin 1992, 113. Viloría de la Hozin tieto vaikuttaa täsmällisemmältä, ja hänellä on väitteensä tukena lähdeviitteet.

¹⁴⁸ Parra-Peréz, 2009, 33.

¹⁴⁹ Parra-Perez, 2009, 33–37.

Santanderia kannattaneita edustajia kohtaan. Erityisesti hän pyysi Adlercreutzia pitämään huolta heidän yhteisistä ystävistään Juan de Francisco Martínistä ja Juan Bautista Calcañosta, mikäli he pakenisivat Ocañasta Mompoxin suuntaan.¹⁵⁰

Juan de Francisco Martín oli syntyperäinen cartagenalainen liikemies ja poliitikko, joka osallistui delegaattina Ocañan konventtiin. Hän oli Bolívarin kannattaja. Samaten cartagenalainen Juan Bautista Calcaño oli Adlercreutzin hyvä ystävä, ja hänen vaimonsa oli Montillan vaimon sisar, mikä teki Adlercreutzista, Montillasta ja Calcañosta avioliittojensa kautta sukulaisia keskenään. Ammatiltaan Calcaño oli vaikutusvaltainen poliitikko Magdalenan departementin alueella.¹⁵¹ Adlercreutzin vaimosta María Josefa Granadosista Montilla mainitsee hänen olleen raskaana, ja että hänen kuljettamisensa Cartagenasta Mompoxiin maan sekasortoisen tilan vuoksi olisi hyvin riskialtista. Rodríguez puolestaan kertoo Adlercreutzille oman näkemyksensä, jonka mukaan Bolívarin tulisi julistautua itsevaltaiseksi valtion päämieheksi maan pelastamiseksi. Tätä Rodríguezin toivetta ei tarvinnut odotella kuin kaksi kuukautta, kun elokuussa 1828 Bolívar julistautui Suur-Kolumbian itsevaltaiseksi johtajaksi.

Ocañan konventin hajaantumisen jälkeen kesä- ja heinäkuussa 1828 Adlercreutz vastaanotti Montillalta ja Rodríguezilta hyvin huolestuneita kirjeitä, joissa esitetään huolta kasvavasta presidentti Bolívarin ja varapresidentti Santanderin välisen valtataistelun aiheuttamasta sisällissodan vaarasta Suur-Kolumbiassa. “Santanderilaisen” ajattelun leviäminen koettiin suurena uhkana sekä poliitikkojen piirissä että myös paikallisella tasolla. Adlercreutzille annettiin hallinnollisia ohjeita ja informaatiota vaihdettiin eri joukko-osastojen siirroista kapinoinnin tukahduttamiseksi Magdalenan departementin alueella.¹⁵² Eritoten Montillan ollessa Magdalenan departementin armeijan ylin komentaja armeijaa haluttiin käyttää Magdalenassa Bolívarin tukemiseen. Vuosi jatkui myrskyisenä Suur-Kolumbian politiikassa loppukesällä ja syksyllä 1828. Heinäkuun alussa sekä Montilla että Rodríguez vetosivat kirjeitse Adlercreutziin, jotta hän Mompoxin kuvernöörin ja provinssin sotilaallisen komentajan ominaisuudessa julistaisi Mompoxin provinssin Bolívar-myönteiseksi.¹⁵³ Molemmat viittaavat aseellisen voimankäytön tarpeellisuuteen, sekä viittaavat samanlaisen julistuksen tapahtuneen aiemmin sekä Bogotássa että Cartagenassa.¹⁵⁴

¹⁵⁰ Ocaña sijaitse noin 150 kilometriä Mompoxista kaakkoon.

¹⁵¹ Viloría de la Hoz, 100–101, 103–104.

¹⁵² Kirje, Montilla Adlercreutzille 20.6.1828, 25.6.1828, 2.7.1828, 9.7.1828, 18.7.1828 ja 9.9.1828. Kirje, Rodríguez Adlercreutzille 2.7.1828, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA. Viloría de la Hoz 2005, 68–69.

¹⁵³ Kirje, Montilla Adlercreutzille 2.7.1828. Kirje, Rodríguez Adlercreutzille 2.7.1828, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁵⁴ Montilla käyttää kirjeessään espanjankielistä sanaa *pronunciamento*, mikä merkitsee sotilaallista poliittista julistusta. Ilmiö on hyvin leimallinen Latinalaisen Amerikan sekä Iberian niemimaalle 1800-luvulla.

Kesän 1828 aikaisten kirjeiden hyvin hallinnollisen sisällön perusteella sekä historioitsija Viloría de la Hozin mukaan vaikuttaisi siltä, että nimitys viralliseksi Mompoxin siviilikubernööriksi tapahtui kesäkuun 1828 aikana.¹⁵⁵ Näin Adlercreutzin komennus Mompoxissa muuttui kevään aikana sotilaallisesta operaatiosta hallinnolliseen virkaan. Mitä tulee Adlercreutzin puolisoon, Montilla toivoi kirjeessään heinäkuussa 1828 hänen päässeen turvallisesti perille Mompoxiin, mikä viittaisi hänen suorittaneen matkansa Cartagenasta Mompoxiin heinäkuun aikana.¹⁵⁶ Avioparin neljäs yhteinen lapsi Carlos Natividad Adlercreutz syntyi Mompoxissa syyskuussa 1828.¹⁵⁷

Elokuun 27. päivä vuonna 1828 Simón Bolívar julisti itse itsensä absoluuttiseksi hallitsijaksi Suur-Kolumbiassa. Tällä toimenpiteellä hän yritti tukahduttaa maata eri suuntiin repineen demokratian, ja nimesi sen sijaan hallintoon itselleen lojaalin sisäpiirin. Järjestely oli Bolívarin mielessä vain väliaikainen, mutta tämän seurauksena häntä vastaan kohdistetut salaliitot ja attentaatit lisääntyivät. Vuodet 1828–1830 tunnetaan Suur-Kolumbian historiassa Bolívarin diktatuurin aikana.¹⁵⁸

Syyskuun 25. päivänä 1828 Bolívariin kohdistui murhayritys hänen majaillessaan Bogotássa. Murhayritys epäonnistui, mutta tapaus vaati Bolívarin sijaan muita kuolonuhreja. Attentaatin takana oli vain pieni ääriyhmittymä, mutta se oli silti selkeä osoitus tyytymättömyydestä Bolívarin itsevaltaista politiikkaa kohtaan. Santanderin epäiltiin olleen mukana juonessa ja hänet karkotettiin maasta. Murhayritys vaikutti 45-vuotiaan ja tuberkuloosista kärsineen Bolívarin jaksamiseen negatiivisesti.¹⁵⁹ Todennäköisesti Adlercreutz toimi Rodríguezin ja Montillan heinäkuisten toiveiden mukaisesti liittyen julkiseen Bolívarin tukemiseen, sillä marraskuussa 1828 Suur-Kolumbian silloinen sisäministeri Juan Manuel Restrepo kiitti Adlercreutzia tukensa julkisesta osoittamisesta sekä omasta että Bolívarin puolesta. Myöhemmin myös itse Bolívar kirjoitti Adlercreutzille kiittääkseen tuesta, sekä antaakseen ohjeita erityisesti sotilaallisista jatkotoimenpiteistä.¹⁶⁰

Vaikka Adlercreutz oli 1820-luvun aikana kunnostautunut Montillan tavoin lähes varauksettomana ja uskollisena Bolívarin tukijana, pyrki Adlercreutz silti historioitsija Viloría de la Hozin mukaan kunnioittamaan lakia ja oikeudenmukaisuutta. Adlercreutz toimi asiallisesti Bolívarin attentaatista syytettyjen kanssa ja antoi Santanderin ja muiden syytettyjen kulkea vuoden 1828 lopussa Bogotásta Mompoxin kautta maanpakoon. Kun Bolívar oli julistautunut diktaattoriksi, Montilla painosti Adlercreutzia suorittamaan tarpeellisia pidätyksiä “vaikka se maksaisi verta”. Vaikuttaa siltä, että

¹⁵⁵ Viloría de la Hoz 2005, 73.

¹⁵⁶ Kirje, Montilla Adlercreutzille 18.7.1828, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

¹⁵⁷ Viloría de la Hoz 2005, 94

¹⁵⁸ Loponen 2007, 106.

¹⁵⁹ Valtonen 2001, 350. Loponen 2007, 108.

¹⁶⁰ Kirje, Restrepo Adlercreutzille 7.11.1828, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Viloría de la Hoz 2005, 69–70. Parra-Pérez 2008, XIV.

Montilla oli Adlercreutzia enemmän toiminnan mies, kun taas Adlercreutz halusi pitäytyä laillisuudessa ja oikeudenmukaisuudessa keskellä sekavia oloja. Adlercreutz vaikutti väsyneeltä vaativassa virassaan, ja hänen herrasmiesmäinen käytöksensä aiheutti kriisitilanteissa skismaa muiden Bolívaria tukeneiden upseerien ja poliitikkojen sekä Adlercreutzin välillä.¹⁶¹

Rajallisista resursseista ja sotien runtelemasta infrastruktuurista huolimatta Adlercreutzin kuvernöörikauden aikana Mompoxiin tuotiin sähkövalaistus, uusia kanavia rakennettiin, teitä parannettiin ja kaupunkiin rakennettiin uusi vankila ja hautausmaa. Kuten aiemmin Cartagenassa ja Tukholmassa, nopeasti myös Mompoxissa Adlercreutz opittiin tuntemaan miehenä, joka viihtyi juhlasaleissa ja seurapiirielämässä.¹⁶² Montilla jopa kertoi, miten Adlercreutzin ”tunaroinnit” Mompoxin ja Ocañan juhlissa olivat huhuina kantautuneet Cartagenaan asti, ja että hänen vaimonsa tuskin piti näistä huhuista erityisen paljoa.¹⁶³ Adlercreutzilla väitettiin olevan romanttisia suhteita Mompoxissa ainakin paikallisen suurmiehen markiisi Torre Hoyosin tyttären sekä erään alemman sosiaaliluokan naisen kanssa, jonka kanssa hän tiettävästi sai kaksi aviotonta lasta.¹⁶⁴

Ocañan konventin päädyttyä katastrofiin ja Suur-Kolumbian ajaututtua luhistumisen partaalle Bolívar määräsi joulukuussa 1828 kongressin kokoontumisen. Valtakunnalliset vaalit järjestettiin kesällä 1829 ja tämän Congreso Admirablen oli tarkoitus kokoontua Bogotássa tammi-toukokuussa 1830. Tämä valtakunnallinen kongressi oli Bolívarin viimeinen yritys pitää Suur-Kolumbian hajoamispisteessä oleva valtio kasassa. Vahvinta separatistista liikehdintää esiintyi nykyisissä Venezuelassa, Panamassa, Perussa ja Ecuadorissa. Alkuvuodesta 1829 Montilla tiedotti Adlercreutzia Perussa käytävien taisteluiden viimeisimmistä käännteistä.¹⁶⁵

Alkuvuodesta 1829 Montilla ja Adlercreutz kävivät kirjeenvaihtoa miliisiorganisaation rakentumisesta Mompoxissa.¹⁶⁶ Koko Suur-Kolumbian alueella resurssit olivat vähissä, joten kapinoiden ehkäisemiseksi ammattisotilaiden sijaan paikallishallintoa piti vahvistaa puolisosilaallisilla miliisijoukoilla. Koko Suur-Kolumbian armeijassa oli käynnissä uudelleenorganisoinnin prosessi, jossa alkuperäisasukkaiden ja veteraanien rekrytoinnin sekä miliisitoiminnan avulla pyrittiin parsimaan kasaan paikallisia kasarmeja.¹⁶⁷ Montillan, J. Pérez de Velascon sekä eversti J.A. Reinboldin kirjeiden perusteella Adlercreutz oleskeli tammi-helmikuussa 1829 Ocañassa kukistaen paikallisia kapinoita ja etsien pidätettäviä poliitikkoja. Montilla etenkin kehotti Adlercreutzia tarttumaan Ocañassa ja

¹⁶¹ Parra-Pérez 2008, 11.

¹⁶² Viloría de la Hoz 2005, 72–75.

¹⁶³ Kirje, Montilla Adlercreutzille 18.3.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁶⁴ Viloría de la Hoz 2005, 95.

¹⁶⁵ Kirje, Montilla Adlercreutzille 25.2.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁶⁶ Kirje, Montilla Adlercreutzille 19.1.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁶⁷ Parra-Pérez 2008, 12.

Mompoxissa erittäin kovalla kädellä kaikkeen Bolívarin vastaiseen toimintaan.¹⁶⁸ Velasco oli Adlercreutzin alaisuudessa toiminut upseeri tai virkamies, joka kirjeillään piti Adlercreutzin ajan tasalla Mompoxin asioista. Maaliskuun alussa 1829 Adlercreutz oli jo palannut Ocañasta Mompoxiin.¹⁶⁹

Heinäkuun ja vaalien lähestyessä Montilla keskusteli Adlercreutzin kanssa paljon ehdokkaista – ketkä ovat hyviä ja ketkä huonoja Bolívarin kannalta. Toukokuussa Suur-Kolumbiaan kantautui Euroopasta huhuja, joiden mukaan espanjalaiset yrittäisivät valloittaa Meksikon takaisin itselleen. Tätä varten myös Magdalenan departementissa luotiin suunnitelma espanjalaisten hyökkäyksen varalle, jonka mukaan Adlercreutz vastaisi Sabanan alueen puolustamisesta oman miliisijoukkonsa kanssa.¹⁷⁰ Heinäkuussa 1829 vaalit olivat ohi, ja Montilla vaikutti olevan suhteellisen tyytyväinen Magdalenan departementin valintoihin, vaikkakin hän oli ollut epäileväinen koko vaalien suhteen - hänhän olisi toivonut Bolívarin johtavan vieläkin kovemmallalla otteella.¹⁷¹ Armeijan pääesikunnan johtaja Pedro Rodríguez oli huolissaan Chocón kaupungin avoimesta separatistisesta kapinasta marraskuussa 1829 sekä venezuelalaisten kongressiedustajien itsenäistymispyrkimyksistä.¹⁷² Kirjeistä saa kokonaisuudessaan sen kuvan, että Suur-Kolumbia eli viimeisiä hetkiään yhtenäisenä valtiona. Marraskuussa mm. Valencian ja Caracasin kaupungeissa Venezuelassa järjestettiin välikohtauksia ja kokoontumisia Venezuelan itsenäistymisen puolesta. Joulukuussa Adlercreutzille ja Díaz Granadosille syntyi perheen viides lapsi Juan Lázaro Adlercreutz.¹⁷³

Tammikuussa 1830 Congreso Admirable vihdoinkin kokoontui. Kongressin kokoontumista kuitenkin varjostivat etenkin Venezuelassa puhjenneet separatistiliikkeet. Bolívarin kannattajat jatkoivat vuonna 1830 Venezuelassa taisteluaan yhtenäisen Suur-Kolumbian puolesta. Montillan kirjeen mukaan Puerto Cabellon ja Victorian kaupungit Venezuelassa olivat pyytäneet kongressilta eroa liittovaltiosta kiistäen samalla Bolívarin auktoriteetin.¹⁷⁴ Samassa kirjeessä Montilla informoi Adlercreutzia varoimenpiteistä, joiden mukaan Magdalenan provinssista tulee muodostaa joukkoja lähetettäväksi itäiseen naapuriin Zulian departementtiin. Zulia oli yksi kahdestatoista vuonna 1824 muodostetusta Suur-Kolumbian departementista, joka sijaitsi nykyisen Venezuelan luoteiskulmassa, Maracaibojärven ympärillä. Joukkoja ei vielä lähetetty Zuliaan, sillä määrä oli odottaa Bolívarin käskyä.

¹⁶⁸ Kirje, Velasco Adlercreutzille 21.1.1829 ja 12.2.1829. Kirje, Montilla Adlercreutzille 25.2.1829 ja 18.3.1829. Kirje, Reinbold Adlercreutzille 21.2.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁶⁹ Kirje, Montilla Adlercreutzille 25.2.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁷⁰ Kirje, Montilla Adlercreutzille 2.5.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁷¹ Kirje, Montilla Adlercreutzille 9.7.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁷² Kirje, Rodríguez Adlercreutzille 4.11.1829 ja 18.11.1829, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁷³ Vilorio de la Hoz 2005, 94.

¹⁷⁴ Kirje, Montilla Adlercreutzille 3.1.1830, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA. Haynes 2000, 503.

Kongressissa edustajana oli myös Adlercreutzin hyvä ystävä Cartagenasta, Juan de Francisco Martín. Francisco Martín oli poliitikko ja liikemies, joka kuului Cartagenan merkittävimpiin sukuihin. Hän oli myös Bolívarin läheinen ystävä ja toimi tuohon aikaan Magdalenan departementin hallintotehtävissä. Hän oli vaimoineen hyvin läheinen Adlercreutzille ja toimi kummisetänä Adlercreutzin tyttärelle Zoila Amalia Adlercreutzille. Francisco Martínin veli oli myös naimisissa Adlercreutzin kälän kanssa, joten miehet olivat olleet hyvin läheisiä, etenkin asuessaan vielä molemmat Cartagenassa.¹⁷⁵ Kirjeessään Francisco Martín kertoi saapuneensa kongressiin Bogotáan, päivitellen samalla Venezuelan tapahtumia. Hän kuitenkin luotti edelleen Bolívariin, ja piti hyvänä merkinä sitä, ettei kapinointi ollut vielä levinnyt Venezuelan rannikkokaupunkeja pidemmälle.¹⁷⁶

Francisco Martínin ja muiden Bolívarin kannattajien toiveet osoittautuivat kuitenkin pian turhiksi, sillä Bolívar julisti Bogotáan kongressissa 20. tammikuuta jättävänsä presidentin viran. Bolívar kärsi jo tuohon aikaan vakavasti tuberkuloosista ja vaikutti olevan turhautunut nähdessään unelmiensa yhtenäisestä Etelä-Amerikasta ajautuvan lopulliseen umpikujaan. Bolívarin auktoriteetti oli edellisinä vuosina ollut viimeinen Suur-Kolumbiaa yhdessä pitävä voima, joten hänen jäätyään syrjään presidentin toimesta pato näytti murtuvan ja paikalliset itsenäisyyttä tai autonomiaa ajavat elimet alkoivat julistautua itsenäisiksi Suur-Kolumbiasta. José Antonio Páez julisti tammikuussa 1830 Venezuelan itsenäiseksi, ja hänet nimitettiin maan ensimmäiseksi presidentiksi. Sama tapahtui Ecuadorissa toukokuussa ja Panamassa syyskuussa.¹⁷⁷

Bolívarin jäätyä syrjään Magdalenan pääesikunnan johtaja Pedro Rodríguez antoi helmikuussa virallisen toimeksiannon Adlercreutzille liikekannallepanon toteuttamiseksi. Adlercreutzin tuli matkustaa Mompoxista Magdalenajokea pitkin Soledadin kaupunkiin, josta hänen oli tarkoitus johtaa Cartagenan joukkoja kohti Maracaiboa.¹⁷⁸ Maaliskuussa Adlercreutzin kollega, Santa Martán provinssin komentaja ja kuvernööri Juan Manuel Valdés päivitteli Adlercreutzille Montillan ylioptimistisia vaatimuksia Zulian operaation suhteen. Bolívarin jätettyä tehtävänsä ja Magdalenan sotajoukkojen ollessa huonosti varustettuja ja huollettuja Zulian operaatio vaikutti Valdésista toivottomalta.¹⁷⁹ Montilla oli aiemmin viestittänyt myös Adlercreutzille, että mikäli liikekannallepano pohjoiseen tulisi, olisi Adlercreutzin itse hoidettava joukkojensa muonitus, sillä resurssit olivat hyvin vähissä.¹⁸⁰ Selkeästi Valdésilla oli samansuuntaisia kriittisiä mielipiteitä Montillan rautaisesta

¹⁷⁵ Viloría de la Hoz 2005, 103–105.

¹⁷⁶ Kirje, Francisco Martín Adlercreutzille 14.1.1830, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁷⁷ Viloría de la Hoz 2005, 74. Haynes 2000, 503.

¹⁷⁸ Kirje, Rodríguez Adlercreutzille 10.2.1830. Kirje, Juan de Dios Amador Adlercreutzille 10.2.1830, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA. Viloría de la Hoz 2005, 74.

¹⁷⁹ Kirje, Valdés Adlercreutzille 24.3.1830, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁸⁰ Kirje, Montilla Adlercreutzille 18.1.1830, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

johtamistyylistä, mutta hän ilmaisi mielipiteensä huomattavasti kärkevämmiin kuin hienotunteisempi Adlercreutz, johtuen osin Montillan ja Adlercreutzin välisestä ystävyys- ja sukulaisuussuhteesta.

Zulian operaatio lopulta viivästy, ja tilanne alkoi vaikuttaa Bolívarin kannattajien osalta toivottomalta, sillä Valdés kirjoittai vielä joulukuussa 1830 Adlercreutzille Santa Martasta, josta Magdalenan joukkojen oli ollut tarkoitus lähteä kohti Maracaiboa.¹⁸¹ Adlercreutz oli kevään aikana siirtynyt Rodríguezin määräysten mukaisesti Mompoxista Cartagenaan, sillä kesäkuussa hänet nimettiin Cartagenan armeijan komentajaksi.¹⁸² Montillalta tai muulta päällystöltä ei ollut kuulunut ohjeistuksia, ja kaikki Bolívarin aiemmat tukijat tuntuivat olleen epätietoisia siitä, miten tulisi jatkaa. Historioitsija Viloría de la Hozin mukaan Adlercreutzin johtamissa joukoissa oli Zulian operaation valmisteluvaiheessa esiintynyt kapinointia.¹⁸³ Hieman epäselvää on, suuntasiko Adlercreutz lopulta Zuliaan vai ei, mutta joka tapauksessa suurimmassa osassa Magdalenan departementin kasarmeja sotilaat kapinoivat eikä yhteisesti koordinoitu Zulian operaatio ollut mahdollinen. Zulian operaation valmistautuminen tarkoitti sitä, että Adlercreutz jätti lopullisesti Mompoxin taakseen viettäen viimeiset kuukautensa Etelä-Amerikan maaperällä Cartagenan lähistöllä. Adlercreutz sai toukokuussa 1830 kirjeen Mompoxista Luis José Serrano -nimiseltä mieheltä, joka kiitteli vuolaasti Adlercreutzia hänen hallintokaudestaan Mompoxissa. Vaikuttaa siltä, että Serrano oli paikallinen pappi tai piispa, sillä hän puhuu mm. kirkon ja hautausmaan kunnostustöistä, joiden alulle panossa Adlercreutz oli ollut osallisena.¹⁸⁴

Syyskuussa 1830, Bolívarin ollessa vielä hengissä ja hänen viettäessään eläkepäiviään Cartagenassa ja Turbacossa, Adlercreutz allekirjoitti muiden cartagenalaisten upseereiden kanssa vetoimuksen, jossa kiistettiin Kolumbian laillisen uuden hallituksen legitimitetti. Tämän kapinan oli tarkoitus palauttaa Simón Bolívar vielä kerran takaisin armeijan johtoon ja samalla diktatuuriin. Vetoimuksen allekirjoitti eversti Adlercreutzin lisäksi kuusi kenraalia, mukaanlukien Mariano Montilla ja Daniel Florencio O'Leary. Bolívarin terveyden heiketessä hän antoi Montillalle ja Adlercreutzille sekä kolmannelle upseerille Joaquín de Mierille tehtäväksi etsiä hänelle rauhallisen leposijan Santa Martan ilmaston sijaan korkeamman ilmanalan alueelta. Bolívarin terveys kuitenkin petti ja hän joutui jäämään Santa Martaan. Syksyllä 1830 Adlercreutz, Montilla, Valdés ja muut Bolívarin läheiset upseerit asuivat Santa Martassa, josta he kohdensivat iskujaan Riohachan kapinallisia joukkoja vastaan. Syksyn aikana Adlercreutz nimettiin Riohachan divisioonan komentajaksi. Bolívarin kannattajien suunnitelmat muuttuivat kuitenkin kertaheitolla, kun Bolívar kuoli Santa Martassa 17. joulukuuta 1830.¹⁸⁵

¹⁸¹ Kirje, Valdés Adlercreutzille 22.12.1830, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

¹⁸² Viloría de la Hoz 2005, 74.

¹⁸³ Viloría de la Hoz 2005, 74.

¹⁸⁴ Kirje, Serrano Adlercreutzille 5.5.1830, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

¹⁸⁵ Viloría de la Hoz 2005, 76–77.

Vuodesta 1830 vuoteen 1831 Suur-Kolumbia vastasi enää nykyistä Kolumbian aluetta, ja uusi Kolumbian tasavalta perustuslakeineen julistettiin perustetuksi vuonna 1832. Cartagena oli keväällä 1831 Suur-Kolumbian yhtenäisyyden kannattajien ja Bolívarin perinnön tukijoiden viimeisiä linnakkeita. Magdalenan departementin armeijan komentaja Mariano Montilla ja prefekti Juan de Francisco Martín julistivat provinssiin katastrofi- ja poikkeustilan, jonka avulla he onnistuivat karkottamaan maasta poliittisia vastustajiaan. Lopulta kapinallisten onnistui kuitenkin Ignacio Luquen johdolla piirittää Cartagena, eikä Urdanetan sentralistien auttanut muuta kuin antautua.¹⁸⁶

Huhtikuussa 1831 allekirjoitetun sopimuksen mukaan kaikki Bolívarin kannattajat, jotka olivat olleet tasavaltalaisuuden ja federalismin vastustajia, oli karkotettava maasta. Tämä tarkoitti sitä, että Kolumbian korkeista virkamiehistä mm. Mariano Montilla, Daniel Florencio O’Leary, Fredrik Adlercreutz ja Pedro Rodríguez joutuivat kaikki maanpakoon.¹⁸⁷ Liberaaleja ja federalisteja oli ärsyttänyt erityisesti Bolívarin taipumus suosia eurooppalaisia upseereita ja poliitikkoja. Tärkeimmissä taisteluissaan hän oli päässyt käyttämään brittiläisiä legioonia ja taisteluiden jälkeen eurooppalaiset usein päätyivät helpommin Bolívarin luottohenkilöiksi, kuten vaikkapa O’Learyn ja Adlercreutzin tapauksessa.¹⁸⁸ Kaiken tämän sekasorron keskellä Adlercreutzille ja hänen vaimolleen syntyi Cartagenassa toukokuussa 1831 liiton kuudes lapsi Domingo Adlercreutz - nimestään huolimatta lauantaipäivänä.¹⁸⁹

3.3 Maanpako Jamaikalle

Venezuelan julistauduttua itsenäiseksi entisten Bolívarin lähipiiriläisten ja itsevaltaista hallitusmuotoa kannattaneiden upseerien sekä Bogotassa vaikuttaneiden bolivarilaisten poliitikkojen oli poistuttava hajoamispisteessä olevasta Suur-Kolumbiasta. Karkotettuja oli pitkälti toista sataa, ja useita poistettiin valtion viroista Venezuelassa ja Kolumbiassa. Adlercreutz joutui jättämään perheensä Cartagenaan, mutta todennäköisesti hän uskoi epämiellyttävän tilanteen olevan vain väliaikainen. Adlercreutz matkusti Cartagenasta mitä ilmeisimmin kohti Pohjois-Amerikkaa, mutta päätyi lopulta syystä tai toisesta Jamaikalle.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Viloría de la Hoz 2005, 76–77.

¹⁸⁷ Viloría de la Hoz 2005, 77–80.

¹⁸⁸ Adlercreutz 1970, 50.

¹⁸⁹ Viloría de la Hoz 2005, 94.

¹⁹⁰ Olin 1992, 118–119.

Adlercreutz kirjoitti keväällä 1831 Cartagenan armeijan päällystään, että hänen kuukausipalkkansa tulisi maksaa hänen vaimolleen tai vaihtoehtoisesti hänen läheiselle ystävälleen ja perhetuttavalleen Donald Stevensonille, joka oli myös Díaz Granadosin sisaren aviomies.¹⁹¹ Donald Stevenson toimi liikemiehenä Cartagenassa, ja hän liikkui 1830-luvulla jonkin verran liikeasioissa myös Pohjois-Amerikassa, mutta Cartagenassa ollessaan hän huolehti Díaz Granadosin ja Adlercreutzin asioista. Stevensonin kirjeet Adlercreutzille viittaavat siihen, että Díaz Granados jäi muun perheen kanssa vielä toistaiseksi Cartagenaan kesällä 1831 koko perheen odottaessa lopullisen suunnitelman selkeytymistä. Saatuaan kielteisen vastauksen Adlercreutzin palkan maksamisesta joko Díaz Granadosille tai Donald Stevensonille Adlercreutzin ei auttanut muu kuin tuoda perheensä Kingstoniin, todennäköisesti talvella 1832.¹⁹² Avioparin seitsemäs lapsi Oscar Nicolás Adlercreutz syntyi Kingstonissa marraskuussa 1832.¹⁹³

Samaan aikaan Adlercreutzin kanssa Jamaikalla vuosina 1831 ja 1832 majaili myös Adlercreutzin vanha ystävä Carl von Hauswolff. Hän oli matkalla takaisin kohti Ruotsia epäonnistuttuaan liiketoimissaan kaivostoiminnan parissa Kolumbiassa.¹⁹⁴ Hauswolffin entiset kollegat Carl Sigismund von Greiff ja Pedro Nisser olivat vakiinnuttaneet toimintansa Kolumbiassa ja myös Hauswolffin vaimo Maria Lovisa von Greiff jäi mieluummin veljensä luokse Kolumbiaan. Hauswolff oli matkalla Lontoseen ja Ruotsiin todennäköisesti etsiäkseen uusia projekteja tai rahoituksia. Hauswolff luonnehti jopa itse elävänsä lähestulkoon haavemaailmassa ylioptimistisine suunnitelmineen, vaikkakin hän oli myös taitava liikemies ja puhui peräti yhdeksää eri kieltä.¹⁹⁵ Sekä Hauswolff että Adlercreutz sairastelivat paljon, ja Hauswolff kirjoitti vaimolleen tammikuussa 1832, että hänellä ja Adlercreutzilla oli vaikeuksia hankkia edes ruokaa tai lääkkeitä itselleen.¹⁹⁶

Taloudellisesti Adlercreutz löysi itsensä kymmenen vuoden vakaan toimeentulon jälkeen jälleen lähtöpisteestä, sillä palkanmaksu Suur-Kolumbian valtiolta oli tyrehtynyt, eikä Adlercreutz voinut turvautua myöskään mantereella sijainneeseen ja sodan turmelemaan maatilaansa *Rebolledo*. Kuten aiemminkin tukalissa rahallisissa tilanteissa, Adlercreutz pystyi kuitenkin turvautumaan sosiaalisiin suhteisiinsa sekä Karibianmerellä että Ruotsissa. Mieluiten Adlercreutz olisi varmasti palannut takaisin Cartagenaan, mikä ei kuitenkaan vallitsevien olosuhteiden vallitessa ollut mahdollista. Onnekseen Adlercreutzilla oli kuitenkin vaikutusvaltainen ystävä Kingstonissa, ja hän ryhtyikin hyvin nopeasti erinäisiin liiketoimiin ystävänsä Juan de Francisco Martínin kanssa.

¹⁹¹ Viloría de la Hoz 2005, 81–82.

¹⁹² Kirje, Stevenson Adlercreutzille 11.6.1831, 30.12.1831 ja 20.4.1834, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁹³ Viloría de la Hoz 2005, 83.

¹⁹⁴ Viloría de la Hoz 2005, 82.

¹⁹⁵ Selling 1962, 92–104.

¹⁹⁶ Viloría de la Hoz 2005, 82.

Juan de Francisco Martíninilla ja hänen veljellään Narciso de Francisco Martínilla oli ilmeisesti ollut tiiviit yhteydet Jamaikalle jo ennen vuotta 1831, sillä Narciso de Francisco Martín oli Kolumbian tasavaltalaisen armeijan everstinä jo vuonna 1814 oleskellut Jamaikalla itsenäisyystaisteluiden vasta alkaessa, kun taas Juan de Francisco Martín oli jo aiemmin järjestänyt Suur-Kolumbian ja Jamaikan välisiä kauppasioita.¹⁹⁷ Narciso de Francisco Martín oli avioliittonsa kautta sukulainen Adlercreutzin vaimolle.¹⁹⁸ Francisco Martínin veljesten Jamaika-yhteys on huomionarvoista sen tähden, että Adlercreutzin, O’Learyn ja Montillan turvapaikka saattoi löytyä Jamaikalta nimenomaan Francisco Martínin veljesten suhteiden avulla. Historioitsija Viloría de la Hozin mukaan myös Mariano Montilla ja Daniel Florencio O’Leary viettivät aikaa Jamaikalla vuosien 1831–1834 aikana.¹⁹⁹

Kesäkuussa 1832 Adlercreutzin Jamaikalla asunut ystävä nimeltä B. Bofill lähetti Adlercreutzille kirjeen, jossa hän muistutti Adlercreutzia noudattamaan määrättyä ruokavaliota ja lääkitystä, mikä viestii siitä, että Adlercreutzin terveydentila jatkui reumatismin vuoksi epävakaana.²⁰⁰ Vaihteleva terveydentila ei kuitenkaan estänyt Adlercreutzia nauttimasta Kingstonissa täysin rinnoin paikallisesta seurapiirielämästä, sillä Bofill mainitsee kirjeessään kuulleensa vaimonsa ottaneen osaa Adlercreutzin ja Montillan järjestämiin juhliin Adlercreutzin asunnossa.

Juan de Francisco Martín oli joutunut Adlercreutzin tavoin maanpakoon Cartagenasta vuonna 1831 päätyen Kingstoniin, jossa hänen onnistui menestyksekkäästi jatkaa erinäisiä liiketoimiaan. Juan de Francisco Martín toimi uuden Kolumbian tasavallan konsulina Jamaikalla koko 1830-luvun ja otti Adlercreutzin vahvasti mukaan liiketoimiinsa Santa Martán, Cartagenan ja Kingstonin satamien välillä. Veljekset olivat hyvissä ja läheisissä väleissä keskeisten cartagenalaisten kauppaperheiden kanssa ja Narciso de Francisco Martínilla oli avioliittonsa kautta läheiset suhteet brittiläiseen liikemieheen Edward Wattsin, joka toimi konsulina Cartagenassa. Vaikutusvaltaisen ja varakkaan sukunsa sekä edellä mainittujen yhteyksiensä avulla Francisco Martínin veljekset olivat eräitä keskeisimpiä ja varakkaimpia cartagenalaisia 1800-luvun alussa.²⁰¹

Loppuvuodesta 1831 cartagenalainen liikemies Franco de Pounas viestitteli Adlercreutzin kanssa koskien Juan Francisco de Martínin liiketoimia ja laivanvarustusta. Ainakin yhden englantilaisen kuunarin oli tarkoitus kuljettaa kauppatarvikkeita, mm. lankaa ja leipää, Jamaikalta Cartagenaan, ja Juan

¹⁹⁷ Kirje, Francisco de Martín Adlercreutzille 20.4.1836, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

¹⁹⁸ Viloría de la Hoz 2005, 105.

¹⁹⁹ Viloría de la Hoz 2005, 85.

²⁰⁰ Kirje, Bofill Adlercreutzille 2.6.1832, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁰¹ Viloría de la Hoz 2005, 105.

de Francisco Martínin ja Adlercreutzin oli tarkoitus hoitaa laivan lastaaminen.²⁰² Edward Watts lähetti Adlercreutzille kirjeen Cartagenasta lokakuussa 1831, missä hän lupautui auttamaan Adlercreutzia tämän liiketoimissa, joskin hän oli hieman epäileväinen Jamaikan yhteiskunnallisesta tilanteesta ja maan turvallisuudesta.²⁰³ Adlercreutzin ei onnistunut kuitenkaan lyödä de Francisco Martínin veljesten siivellä rahoiksi liiketoimilla, eikä hän ylipäättään ollut ilmeisesti kovinkaan yrittäjähenkinen. Hänen vahvuutensa olivat selkeästi enemmän diplomaattisissa, sotilaallisissa ja hallinnollisissa tehtävissä. Adlercreutzin heikentynyt terveydentila häiritsi myös liiketoimia.²⁰⁴

Vaihtelevalla menestyksellä edenneiden liiketoimiensa ohella Adlercreutz joutui turvautumaan myös vanhojen ystäviensä rahalliseen tukeen. Vuonna 1828 Lontoossa operoinut Ruotsin ministeri Gustaf Stierneld vaihtui Adlercreutzille lähes yhtä läheiseen yhtävään, Magnus Björnstjernaan. Magnus Björnstjerna oli naimisissa Adlercreutzille tutun Curt von Stedingkin tyttären Elisabeth Charlotta von Stedingkin kanssa. Björnstjernalla ja Adlercreutzilla oli yhteisiä sukujuuria avioliittojensa kautta ja he olivat läheisiä vuosien 1813–14 sodista. O’Learyn kirjeen mukaan Björnstjerna oli vuoden 1831 syksyllä kyselyt Adlercreutzista, sekä tarjoutunut tukemaan Adlercreutzia rahallisesti, samoin kuin todennäköisesti myös kuningas Karl XIV Johan. O’Learyn mukaan myös Belford Wilson oli suositellut Adlercreutzia kirjoittamaan Ruotsin ministeriölle tilanteestaan.²⁰⁵

Vuonna 1833 Venezuelan silloinen varapresidentti ja sotaministeri Carlos Soublette, joka oli palvellut mm. Cartagenassa Bolívarin joukoissa ja joka sattui myös olemaan Daniel Florence O’Learyn lanko, onnistui hankkimaan O’Learylle ja Montillalle hyvin mieluiset virkatehtävät. Montilla nimettiin joulukuussa 1833 Madridiin ja Lontooseen suunnanleen delegaatin johtoon, jonka tarkoituksena oli käydä tunnustelevia keskusteluja Espanjan ja Ison-Britannian kanssa uuden itsenäisen valtion Venezuelan tunnustamisesta sekä kaupp- ja diplomaattisuhteiden luomisesta. Mukaan delegaattiin nimettiin myös O’Leary, joka sittemmin jäi pysyvästi Lontooseen. Samaan aikaan muutamia eurooppalaisia Etelä-Amerikan vapaussodissa meritoituneita upseereja nimettiin omien maidensa konsuleiksi ja diplomaateiksi Etelä-Amerikan uusiin itsenäistyneisiin valtioihin.²⁰⁶

Adlercreutzin läheisten ystävien saatua Kolumbiasta karkottamisesta huolimatta hyviä virkoja Venezuelasta Adlercreutzin toiveet heräsivät kunnian palauttamisesta. Vuoden 1833 tammikuussa Adlercreutz kirjoitti Kolumbian silloiselle presidentille Francisco de Paula Santanderille kirjeen, jossa hän pyysi oman tilanteensa korjaamista ja uudelleenkäsitelyä. Adlercreutz toivoi, että tarpeeksi aikaa

²⁰² Kirje, de Pounas Adlercreutzille 14.12.1831, 18.12.1831 ja 29.3.1833, Fredrik Tomas Adlercreutz, SRA.

²⁰³ Kirje, Watts Adlercreutzille 8.10.1831, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁰⁴ Viloría de la Hoz 2005, 83–84.

²⁰⁵ Kirje, O’Leary Adlercreutzille 31.10.1831, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁰⁶ Viloría de la Hoz 2005, 85–86.

olisi jo kulunut ja että Santander ymmärtäisi Adlercreutzin näkökannan. Adlercreutz vetosi kirjeessään saavutuksiinsa ja tekemiinsä uhrauksiin vieraan isänmaan puolesta. Samalla hän vetosi ulkomaalaisuuteensa, paikalliseen vaimoonsa, suureen perheeseensä sekä laittomasti pidätettyihin kuukausipalkkoihin ja maaomaisuuteen. Mitä ilmeisimmin vastausta Santanderilta tai muualta Kolumbian hallitukselta ei koskaan kuulunut.²⁰⁷

Jostain syystä Adlercreutz ei ollut vielä 1830-luvun alussa yhtä kiinnostunut Venezuelan palveluksista kuin Montilla ja O'Leary, mikä voi johtua osittain siitä, että Adlercreutzin keskeisimmät sosiaaliset suhteet ja siten menestymismahdollisuudet sijaitsivat Kolumbian puolella. Jäätyään ilman vastausta Kolumbialta ja todettuaan liiketoimintakykynsä vajavaisiksi Adlercreutz siirsi katseensa yhä enemmän diplomaattisten ja hallinnollisten virkojen etsimiseen ympäri Karibiaa. Samaten hän alkoi yhä vakavammin käydä keskustelua ruotsalaisten ystäviensä kanssa mahdollisuuksista palata Eurooppaan.

Adlercreutzin perheen taloudellisen tilanteen ollessa heikko Adlercreutzin vaimo Díaz Granados päätti muuttaa Kingstonista takaisin Cartagenaan vuonna 1834. Selkeästi korkeasta yhteiskuntaluokasta lähtöisin olleella Díaz Granadosilla oli Cartagenassa oman perheensä puolelta ihmisiä, joiden taloudelliseen tukeen hän pystyi luottamaan perheensä elättämisessä. Avioparin suhde jatkui mutkikkaana, sillä viimeistään vuonna 1836 oli jo selvää, että Díaz Granados oli vakavassa parisuhteessa Luis Montes Ucrós -nimiesn miehen kanssa. Ensimmäisen lapsen uuden miehensä kanssa Díaz Granados sai vuonna 1838.²⁰⁸

3.4 Uuden viran etsintä

Huomattuaan muiden Kolumbiasta karkotettujen ystäviensä saavan miellyttäviä virkatehtäviä, epäonnistuttuaan itse liiketoimissaan ja todettuaan avioliittonsa ajautuvan kriisiin alkoi Adlercreutz yhä kiivaammin etsiä itselleen toimeentuloa diplomaattisen tai hallinnollisen uran kautta. Toden teolla hän alkoi käydä kirjeenvaihtoa mahdollisista virkatehtävistä vuoden 1834 jälkeen. Jo toukokuussa 1833 Belford Hinton Wilson, englantilainen sotilas, Bolívarin läheinen adjutanti ja tuolloinen Iacon-Britannian Liman kenraalikuvernööri, oli kirjoittanut Adlercreutzille vastaanottaneensa hänen kirjeensä elokuulta 1832, joka jostain syystä oli viipynyt matkalla pitkään.²⁰⁹ Wilson kertoi omasta tilanteestaan ja siitä, miten hän itse pääsi Perun kenraalikuvernööriksi. Hän lupautui auttamaan Adlercreutzia hänen

²⁰⁷ Viloría de la Hoz 2005, 85–86.

²⁰⁸ Viloría de la Hoz 2005, 95–96.

²⁰⁹ Kirje, Wilson Adlercreutzille 8.5.1833, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

tulevaisuuden suunnitelmissaan, vaikka myönsikin tilanteen olevan hankala Bolívarin entisten kannattajien osalta erityisesti Kolumbiassa.

Vuosien 1834 ja 1836 välillä, Díaz Granadosin ja lasten asetuttua takaisin Cartagenaan Adlercreutz itse matkusti paljon ympäri Antilleja viettäen aikaa etenkin Saint-Barthélemyllä. Hänen matkojensa keskeisin tavoite oli ruotsalaisia ja eurooppalaisia vaikuttajia Alankomaiden, Ranskan ja Ison-Britannian Antilleilla tapaamalla löytää diplomaattinen tai hallinnollinen virka, ja etenkin Saint-Barthélemyn saaren kuvernöörin virka kiinnosti häntä. Muita Adlercreutzia kiinnostaneita vaihtoehtoja olivat muut hallinnolliset tai sotilaalliset toimet Saint-Barthélemyllä sekä Ruotsin lähettilään virka Washingtonissa tai Konstantinopolissa.²¹⁰ Ruotsin Lontoossa virkaa vuodesta 1828 eteenpäin tehnyt ministeri ja Adlercreutzin vanha ystävä Magnus Björnstjerna kirjoitti tammikuussa 1834 Adlercreutzille kirjeen, jossa hän kertoo olevansa hyvissä väleissä Länsi-Intian uuden kenraalikuvernöörin, brittiläisen Lordi Sligon kanssa. Lordi Sligo oli lupautunut tekemään parhaansa Adlercreutzin aseman parantamiseksi.²¹¹

Donald Stevensonin kirjeen mukaan Adlercreutz oli ollut Kingstonissa vielä maaliskuussa 1834.²¹² Stevenson puhui kirjeessään Díaz Granadosin palaamisesta Kingstonista takaisin Cartagenaan, ja tarjoutui asuttamaan häntä ja kolmea Adlercreutzin nuorinta lasta omassa kodissaan, mikäli tarve niin vaatisi. Díaz Granadosin palatessa Cartagenaan hän oli ottanut mukaansa kolme nuorinta lasta, kun taas Adlercreutzin luo Kingstoniin olivat jääneet kolme vanhinta lasta. Samalla Stevenson toivoi Adlercreutzin matkojen Maracaiboon ja Saint-Barthelémylle menevän hyvin, mikä todistaa Adlercreutzin matkustaneen ympäri Antilleja alkaneen vuonna 1834. Ainakin toukokuussa 1835 Adlercreutz oleskeli Gustavian satamakaupungissa Saint-Barthélemyn saarella.²¹³

Päivitystä Kolumbian ja Venezuelan poliittisista oloista Adlercreutz sai maanpakonsa aikana Juan Calcañolta, joka oli asettunut Maracaibon provinssiin, Venezuelaan, joskin hän kirjoitti 1835 ja 1836 Caracasista tultuaan valituksi Venezuelan senaattiin. Helmikuussa 1835 Calcaño ilmoitti kuulleensa Adlercreutzin aikeista palata Eurooppaan. Calcaño kertoi Venezuelan presidentin José María Vargasin nimittäneen Kolumbiasta karkotetun Mariano Montillan Venezuelan sotaministeriksi, joskin Montilla itse kieltäytyi tehtävästä tullen valituksi sen sijaan Maracaibon asevoimien komentajaksi. Entisen Venezuelan presidentin José Antonio Páezin Calcaño oli puolestaan saanut vakuutettua nimittämään toisen entisen Bolívarin kannattajan ja Kolumbiasta maanpakoon joutuneen Pedro Rodríguezin Maracaibon sota-oikeusministeriksi. Kenraali Rafael Urdaneta oli nimitetty Venezuelassa Coron

²¹⁰ Vilorio de la Hoz 2005, 89–90.

²¹¹ Kirje, Björnstjerna Adlercreutzille 11.1.1834, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²¹² Kirje, Stevenson Adlercreutzille 20.4.1834, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²¹³ Kirje, Petersen Adlercreutzille 29.5.1835, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

provinssin kuvernööriksi ja kongressissa istui muutamia entisiä Bolívarin kannattajia.²¹⁴ Viestin tarkoituksena oli osoittaa, että Kolumbiassa huonoon valoon joutuneet ja maasta karkotetut Bolívarin kannattajat saattoivat nyt saada korkeita virkoja Venezuelan puolelta.

Calcaño toimi välikätenä, kun kolumbialainen virkamies, todennäköisesti tuolloinen Kolumbian kongressin edustaja Luis A. Baralt lähetti kirjeen Bogotásta koskien Adlercreutzin tilannetta marraskuussa 1835.²¹⁵ Kirjeestä saa kuvan, että Adlercreutz oli lähettänyt Baraltille Bogotáan erilaisia dokumentteja, luultavaksi saadakseen peruutetuksi maastakarkotuksensa. Tammikuussa 1836 Calcaño puolestaan referoi Baraltin kirjeen sisällön Adlercreutzille. Calcaño kertoi yrittäneensä suositella Adlercreutzia Bogotássa, mutta toivoa karkottamisen peruuttamisesta ei kuulemma ollut.²¹⁶ Calcañon mukaan Kolumbian presidentti Francisco de Paula Santander oli säätänyt jyrkät lait, joiden mukaan entisiä Suur-Kolumbian kannattajia ei voitu armahtaa. Periaatteessa Adlercreutzille oli jäänyt maksamatta virkamiehen korvaukset vuosilta 1829–1831, mutta Calcaño epäili, ettei Adlercreutz tulisi niitä koskaan saamaan. Calcaño puhui myös presidentti José Antonio Páezin tukahduttamasta kapinasta Venezuelassa, joka oli saanut alkunsa perustuslakiriidasta.

Juan de Francisco Martín on hyvin perillä Adlercreutzin ja hänen vaimonsa Díaz Granadosin hankalasta tilanteesta vuonna 1836, ja hänen mukaansa Adlercreutzin olisi hyvä jättää vaimonsa Cartagenaan. Heidän asumisensa samassa kaupungissa tulisi aiheuttamaan vastedes vain ikäviä lieveilmiöitä. Sen sijaan Francisco Martín suositteli Adlercreutzia hakemaan nuorimmat kolme lastaan Cartagenaasta mukaansa paremman koulutuksen perässä Eurooppaan, mikäli Adlercreutz sinne oli jossain vaiheessa lähdössä.²¹⁷ Marraskuussa 1838 Díaz Granados sai ensimmäisen lapsensa uuden kumppaninsa Luis Montes Úcrosin kanssa.²¹⁸ Vaikuttaa kuitenkin siltä, että myös Adlercreutz ja Díaz Granados olivat jo eronsa aikana ja sen jälkeen käyneet jonkinasteista kirjeenvaihtoa yhteisten ystäviensä, kuten Juan de Francisco de Martínin kautta, todennäköisesti koskien yhteisten lastensa asioita.²¹⁹

Tarkkaa tietoa Adlercreutzin olinpaikasta alkuvuonna 1836 ei ole, mutta Juan de Francisco Martínin kirjeestä huhtikuulta 1836 Kingstonista voi päätellä, ettei Adlercreutz ainakaan samassa kaupungissa ollut. Juan de Francisco Martín kertoi kirjeessään saaneensa Adlercreutzin kolme edellistä kirjettä tammi-, helmi- ja maaliskuulta vasta huhtikuussa. Samalla Juan de Francisco Martín toivoo

²¹⁴ Kirje, Calcaño Adlercreutzille 21.2.1835 ja 8.1.1836, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²¹⁵ Kirje, Baralt Calcañolle 14.11.1835, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²¹⁶ Kirje, Calcaño Adlercreutz 8.1.1836, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²¹⁷ Kirje, Francisco de Martín Adlercreutzille 20.4.1836, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Viloría de la Hoz 2005, 95–96.

²¹⁸ Viloría de la Hoz 2005, 96.

²¹⁹ Kirje, Francisco de Martín Adlercreutzille 20.4.1836, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

Adlercreutzin kirjoittavan hänelle Barbadoselta ja Saint-Thomakselta, joten todennäköisesti Adlercreutz liikkui edelleen ahkerasti ympäri Antilleja alkuvuodesta 1836.

Idea kokonaan uuden konsulin viran perustamisesta Kolumbian ja Venezuelan alueelle syntyi vuoden 1838 aikana, jolloin Adlercreutzin ja kuninkaan yhteinen vanha ystävä Gustaf Stierneld nimitettiin Ruotsin ulkoministeriksi. Gustaf Peyron oli jo heinäkuussa 1838 kirjoittanut Adlercreutzille pyrkivänsä kuninkaan puheille koskien Adlercreutzin tilannetta. Hän oli huolissaan Adlercreutzista, osittain varmaan hänen heikentyneen terveydentilansakin tähden, ja toivoi voivansa järjestää Adlercreutzin paluun Ruotsiin mahdollisimman nopeasti.²²⁰ Paluuta varten täytyi kuitenkin keksiä jokin virka Adlercreutzille. Gustaf Peyronin kirjeestä saa kuvan, että ajatus paluusta armeijauralle ei ollut mahdoton, mutta Adlercreutzin terveydellinen tilanne vaikutti kuitenkin olevan siihen liian heikko. Joka tapauksessa vielä kesällä 1838 ajatus konsulaatin perustamisesta ei ollut vielä tullut ilmi, joten se on muotoutunut vasta syksyn ja talven aikana.

Samoihin aikoihin vuonna 1838 Karl August Gosselman liikkui Etelä-Amerikassa kirjoittamassa uutta raporttia ulkoministeri Stierneldin pyynnöstä. Raportissa kartoitettiin Ruotsin ja Kolumbian tai Venezuelan välisiä liikemahdollisuuksia. Raportti julkaistiin vuonna 1842 nimellä *Resor i södra Amerika åren 1836, 1837 och 1838*. Gosselman kulki matkallaan Jamaikan kautta, joten on todennäköistä, että Adlercreutz ja Gosselman tapasivat ja keskustelivat konsulitoiminnan perustamisesta vuonna 1838.²²¹

Helmikuussa 1839 Carl von Hauswolff kirjoitti Adlercreutille kuulleensa Ruotsissa huhuja Adlercreutzin nimittämisestä konsuliksi. Hän huomauttaa konsuleiden tarpeellisuudesta etenkin Etelä-Amerikan uusissa valtioissa, ja onnittelee Adlercreutzia jo etukäteen hänelle tarjoutuneesta mahdollisuudesta. Hauswolffilla oli epäonnista liiketoimistaan huolimatta näkemystä Karibianmeren taloudellisista aspekteista, ja hän varoitti Ruotsin konsulin palkan saattavan olla hyvin matala. Ilmeisesti myös August Gosselmania oli pohdittu konsuliksi Venezuelaan ja Kolumbiaan, mutta Hauswolffin mukaan Gosselman ei ollut Ruotsin valtionjohdossa yhtä suosittu kuin Adlercreutz.²²² Gosselmanille oltiin Kolumbian sijaan kaavailtu Meksikon konsulin virkaa, vaikkakin Meksikon konsulaatti tultiin lopulta perustamaan vasta vuonna 1886.²²³ Gosselman oli myös itse todennut vuosien 1836–1838 Etelä-Amerikan matkojensa jälkeen, että jos Antioquiassa vaikuttanut kaivosyrittäjä ja insinööri Pedro Nisser

²²⁰ Kirje, Peyron Adlercreutzille 20.7.1838, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²²¹ Selling 1962, 104–105.

²²² Kirje, Hauswolff Adlercreutzille 20.2.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²²³ Müller 2004, 232.

olisi asunut jossain Kolumbian rannikkokaupungissa ja ollut hiukan enemmän liikemieshenkinen, olisi hän ollut paras valinta Ruotsin ja Norjan konsuliksi Kolumbiaan.²²⁴

Carl von Hauswolffin huhupuheet Ruotsista eivät olleet tuulesta temmattuja, sillä hän oli koko 1820-luvun enemmän tai vähemmän ollut liiketoimiensa yhteydessä yhteyksissä Ruotsin valtiopäiväedustajiin. Hauswolff puhui helmikuussa lähettämässään kirjeessä siitä, miten konsulien ja diplomaattien valinnassa tulisi ottaa huomioon nimenomaan kohdemaan tuntemus eikä aiempia virkoja. Hän totesi, ettei Gustaf Stierneld tuntunut arvostavan Hauswolffin kykyjä diplomaattina. Kaikesta päätellen itsekkin ollessa heikossa taloudellisessa tilanteessa Hauswolff olisi itse halunnut tulla nimitetyksi johonkin virkaan Etelä-Amerikkaan, jossa hänen vaimonsa Maria Lovisa von Greiff yhä asui. Hauswolffia harmitti Nisserin, Gosselmanin, von Greiffin nauttima arvostus, kun taas hän itse koki ansaitsevansa enemmän arvostusta. Lopulta Hauswolff kuoli sairauksiensa vuoksi vuonna 1843 Tukholmassa. Adlercreutz Hauswolffin lapsuudenystävänä ja yhdessä kovia kokeneena seikkailijana tuntui olevan ainoa ruotsalainen suurmies, joka aidosti ymmärsi Hauswolffia.²²⁵

Kenties keskeisin henkilö Adlercreutzin Eurooppaan paluun taustalla oli lopulta Gustaf Stierneld. Stierneld kirjoitti todennäköisesti vuoden 1839 huhtikuussa Adlercreutzille kirjeen, jossa hän kertoi Adlercreutzin virallisen konsulihakemuksen todennäköisesti menevän läpi Ruotsin kauppakollegiossa.²²⁶ Historioitsija Olof Sellingin mukaan konsulaatin perustaminen Caracasiin oli pantu alulle Ruotsissa marraskuussa 1838.²²⁷ Kuninkaan, Stierneldin ja Adlercreutzin henkilökohtaisilla keskinäisillä suhteilla oli suuri merkitys konsulaatin perustamisessa. Konsulaatin perustamiseen vaikutti vahvasti muiden Euroopan valtioiden esimerkki ja kaupankäyntimahdollisuudet uusien itsenäistyneiden valtioiden kanssa. Adlercreutzin valintaan puolestaan vaikutti kuninkaan ja Stierneldin ohella tiiviit henkilökohtaiset ja diplomaattiset suhteet moniin Venezuelan ja Kolumbian merkkihenkilöihin ja muihin eurooppalaisiin diplomaatteihin. Samalla tavalla kuin Pedro Nisser, joka vuosina 1834–1835 matkusti Lontoossa ja Ruotsissa hakemassa rahoitusta Antioquian kaivostoiminnalleen, myös Adlercreutz hyötyi sosiaalista suhteistaan ja saamistaan suosituskirjeistä.²²⁸

Adlercreutzin konsulinimitys osui Ruotsin diplomatian historiassa mielenkiintoiseen ajanjaksoon, jossa oltiin siirtymässä hallinnoidumpaan ja järjestelmällisempään diplomatiaan. 1700-luvulla ja 1800-luvun alussa konsuleiden palkkiot vaihtelivat huomattavasti, ja ehdot määräytyivät suoraan kauppakollegion myöntämän lupakirjeen mukaisesti. 1800-luvun alkupuoliskon uudistuksien myötä

²²⁴ Selling 1962, 104–105. Kyseessä oli Gosselmanin tilattu raportti Ruotsin ulkoministerille.

²²⁵ Kirje, Hauswolff Adlercreutzille 20.2.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²²⁶ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 1.4.???? Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Sisällön perusteella oletan vuoden olevan 1839.

²²⁷ Selling 1962, 104.

²²⁸ Selling 1962, 100–101.

palkkiojärjestelmästä tuli tasapuolisempi. Vuoteen 1840 asti konsuleiden nimitys Ruotsissa oli tapahtunut kauppakollegion myöntämällä lupakirjeellä, mutta vuodesta 1840 eteenpäin lupakirjeet myönsi ulkoministeriö. Muutos oli osa valtiopäivillä 1840–1841 toimeenpantua valtionhallinnollista uudistusta, jossa kaikki ulkopoliittiset asiat siirrettiin ulkoministeriön alaisuuteen entistä järjestelmällisemmin organisoituina. Oma osansa diplomaatipolitiikan uudistamiseen oli myös 1800-luvun alun uusien valtioiden syntyemisellä Etelä-Amerikassa, eurooppalaisten siirtomaaisäntien kauppaprivilegioiden katoamisella sekä Norjan ja Ruotsin personaaliunionilla vuonna 1814. Norjan kauppaintressit tulivat siten huomioitua myös Ruotsin ulko- ja kauppapolitiikassa.²²⁹

Saatuana lupauksen konsuliksi nimittämisestään Adlercreutz matkusti hyvin nopeasti meren yli Tukholmaan. Huhtikuun 19. päivä 1839 C.V. Zethelius noteerasi Adlercreutzin konsulinimityksen, kun taas huhtikuun 30. päivä Johan Ulrich perheineen toivotti Adlercreutzille turvallista matkaa Atlantin yli.²³⁰ Toukokuussa 1839 Gustaf Stierneld oli vielä epätietoinen siitä, oliko Adlercreutz jo saapunut Ruotsiin, mutta huomautti käytännön järjestelyjen jo alkaneen konsulaatin perustamiseksi.²³¹ Kirjeenvaihdosta voidaan päätellä vierailun Ruotsissa olleen hyvin lyhyt, sillä jo kesäkuussa Stierneld kiitti Adlercreutzia hänen Lontoosta lähettämästään kirjeestä, joka oli kirjattu osoitteesta Bury Street, London. Stierneld toivi matkan jälkimmäisen, Atlanttin ylittävän osion sujuvan yhtä hyvin kuin matkan Tukholmasta Lontoseen.²³²

Tukholmassa Adlercreutz vastaanotti konsulin viran ja vietti aikaa yrittäen turvata lapsilleen hyvä tulevaisuus Ruotsissa. Adlercreutzin kanssa Tukholmaan matkustivat ainakin 13-vuotias Zoila Amalia Adlercreutz ja 10-vuotias Carlos Natividad Adlercreutz, jotka jäivät pysyvästi asumaan Ruotsiin, mahdollisesti Adlercreutzin sisaruspuolien Carl Gustaf tai Charlotta Amalia Adlercreutzin hoiviin. Tuolloin 7-vuotias Oscar Nicolás Adlercreutz on mahdollisesti matkustanut isänsä mukana, sillä myös hän meni myöhemmin naimisiin ja kuoli Ruotsissa. Domingo Adlercreutz puolestaan palasi Ruotsista takaisin Venezuelaan²³³

Paluumatkallaan Ruotsista Caracasiin kesällä 1839 Adlercreutz vieraili Lontoossa, jossa tuolloin asui hänen vanha ystävänsä Daniel Florencio O'Leary. O'Leary oli vuodesta 1834 eteenpäin toiminut Venezuelan täysivaltaisena edustajana Euroopassa, luoden onnistuneesti diplomaattisuhteita mm. Espanjaan, Ranskaan, Isoon-Britanniaan ja Kirkkovaltioon. Esimerkiksi Yhdysvallat tunnusti Venezuelan itsenäisyyden vuonna 1835. Päiväämättömässä kirjeessään O'Leary kirjoitti odottavansa

²²⁹ Müller 2004, 46–47.

²³⁰ Kirje, Zethelius Adlercreutzille 19.4.1839. Kirje, Ulrich Adlercreutzille 30.4.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA..

²³¹ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 24.5.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²³² Kirje, Stierneld Adlercreutzille 28.6.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²³³ Viloría de la Hoz 2005, 97.

innokkaasti Adlercreutzin tapaamista, ja olevansa hyvin kiinnostunut Adlercreutzin asioista. Hän ei ollut tietoinen siitä, oliko Adlercreutz saapumassa Lontooseen suoraan Etelä-Amerikasta vai Ruotsista, mutta epäili, että jos Adlercreutz oli tulossa Ruotsista, hänellä todennäköisesti oli jo jonkin sortin sopimus neuvoteltuna konsulin virasta Venezuelassa.²³⁴

14. päivä elokuuta 1839 O'Leary kirjoitti Adlercreutzille kirjeen, jossa hän oletti Adlercreutzin jo päässeen perille Caracasiin.²³⁵ Stierneldin ja O'Learyn kirjeiden päiväysten perusteella voidaan päätellä Adlercreutzin viettäneen Lontoossa noin kuukauden ennen matkaansa Atlantin yli, mutta ainakin O'Leary ja Adlercreutz vaikuttivat tuona aikana viettäneen mukavaa elämää Lontoossa vierailien mm. teatterissa.²³⁶ O'Learyn elokuun kirjeestä saa myös sellaisen käsityksen, että Adlercreutz oli matkallaan Caracasiin ennen Lontoota vierailut myös Hampurissa. Kirjeen mukaan Adlercreutzilla oli ollut romanttinen suhde Lontoossa erään neidin kanssa, jonka Adlercreutz oli suurten lupautensa jälkeen jättänyt suremaan lähtöään.

4. Konsuliksi Caracasiin 1839–1849

4.1 Konsulin viran perustaminen

Ensimmäinen ja keskeisin tehtävä virallisten ja diplomaattisen suhteiden luomiseksi Venezuelan ja Ruotsin välille oli yhteisen valtiosopimuksen laatiminen. Venezuelan tuolloinen ulkoministeri Guillermo Smith lähetti Adlercreutzille Venezuelan ulkoministeriön nimissä 26. maaliskuuta 1840 kirjeen, jossa Adlercreutz tunnustettiin Ruotsin ja Norjan kuninkaan täysivaltaiseksi edustajaksi ja siten valtiosopimuksen allekirjoittajaksi.²³⁷ Adlercreutzin vastineeksi Venezuelasta presidentti José Antonio Páez nimesi hallituksen ministerin Juan José Romeron. Tunnustelut ystävyys-, kaupp- ja merenkulkusopimuksen laatimiseksi alkoivat siten keväällä 1840. Stierneldin antamien ohjeiden mukaisesti Adlercreutzilla todennäköisesti oli mukanaan jo Ruotsissa hyväksytyjä luonnoksia tekstistä.²³⁸ Romero ja Adlercreutz olivat kevään aikana yhteyksissä ja asuivat samassa kaupungissa Caracasissa, ja sopimus allekirjoitettiin 23. huhtikuuta 1840. Sopimus ratifioitiin lopulta Venezuelan

²³⁴ Kirje, O'Leary Adlercreutzille päiväyksetön, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²³⁵ Kirje, O'Leary Adlercreutzille 14.8.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²³⁶ Kirje, O'Leary Adlercreutzille päiväyksetön, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA..

²³⁷ Kirje, Smith Aldercreutzille 26.3.1840, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²³⁸ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 27.10.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

kongressissa 19. maaliskuuta 1841.²³⁹ Historioitsija Selling toteaa Adlercreutzin tulleen nimitetyksi kenraalikonsuliksi 3. heinäkuuta 1840.²⁴⁰

Kenraalikonsulin tehtäviin kuului pääasiallisesti kirjanpito kohdemaan ja kotimaan välisestä laivaliikenteestä ja kaupankäynnistä. Tämän lisäksi konsulin tehtävissä arvostettiin laajaa tuntemusta kohdemaan politiikasta ja liikemahdollisuuksista. Kaupankäynti ja konsulitoiminta perustui edelleen 1800-luvun puolivälissä vahvasti henkilökohtaisiin luottamussuhteisiin.²⁴¹ Adlercreutzin parhaita avuja olivatkin hyvä kielitaito ja läheiset välit useisiin korkea-arvoisiin Venezuelan poliitikoihin. Kontaktia kotimaahan pidettiin yllä virallisilla raporteilla, joita todennäköisesti lähetettiin kuukausittain. Adlercreutz esimerkiksi pahoitteli vuonna 1843 Ruotsin ulkoministerille Albrecht Ihrelle muutaman kuukauden hiljaisuuttaan, mikä johtui hänen vierailustaan Páezin perheen luona Maracayssa, noin 60 kilometriä Caracasista länteen.²⁴² Tämä viittaisi siihen, että tavallisesti kirjeitä lähetettiin tiheämmin.

Mikäli konsuliraportteja kirjoitettiin säännöllisesti, on silti epäselvää, onko raportit kirjoitettu suoraan ulkoministeriölle tai kauppakollegiolle, vai kenties henkilökohtaisesti kulloisellekin ulkoministerille. Parra-Pérezin kokoelmassa²⁴³ on näitä raportteja kuitenkin vain 13 kappaletta, joista suurin osa on suunnattu Ruotsin vuosien 1842–1848 ulkoministerille paroni Albrecht Ihrelle. Ruotsin kansallisarkistossa sijaitsee Caracasin lähetystökokoelma vuosilta 1839–1849, mikä sisältänee Adlercreutzin kirjeitä ja raportteja. Jää epäselväksi, sisältääkö tämä arkisto Parra-Pérezin kokoelmassa esiintyneiden kirjeiden lisäksi muita Adlercreutzin kirjeitä. Koska tätä arkistoa ei ole Adlercreutzin muiden papereiden tavoin digitoitu, olen rajannut sen tämän työn lähdeaineistorajauksen ulkopuolelle, joten tässä työssä käsitelen vain Parra-Pérezin julkaisemia raportteja.

Ruotsin kulloinenkin ulkoministeri, samoin kuin kuningas vastaanotti eri maissa oleskeilleilta konsuleilta, asiainhoitajia ja ministereiltä henkilökohtaisia raportteja, joiden luonne oli keskusteleva ja neuvoa-antava. Tällaisia juuri ovat Parra-Pérezin kokoelman Adlercreutzin raportit. Tavallisesti konsuleiden toimenkuvaan kuului yleisluontoisten raporttien ohella kuitenkin myös kirjanpito maiden välisestä kaupankäynnistä. Kysymys siitä, onko Adlercreutzin kirjoittamia säännöllisempiä raportteja tai Venezuelan satamissa vierailleiden alusten kirjanpitoja tai laskelmia säilynyt Ruotsin tai Venezuelan eri arkistoissa, on jäänyt tässä tutkimuksessa epäselväksi.

²³⁹ Decreto de 19 Marzo 1841, Actos legislativos sancionados por el Congreso constitucional de Venezuela. Kirje, Romero Adlercreutzille 7.5.1840 ja 22.3.1841, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁴⁰ Selling 1962, 105.

²⁴¹ Müller 2004, 37–48.

²⁴² Kirje, Adlercreutz Ihrelle 12.12.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Adlercreutzin vierailusta Páezin perheen luona: Kirje, Páez Adlercreutzille 17.12.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Bárbara Rosa Nievesin kirje 18.9.1843 löytyy ainoastaan Parra-Pérez 2008, 115–116.

²⁴³ Parra-Pérez, 2009.

Adlercreutzin virallisissa raporteissa vuosilta 1840–1848 huomionarvoista tämän työn tutkimuskysymyksen kannalta on, etteivät ne sisällä juurikaan informaatiota liittyen Adlercreutzin henkilökohtaiseen elämään tai sosiaalisiin suhteisiin, vaan raporttien sisältö keskittyy vahvasti Venezuelan politiikan tarkasteluun. Raporttien dokumenttiarvona tämän työn kannalta on kuitenkin se, miten ne luovat kuvaa Venezuelan poliittisen ilmapiirin muuttumista yhä epävakammaksi vuosikymmenen edetessä, mikä lopulta oli osasyynä Adlercreutzin kenraalikonsulatin virasta luopumiseen.

Heinäkuun laajassa raportissaan 1840 Adlercreutz kävi läpi Venezuelan poliittista tilannetta, valtiomuotoa ja sotilaallista järjestelmää hyvin yksityiskohtaisesti ja muodollisesti.²⁴⁴ Vuoden 1842 raporttien teemoina puolestaan olivat Meksikon ajama panamerikkalainen kongressi, johon Venezuela ei halunnut osallistua, Bolívarin muiston ja itsenäisyyskäreiden kunnian palauttaminen kymmenen vuoden jälkeen sekä Perun ja Meksikon poliittiset kriisit.²⁴⁵ Vuoden 1844 raportit käsittelivät pääasiallisesti lähestyviä vaaleja.²⁴⁶ Vuodet 1845 ja 1846 Adlercreutz vietti Tukholmassa eikä siten luonnollisestikaan raporteja noilta vuosilta ole.

Adlercreutz oli koko poliittisen ja sotilaallisen uransa aikana Etelä-Amerikassa puoltanut laillisia toimenpiteitä ja hän oli ollut taipuvainen kannattamaan poliittisesti konservatiivisia poliitikkoja, kuten aikoinaan 1820-luvulla Simón Bolívaria sekä 1840-luvulla Venezuelassa José Antonio Páezia. Adlercreutzin kannalta radikaali poliittinen muutos Venezuelassa konservatiivisesta liberaaliin tapahtui 1840-luvun puolivälissä Antonio Leocadio Guzmánin johdossa. Guzmánin johtamat liberaalit edustivat kaupunkilaisväestöä ja käsityöläisiä, kun taas Páezin johtamat konservatiivit kannattivat siviili- ja sotilashierarkiaa, suurtilojen omistajia ja ulkomaankauppaa.²⁴⁷ Adlercreutzilla oli muistoissaan vielä Bolívarin tukemisesta aiheutunut karkotus Kolumbiasta vuodelta 1831, joten konservatiivisen Páezin lähipiirissä oleskelu 1840-luvun lopun liberaalissa Venezuelassa aiheutti epävarmuutta.

Palattuaan takaisin Caracasiin vuoden 1847 raportista lähtien Adlercreutz kirjoitti huomattavasti pessimistisemmällä äänensävyllä Venezuelan poliittisesta tilanteesta, joka oli muuttunut hyvin sekasortoiseksi vuosien 1845 ja 1846 aikana. Konservatiivien ja liberaalien yhteenotot kärjistyivät lopulta tammikuun 1848 Venezuelan kongressissa tapahtuneeseen verilöylyyn, josta Adlercreutz raportoi helmikuussa 1848.²⁴⁸ Hänen viimeiset raporttinsa vuodelta 1848 olivat jo hyvin lannistuneita,

²⁴⁴ Parra-Pérez 2008, 139–144.

²⁴⁵ Parra-Pérez 2008, 144–147.

²⁴⁶ Parra-Pérez 2008, 148–153.

²⁴⁷ Mörner 1957, 198–199. Haynes 2000, 503–504.

²⁴⁸ Parra-Pérez 2008, 154–159. Haynes 2000, 503–504.

eikä hän uskonut käytännössä katsoen sisällissodassa olevan Venezuelan, joka kärsi samalla myös alempien sosiaaliluokkien mellakoista, nousevan ahdingostaan lähiaikoina. Konsulin tehtävien hoitaminen muuttui Venezuelassa hyödyttömäksi ja lopulta Adlercreutz pyysikin virkansa lakkauttamista vuonna 1849 ja palasi lopullisesti Tukholmaan.²⁴⁹

4.2 Sosiaaliset suhteet ja elämä Caracasissa

Vaikean maanpaon ja taloudellisten ongelmien jälkeen Adlercreutzin elintaso Caracasissa kenraalikon­sulin virassa nousi selkeästi. Diplomaattinen toimenkuva sopi hänelle hänen laajojen suhdeverkostojensa ansiosta, ja Caracasissa hän pääsi nauttimaan myös suurkaupunkielämän tuomista kulttuurillisista ja sosiaalisista tapahtumista. Adlercreutzin kirjeenvaihto vuosilta 1840–1848 on huomattavasti aiempaa seesteisempää, eivätkä tulevaisuudensuunnitelmien pyörittely ja taloudelliset ongelmat enää tuntuneet valtaavan hänen ajatuksiaan. Päättellen siitä, ettei Adlercreutz 1840-luvun alussa enää kirjeenvaihdossaan pyöritellyt uusia uramahdollisuuksia, hän lienee ollut taloudellisesti ja sosiaalisesti tyytyväinen uuteen virkaansa Caracasissa. Suurimpia huolenaiheita vaikutti 1840-luvulla olleen taloudellisen tilanteen sijaan Adlercreutzin terveydentila, lasten koulutus ja tulevaisuus sekä 1840-luvun loppupuolella Venezuelan poliittisen ilmapiirin kärjistyminen.

Ison-Britannian kenraalikon­suli Limassa, Belford Hinton Wilson jakoi tuntojaan Adlercreutzin kanssa heinäkuussa 1840. Hänen mukaansa Perussa ja muuallakin Etelä-Amerikassa poliittiset ja yhteiskunnalliset olot olivat jälleen kerran anarkistiset ja katastrofaaliset. Samalla Wilson kehui Venezuelan olleen tuolla hetkellä suhteellisen rauhallinen valtio. Vaikeiden olojen ja heikentyneen terveydellisen tilanteensa johdosta Wilson joutuikin seuraavana vuonna käymään kotimaassaan, aloittaakseen vuonna 1843 uuden virkansa kenraalikon­sulina Venezuelassa.²⁵⁰ Adlercreutzin kanssa Caracasiin asettui myös Daniel Florencio O’Leary, joka oli vuonna 1841 palannut Etelä-Amerikkaan Euroopassa viettämiensä vuosien jälkeen. Hän toimi Caracasissa ja Puerto Cabellossa Ison-Britannian konsulina.²⁵¹

Adlercreutz oli Kolumbiasta karkottamisestaan asti ollut kykenemätön toimimaan Kolumbian edustajana. Vuoteen 1842 mennessä tilanne oli kuitenkin jo parantunut siinä määrin, että Adlercreutzin edustaman Venezuelan kenraalikon­sulaatin toimivalta laajennettiin myös muihin vanhan Suur-Kolumbian maihin, Ecuadoriin ja Kolumbiaan. Syyskuussa 1842 Kolumbian ulkoministeri Mariano

²⁴⁹ Parra-Pérez 2008, 160–163.

²⁵⁰ Kirje, Wilson Adlercreutzille 2.7.1840 ja ?.1.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁵¹ Kirje, O’Leary Adlercreutzille 26.6.1842, 13.5.1843 ja 11.6.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

Ospina Rodríguez ja Kolumbian täysivaltainen ministeri Caracasissa Lino de Pombo hyväksyivät Adlercreutzin eksekvatuurin, jonka ansiosta Adlercreutzista tuli Venezuelan lisäksi virallisesti myös Kolumbian ja Ecuadorin kenraalikonkuli.²⁵² O’Leary kysyikin vuonna 1843, että milloin Adlercreutz mahtaa vieraila naapurivaltioissa, nyt kun “portit ovat auenneet”.²⁵³ Adlercreutz ei kuitenkaan lähdeaineiston perusteella käynyt Kolumbian puolella koko 1840-luvun aikana.

Ylipäätään Adlercreutzin ensimmäiset vuodet kenraalikonkulina Caracasissa olivat hyvin rauhallisia. Verrattuna esimerkiksi Cartagenan kasarmin käskynhaltijuuteen tai Mompoxin provinssin kuvernöörikauteen ei konsulin virkaan kuulunut sotilaallisia velvoitteita. Venezuela oli myös valtiona huomattavasti vakaampi 1840-luvulla kuin esimerkiksi Kolumbia tai Peru. Hän asui Caracasissa aiemmin Simón Bolívarille kuuluneessa huvilassa, vieraili oopperassa ja kahviloissa ja oli hyvin läheinen presidentti José Antonio Páezin perheen kanssa.²⁵⁴ Useissa kirjeissä mainitaan Adlercreutzin iloiset kirjeet ja hyvä huumorintaju.²⁵⁵ Myös Páezin tytär Juana de Dios Páez Nieves ja hänen aviomiehensä José María de Francia olivat läheisiä Adlercreutzin kanssa, ja he myös vierailivat Adlercreutzin luona Caracasissa kotikaupungistaan Maracaysta.²⁵⁶

Erään esimerkin Adlercreutzin virkatehtävistä Venezuelassa tarjoaa J.D. Everettin kirje huhtikuulta 1843. Everett oli kirjeen perusteella todennäköisesti Alankomaiden konsuli Venezuelassa, sillä hän tiedusteli Adlercreutzilta mahdollisuuksia perustaa alankomaista yhdyskuntaa Kolumbiaan tai Venezuelaan. Puhetta oli myös Kolumbian valtion kenraali Mariano Montillalle aikanaan myöntämistä maa-alueista ja niiden mahdollisesta hyödyntämisestä alankomaalaisen kaivostoiminnan perustamisessa Sierra Nevadan alueelle Santa Martassa.²⁵⁷

Adlercreutzin luona Caracasissa asui hänen nuorin poikansa, noin kymmenvuotias Oscar Nicolás Adlercreutz, jolle useissa kirjeissä toivottiin hyvää terveyttä. Toiseksi nuorimmat pojat Juan Lázaro ja Domingo Adlercreutz puolestaan oltiin lähetetty *Colegio del Sr. Aguerreveren* sisäoppilaitokseen. Presidentti Páezin vaimo Bárbara Rosa Nieves tarjoutuu huolehtimaan pojista “kuin omista perheenjäsenistä” silloin kun he olivat lomilla.²⁵⁸ Carlos Natividad ja Zoila Amalia Adlercreutz jatkoivat elämäänsä edelleen Tukholmassa, kun taas Federico Valentín Adlercreutzista ei ole juuri

²⁵² Kirje, de Pombo Adlercreutzille 7.9.1842, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁵³ Kirje, O’Leary Adlercreutzille 17.7.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁵⁴ Kirje, Wilson Adlercreutzille 23.7.1843. Kirje, Soubllette Adlercreutzille 15.3.1845, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁵⁵ Kirje, O’Leary Adlercreutzille 16.11.1844, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA. Bárbara Rosa Nievesin kirje Adlercreutzille 3.7.1844 löytyy ainoastaan Parra-Pérez 2008, 123124.

²⁵⁶ Kirje, Francia Adlercreutzille 13.12.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁵⁷ Kirje, Everett Adlercreutzille 8.4.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁵⁸ Bárbara Rosa Nievesin kirje Adlercreutzille 23.3.1845 löytyy ainoastaan Parra-Pérez 2008, 135–136.

mainintoja, ja hän kuoli lopulta vuonna 1845 naimattomana Caracasissa. Avioero Díaz Granadosin kanssa oli käytännössä mahdotonta katolilaisessa maassa, mutta siitä huolimatta Díaz Granados jatkoi elämäänsä Cartagenassa uuden miehensä Luis Montes Úcrosin kanssa. He menivät naimisiin vasta Adlercreutzin kuoltua vuonna 1852. Läpi 1840-luvun María Josefa Díaz Granados piti kirjeitse yhteyttä Caracasissa ja Ruotsissa asuneisiin lapsiinsa.²⁵⁹

Maaliskuussa 1844 Ruotsin ja Norjan kuningas Karl XIV Johan kuoli ja Adlercreutz sai osakseen useita suruvalitteluja.²⁶⁰ Kesällä 1844 O’Leary ja Adlercreutz keskustelivat Adlercreutzin mahdollisesta halusta palata takaisin Eurooppaan, O’Learyn kertoessa uskovansa, että Adlercreutz päätyisi vielä diplomaatiksi Madridiin.²⁶¹ Marraskuussa 1844 Adlercreutz oli jo ilmoittanut O’Learylle palaavansa Tukholmaan.²⁶² Páezin perheestä terveyttä ja onnea matkaan toivottivat sekä vaimo Bárbara Rosa Nieves että tytär Juana de Dios Páez de Francia.²⁶³ Páez itse oli kuullut Adlercreutzin lähtevän huhtikuussa poikansa Oscar Nicolás Adlercreutzin kanssa ja toivoi ehtivänsä vielä tavata Adlercreutzin ennen tämän lähtöä.²⁶⁴ Selkeää yksittäistä syytä Adlercreutzin paluulle Ruotsiin ei ole, mutta vaikuttaa siltä, että hänen päätökseensä vaikutti hänen oma reumatismin vuoksi heikentynyt terveydentilansa sekä halu antaa nuorimmalle pojalleen Oscar Nicolás Adlercreutzille koulutus Ruotsissa.²⁶⁵ Aiemmin rauhallisessa Venezuelassa alkoi myös 1840-luvun puolivälissä kehittyä uusia alempien sosiaaliluokkien kansannousuja ja yleisiä levottomuuksia.²⁶⁶

Tukholmassa oleskellessaan Adlercreutz sai Páezilta kirjeen, jossa hän kiitti Adlercreutzia siitä, että hänen avustuksellaan Páez oli vastaanottanut Ruotsin kuninkaalta Oskar I:ltä kunniamerkin Venezuelan ja Ruotsin suhteiden parantamisen ansiosta.²⁶⁷ Todennäköisesti Adlercreutz oli siis hoitanut Tukholmassa oleskelunsa aikana myös konsulin virkatehtäviin kuuluneita diplomaattisia tehtäviä Ruotsin hallinnon kanssa.

Adlercreutz vietti Ruotsissa lopulta yli kaksi vuotta. Hän palasi Caracasiin heinäkuussa 1847, ja jo ensimmäisessä raportissaan hän kertoi maan verisistä kansannousuista. Adlercreutzin viettäessä aikaansa Tukholmassa koettiin Venezuelassa alempien yhteiskuntaluokkien edustamien radikaalien

²⁵⁹ Adlercreutz 1970, 59.

²⁶⁰ Kirje, Marqués de Toro Adlercreutzille 3.5.1844, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁶¹ Kirje, O’Leary Adlercreutzille 18.8.1844, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁶² Kirje, O’Leary Adlercreutzille 16.11.1844, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁶³ Kirje, Francia Adlercreutzille 16.1.1845, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Bárbara Rosa Nievesin kirje Adlercreutzille 1.2.1845 löytyy ainoastaan Parra-Pérez 2008, 131–132.

²⁶⁴ Kirje, Páez Adlercreutzille 1.3.1845, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁶⁵ Viloría de la Hoz 2005, 97 ja Adlercreutz 1970, 62.

²⁶⁶ Adlercreutz 1970, 61.

²⁶⁷ Kirje, Páez Adlercreutzille 6.7.1846, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

liberaalien vallankaappaus.²⁶⁸ Viimeistään vuoden 1848 veristen taisteluiden ja vallankumouksen jälkeen Adlercreutzin mitta täyttyi. Viimeisessä konsuliraportissaan joulukuulta 1848 hän kertoi, että vaihtuneen vallan myötä hänellä ei ole enää kontakteja Venezuelan johtajiin eikä toisaalta edes tarvetta kertoa sekasortoisen maan oloista. Myös reumaattiset oireet vaikeuttivat Adlercreutzin elämää yhä enemmän. Lopulta vuonna 1849 hän anoi vapautusta tehtävistään ja palasi Tukholmaan poikansa Juan Lázaro Adlercreutzin kanssa, vaikkakin jälkimmäinen palasi pian takaisin Venezuelaan.²⁶⁹ Viimeiset vuotensa Tukholmassa Fredrik Adlercreutz eli niin kutsutulla viranodotuspalkalla. Hän oli Tukholmaan saapuessaan edelleen merkinnyt vaimokseen María Josefa Díaz Granadosin, mikä enteili jo tulevaa omaisuuden jakoa. Adlercreutz asui kolmihuoneisessa asunnossaan Kungsgatanilla kuolemaansa saakka 9. marraskuuta 1852.²⁷⁰ Fredrik Thomas Adlercreutz haudattiin Adlercreutzien perhehautaan Tukholman liepeille Solnan Norra Begravningsplatsille.²⁷¹

Vielä vuonna 1850 Adlercreutzin vaimo Díaz Granados matkusti Cartagenasta Tukholmaan tapaamaan miestään sekä tytärtään ja kahta poikaansa. Keskeisin syy pitkälle matkalle Tukholmaan oli Fredrik Adlercreutzin perinnönjako. Tämän voi päätellä ottaen huomioon, ettei Díaz Granados ollut käynyt myöskään Caracasissa Adlercreutzin diplomaattivuosien aikana. Díaz Granados nimettiin ensimmäiseksi perinnönsaajaksi, ja hän olisi ollut oikeutettu perintönä myös suureen perintölinnaan Ruotsissa tai Ruotsissa, jota hän ei kuitenkaan vastaanottanut. Perinnönjaosta ja parin yhteydenpidosta päätellen heidän välinsä olivat kaikesta huolimatta säilyneet hyvinä, ja etenkin yhteisten lasten koulutuksen ja hyvinvoinnin turvaamisesta päätettiin usein yhdessä.²⁷²

4.3 Kontaktit Caracasista kotimaahan

Lokakuussa 1839 Adlercreutz oli jo saapunut La Güairan rannikkokaupunkiin Venezuelassa. Stierneld kirjoitti Adlercreutzille, että ennen kuin virallista konsulaattia perustetaan Venezuelaan, Adlercreutz voisi hyvin luoda jo etukäteen luonnoksen kauppaja- ja ystävyyssovituksesta Venezuelan ja Ruotsin välillä. Hän mainitsi kuninkaan olleen hyvin tyytyväinen Adlercreutzin lähettämään poliittiseen raporttiin Venezuelan tilasta.²⁷³ Samoin kuin kymmenisen vuotta aikaisemmin, Adlercreutz tuntui olleen taas enemmän tai vähemmän valjastettu kuninkaan ja Ruotsin ulkopoliittikan välineeksi Etelä-Amerikassa. Stierneld puhui myös 2500 yksikön suuruudesta vuosikorvauksesta, mutta rahayksikkö ei ole kirjeestä tunnistettavissa.

²⁶⁸ Haynes 2000, 503–504.

²⁶⁹ Adlercreutz 1970, 63.

²⁷⁰ Adlercreutz 1970, 64. Viloría de la Hoz 2006, 97–98.

²⁷¹ Olin 1992, 120.

²⁷² Adlercreutz 1970, 59.

²⁷³ Kirje, Stierneld Adlercreutzille 27.10.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

Erään esimerkin kenraalikonsulien virkatehtävien sisällöstä tarjoaa alkutalven 1840 tapaus. Lokakuussa 1839 ruotsalaisen La Güairaan suunnan aluksen kapteenille F.M. Pukelle annettiin ohjeet, joiden mukaan kapteenin tuli Venezuelaan saavuttuaan luoda yhdessä Adlercreutzin kanssa raportti raudan markkinatilanteesta, kysynnästä ja hintatasosta Venezuelassa ja Kolumbiassa.²⁷⁴ Tammikuun ja maaliskuun 1840 välisenä aikana kapteeni Puke kävikin Adlercreutzin kanssa kirjeenvaihtoa aiheesta. Tammikuussa Puke ilmoitti olevansa laivoineen La Güairassa, muutaman kilometrin päässä Caracasista, jossa sijaitsi eräs Venezuelan tärkeimmistä satamista. Hän ei kuitenkaan voinut jättää laivaansa, joten hän pyysi Adlercreutzia saapumaan satamaan.²⁷⁵ Jostain syystä Adlercreutzia ei kuulunut satamassa, vaikka asiasta oli sovittu jo etukäteen, ja Puke joutui jatkamaan matkaansa Puerto Cabelloon, joka sijaitsi noin 70 kilometriä Caracasista länteen. Suoritettuaan omat liikeasiansa Puerto Cabellossa rautatankojen osalta Puke joutui lopulta lähtemään maaliskuun alussa ehtimättä näkeä Adlercreutzia, muistuttaen tätä kuitenkin maaliskuun kirjeessään vielä kirjoittamaan itse kuninkaan tilaaman raportin.²⁷⁶

Aiemmassa luvussa mainittu Johan Ulrich, joka toivotti Adlercreutzille turvallista paluumatkaa Ruotsiin vuonna 1839, toimi pitkään kuningas Karl XIV Johanin kirjuriina, ja oli siten todennäköisesti myös Adlercreutzille läheinen. Hänen poikansa Fredrik Carl Ulrich puolestaan oli luonut 1830-luvun alusta asti uraa Saint-Barthélemy saarella erilaisissa hallintotehtävissä, ja hän kävi kirjeenvaihtoa Adlercreutzin kanssa vuosien 1840 ja 1841 aikana, pääasiallisesti Saint-Barthélemy uutisista. Saint-Barthélemyllä vallitsi tuohon aikaan vakava tautiepidemia.²⁷⁷ Kirjeessään helmikuulta 1841 Ulrich, joka nimettiin Saint-Barthélemyn väliaikaiseksi kuvernööriksi heinäkuussa 1841,²⁷⁸ kirjoitti kääntäneensä Adlercreutzin ilmoittaman tarjouksen englanniksi ja välittäneen sen Saint-Thomasin saarelle. Todennäköisesti kyseinen tarjous liittyi joko kaupallisiin tai diplomaattisiin suhteisiin Tanskan omistaman Saint-Thomasin ja Ruotsin Saint-Barthélemy saarten välillä. Saint-Thomasilta oltiin jo vastattu myöntävästi tähän tarjoukseen, ja jatkossa Adlercreutzin tuli itse ottaa yhteyttä saarelle yksityiskohdista.²⁷⁹

Fredrik Adlercreutzin vakiintunut asema Ruotsin ja Norjan kenraalikonsulina Venezuelassa sai myös useat Adlercreutzin ruotsalaisista ystävistä pyytämään häneltä apua. Muutamaan otteeseen aiemmin

²⁷⁴ Generalorder till chefen för corvetten Najaden 22.10.1839, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁷⁵ Kirje, Puke Adlercreutzille 29.1.1840, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁷⁶ Kirje, Puke Adlercreutzille 1.3.1840, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁷⁷ Kirje, Ulrich Adlercreutzille 29.10.1840, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁷⁸

<https://web.archive.org/web/20130921054532/http://www.stbarthsallskapet.com/nyhetsarkiv/nyheter07/underlagg.pdf>, luettu 17.4.2019.

²⁷⁹ Kirje, Ulrich Adlercreutzille 10.2.1841, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

ystäviensä avun varaan jäänyt Adlercreutz pääsi siis tällä kertaa itse vastaanottamaan avunpyyntöjä. Kesäkuussa 1841 Adlercreutzin ystävä ja pitkän linjan diplomaatti Gustaf Beyer lähestyi Adlercreutzia kirjeitse, onnitellen häntä huhtikuussa allekirjoitetusta Venezuelan ja Ruotsin välisestä ystävyys- ja kauppasopimuksesta sekä muistuttaen Adlercreutzia heidän tapaamisestaan Tukholmassa vuonna 1839. Beyer pyysi tämän jälkeen Adlercreutzia ystävällisesti suosittelemaan itseään Venezuelan presidentille José Antonio Páezille. Beyerin tavoitteena oli tulla nimetyksi Venezuelan konsuliksi Tukholmaan, eli käytännössä Adlercreutzin vastinpariksi.²⁸⁰ Beyerin ehdotus oli perusteltu, sillä hän oli aiemmin toiminut vuosikymmeniä sekä Kreikan että Portugalin konsulina Tukholmassa. Hän perusteli nimitystään diplomaattisella urallaan ja vahvalla kielitaidollaan, ja hän oli kirjeen mukaan hyvin avoin erilaisille palkkiomuodoille.

Adlercreutz oli vastannut asian tiimoilta myöntävästi joulukuussa 1841, joskaan hän ei nähtävästi ollut vienyt vielä asiaa eteenpäin. Maaliskuussa 1842 Beyer muistutti Adlercreutzia asiasta uudelleen, liittäen samalla kirjeeseen notaarin laatiman valtakirjan, jossa hän antoi Adlercreutzille valtuudet sopia Beyerin konsulin virasta.²⁸¹ Mitä ilmeisimmin Adlercreutz oli suositellut Beyerää, mutta Venezuelan johto ei ollut nähnyt riittävästi tarvetta konsulaatin perustamiselle Ruotsiin. Adlercreutzin ilmoitettua Beyerille tammikuussa 1843 Venezuelan vastauksen, Gustaf Beyer lähetti huhtikuussa 1843 Adlercreutzille kiitokset yrityksestä, mutta totesi kieltäytyvänsä ottamasta paikkaa vastaan, mikäli siitä ei maksettu palkkiota. Venezuela olisi siis kirjeenvaihdon perusteella suostunut nimittämään Beyerin konsulikseen, mutta ei maksamaan siitä korvausta.²⁸²

Ruotsissa kokoontui vuosien 1840 ja 1841 aikana valtiopäivät, jonka keskeisenä tavoitteena oli uudelleenorganisoida valtion hallintoa. Adlercreutzin toimiessa tuolloin jo virallisesti Ruotsin ja Norjan edustajana hänen oli entistä tärkeämpää olla perillä myös hänen kotimaansa politiikan tapahtumista, etenkin kun kyseessä olevat uudistukset koskivat myös diplomaattista edustusta ja ulkopoliittisia asioita. Kyseisinä vuosina Adlercreutzin ystävä, sotavuosien 1813–1814 veteraani sekä tuolloinen Ruotsin sotakollegion presidentti Gustaf Peyron ylläpiti Adlercreutzin tietoutta valtiopäivien tapahtumista sekä raporteillaan että kirjeidensä mukana lähettämillään sanomalehdillä.²⁸³ Samalla Peyron vetosi Adlercreutziin, jotta tämä tekisi parhaansa edesauttaakseen Gustaf Beyerin nimeämistä Venezuelan konsuliksi Ruotsiin.²⁸⁴

²⁸⁰ Kirje, Beyer Adlercreutzille 21.6.1841, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁸¹ Kirje, Beyer Adlercreutzille 24.3.1842, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁸² Kirje, Beyer Adlercreutzille 11.4.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁸³ Kirje, Peyron Adlercreutzille 7.3.1840 – 7.7.1841. Yhteensä 12 kirjettä vuosilta 1840–1841, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA. Peyron, Svenskt Biografiskt lexikon, SRA.

²⁸⁴ Kirje, Peyron Adlercreutzille 7.7.1841, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

Muutaman vuoden hiljaiselon jälkeen Gustaf Peyron jatkoi taas aktiivista kirjeenvaihtoa Adlercreutzin kanssa, keskustellen vuonna 1843 mm. mahdollisuuksista myydä Ruotsissa tuotettuja aseita Péezin joukoille Venezuelaan. Ilmeisesti tämä idea aseiden myynnistä Venezuelaan kariutui, joskin tuotetut aseet onnistuttiin myymään samana vuonna Saksaan.²⁸⁵ Toinen keskeinen puheenaihe Peyronin ja Adlercreutzin välillä liittyi varakonsuleiden nimeämiseen Etelä-Amerikassa. Keskustelua käytiin siitä, oliko Adlercreutzilla oikeutta nimittää varakonsuleita ja lopulta päädyttiin toteamaan, että Adlercreutzin tulisi lähettää suositusdiplomit suosittelemistaan ehdokkaista kuningas Karl XIV Johanille.²⁸⁶ Selvästi Adlercreutzin asiantuntemukseen Etelä-Amerikan politiikasta luotettiin paljon, ja hänelle annettiin paljon vaikutusvaltaa Etelä-Amerikan ja Ruotsin välisissä asioissa. Adlercreutz myös lähetti kirjeidensä mukana Peyronille ja sitä kautta Ruotsin hoville eteläamerikkalaisia päivälehtiä.²⁸⁷

Tammikuussa 1843 Peyron ilmoitti, että kuningas Karl XIV Johan oli terveydentilansa vuoksi estynyt hoitamaan ulkopoliittikkaan liittyviä asioita, ja että tästä eteenpäin vuosina 1842–1848 Ruotsin ulkoministerinä toiminut Albrecht Ihre tulisi toimimaan Adlercreutzin lähimpänä esimiehenä.²⁸⁸ Viimeistään tästä eteenpäin Adlercreutz suuntasi konsuliraporttinsa suoraan Ihrelle. Vuoden 1844 keväällä Peyron ilmoitti Adlercreutzille Karl XIV Johanin kuolemasta.²⁸⁹

Lokakuussa 1844 Peyron ilmoitti, että uusi kuningas Oscar I oli myöntänyt Adlercreutzille oikeuden jättää virkatehtävänsä ja palata vuoden ajaksi Tukholmaan.²⁹⁰ Samaan aikaan myös Kuninkaallisen Henkivartiokaartin komentajana toiminut Magnus Brahe oli kuollut ja näin ollen Henkivartiokaartin komentajan virka oli jäänyt vapaaksi. On siis mahdollista, että vuoden 1844 lopussa Adlercreutz 51-vuotiaana kiinnostui vielä sotilasuralle palaamisesta. Sotakollegion presidenttinä eli sotaministerinä tuolloin toiminut Gustaf Peyron olisi varmasti ainakin ollut hyvä suositteleva Adlercreutzille. On epäselvää, oliko Adlercreutz osoittanut suoranaista kiinnostusta nimenomaan Henkivartiokaartin komentajan virkaan vai ylipäätään mihin tahansa sotilaalliseen tehtävään Ruotsin armeijassa, mutta vaikuttaa selvältä, että hän tosissaan harkitsi sotilasuralle palaamista vielä vuosina 1844 ja 1845. Osittain tästä syystä Adlercreutz myös alkoi suunnitella paluutaan Tukholmaan, joskin toisena syynä paluulle oli myös hänen lastensa asioiden järjesteleminen.

Lopulta tammikuussa 1845, kun Adlercreutz vielä oleskeli Caracasissa, Peyron lähetti tälle kirjeen, jossa selkeästi evättiin Adlercreutzin mahdollisuudet liittyä Henkivartiokaartiin tai muihin joukko-osastoihin vedoten Adlercreutzin heikentyneeseen terveydentilaan. Tiedon vahvisti Peyronin liitteenä

²⁸⁵ Kirje, Peyron Adlercreutzille 10.4.1843 ja 15.10.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁸⁶ Kirje, Peyron Adlercreutzille 31.7.1843 ja 25.12.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁸⁷ Kirje, Peyron Adlercreutzille 5.1.1845, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁸⁸ Kirje, Peyron Adlercreutzille 3.1.1843, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁸⁹ Kirje, Peyron Adlercreutzille 22.3.1844, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

²⁹⁰ Kirje, Peyron Adlercreutzille 25.10.1844, Fredrik Tomas Adlercreutz papper, SRA.

lähettämä todistus sotakollegiosta, jossa todettiin, ettei “vuoden 1832 jälkeen yhtäkään komentajaa oltu hyväksytty Ruotsin armeijan palvelukseen ilman tieteellisten kokeiden läpäisyä.”²⁹¹ Tieteellisillä kokeilla tarkoitettiin terveystarkastusta. Näin ollen Adlercreutzin heikentynyt terveydentila esti häntä pääsemästä enää sotilasvirkaan Ruotsissa

Tammikuussa 1845 Ernst Zachrisson, ruotsalainen liikemies, joka oli jo useita vuosia toiminut New Yorkissa Ruotsin konsulina, ilmoitti Adlercreutzille ottaneensa paikan vastaan Ruotsin varakonsulina Chagresissa, Panamassa. Zachrissonin nimitys varakonsuliksi tuntui tapahtuneen enemmän Ruotsin toiveiden mukaisesti kuin Zachrissonin pyynnöstä, mistä kielii hänen selkeästi ilmaisema ihmetyksensä. Jää epäselväksi, oliko Adlercreutzilla osuutta Zachrissonin valitsemisessa varakonsuliksi. Hän toivoi Adlercreutzin voivan auttaa hänen serkkuaan Carl Zachrissonia, jotta tämäkin voisi saada jonkinlaisen diplomaattisen viran Etelä-Amerikasta.²⁹² Historioitsija Olof Sellingin mukaan vuonna 1844 Carl von Greiff nimitettiin varakonsuliksi Bogotáan.²⁹³ Tässä mielessä ei vaikuttanut olleen mitenkään erikoista 1800-luvun Ruotsissa, että Adlercreutz oli käyttänyt sosiaalisia suhteitaan hyväkseen mieluisan viran hankkimiseksi.

Samaisena tammikuuna 1845 myös Carl Sigismund von Greiff otti yhteyttä Adlercreutziin kuultuaan hänen aikeistaan palata takaisin Ruotsiin huhtikuussa 1845, minkä tiedon hän oli saanut keskusteltuaan O’Learyn kanssa. Carl von Greiff ilmoitti suoraan, että Adlercreutzin väistyessä kenraalikonstulin tehtävistä hän itse haluaisi kyseisen paikan itselleen. Samalla hän lisäsi vielä toiveen vanhimman poikansa Carl Ludvig von Greiffin nimittämisestä varakonsuliksi muualle Etelä-Amerikan alueelle.²⁹⁴ Vanhempaa von Greiffiä oli Adlercreutzille suositellut varakonsuliksi jo aiemmin heinäkuussa 1842 von Greiffin vaimon Lovisa Faxen isä piispa Wilhelm Faxe.²⁹⁵

5. Johtopäätökset

Fredrik Adlercreutzin elämään vaikuttivat hyvin paljon hänen henkilökohtaiset suhteensa moniin 1800-luvun alun merkkihenkilöihin Etelä-Amerikassa ja Ruotsissa. Saatuaan isältään Carl Johan Adlercreutzilta suuren perinnön ja aatelistarvon 15-vuotiaana Adlercreutzin elämä näytti olleen pedattu 1800-luvun alun aristokraattiselle yhteiskunnalle tyypillisesti kulkemaan sotilasuran kautta kohti korkeita sotilas- ja hallintovirkoja Ruotsissa. Ylen tuottaman dokumentaarisen Tv-ohjelman “Hurjia suomalaisia” mukaan Adlercreutz oli hävinnyt korttipelissä huomattavan osan perinnöstään, ja joutui

²⁹¹ Kirje, Peyron Adlercreutzille 5.1.1845, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁹² Kirje, Zachrisson Adlercreutzille 17.1.1845, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁹³ Selling 1962, 105.

²⁹⁴ Kirje, Greiff Adlercreutzille 21.1.1845, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

²⁹⁵ Kirje, Faxe Adlercreutzille 10.7.1842, Fredrik Tomas Adlercreutz paper, SRA.

sen vuoksi harkitsemaan täysin uusia vaihtoehtoja elantonsa tienämiseksi, sillä elämä hovin ja kuninkaan läheisyydessä aatelistarvolla varustettuna oli kallista puuhaa. Vaikka legenda kohtalokkaasta korttipelistä ei olisikaan koko totuus, on silti selvää, että Adlercreutz ajautui jo nuorena miehenä taloudellisesti tukalaan tilanteeseen ja tarvitsi läheisten ystäviensä apua.

Tämän tutkimuksen keskeisenä antina on, että Ruotsin Kansallisarkistossa säilytetty koko Fredrik Adlercreutzin kirjeenvaihtokokoelma on tullut järjestelmällisesti analysoiduksi. Tämä tutkimus selkeyttää aiempaan tutkimuskirjallisuuteen verrattuna etenkin aiemmin vähemmälle huomiolle jääneitä ajanjaksoja Adlercreutzin elämästä. Syy-seuraussuhteet etenkin suhteessa Adlercreutzin omiin valintoihin hänen elämänsä varrella ovat selkeytyneet. Kirjeenvaihdosta saatu tieto ei ole useinkaan täysin yksiselitteistä, mutta kirjeiden järjestelmällisellä läpikäynnillä on mahdollistettu johtopäätösten teko Adlercreutzin elämää koskevista asioista. Työssä esiintyvät argumentit ovat kaikki hyvin aineistolähtöisiä, ja sen takia myös lähdeviittaukset kirjeisiin on merkitty hyvin tarkasti jokaisen argumentin kohdalla. Ainoat ajanjaksot, joista ei tämän tutkimuksen puitteissa löytynyt lähdemateriaalia, ja joissa saattaisi olla aihetta jatkotutkimuksille, ovat Adlercreutzin nuoruusvuodet Suomessa ja Karlsbergin sotilasakatemiassa ennen vuotta 1820, sekä hänen henkilökohtainen elämänsä Caracasissa kenraalikonsuliviran aikana 1840-luvulla.

Sosiaalitieteissä laajemmassa mittakaavassa käytetty life course -metodi laajensi tässä tutkimuksessa perinteistä biografista näkökulmaa, sillä sen avulla tutkimuksessa pystyttiin tavallista biografista tutkimusta paremmin kiinnittämään huomiota Adlercreutzin sosiaalisiin ja kulttuurisiin viitekehyksiin. Koko Adlercreutzin elämän kattava lähestymistapa auttoi näkemään Adlercreutzin oman luonteen, ympäristöön suhtautumisen ja sosiaalisen verkoston muutokset hänen elämänsä suurten muutosten aikana. Adlercreutzin avioliiton kautta solmitut uudet sukulaissuhteet Etelä-Amerikan paikalliseen eliittiin vaikuttivat merkittävästi Adlercreutzin uramahdollisuuksiin. Samoin Carl Johan Adlercreutzin maine ja itsensä Fredrik Adlercreutzin henkilökohtaiset siteet kuningas Karl XIV Johaniin vaikuttivat Fredrik Adlercreutzin urakehitykseen.

Tutkimuksen keskeisinä päätelminä Adlercreutzin sosiaalisista suhteista voidaan pitää viittä seikkaa. Ensinnäkin Fredrik Adlercreutzin isältään perimä maine, hyvät sosiaaliset suhteet ruotsalaisten merkkihenkilöiden kanssa sekä Adlercreutzin erittäin laaja koulutus mahdollistivat hänen saamansa uuden mahdollisuuden Ruotsin Etelä-Amerikan politiikan välikätenä hänen ajauduttuaan taloudellisiin vaikeuksiin Ruotissa. Toiseksi hän piti koko Etelä-Amerikassa viettämänsä aikakauden ajan yhteyttä ystäviinsä Ruotsissa, tarkoituksenaan pitää takaporttia auki Ruotsiin, mikäli sotilas- tai diplomaattuuralla eteenpäin vieviä mahdollisuuksia kotimaassa tarjoutuisi. Kolmanneksi hänen läheiset suhteet ja vankkumaton tuki Kolumbiassa Simón Bolívaria ja hänen kannattajiaan kohtaan johti

Adlercreutzin ajautumiseen hylkiöksi ja maanpakolaiseksi poliittisten olosuhteiden muututtua äkillisesti Kolumbiassa.

Neljänneksi läheiset ystävyysuhteet Ruotsin arvovaltaisiin henkilöihin sekä toisaalta hyvät välit myös Etelä-Amerikan poliittisiin vaikuttajiin mahdollistivat lopulta Adlercreutzin paluun aatelistarvolleen sopivaan elämään Ruotsin kenraalikonsulina Venezuelassa. Lopulta viidenneksi Adlercreutz pääsi myös itse antamaan takaisin muille ruotsalaisille ystävilleen päästyään kenraalikonsuliksi Venezuelaan. Adlercreutzin onnistui hyödyntää omaa asemaansa saadakseen mm. lapsilleen paremmat koulutusmahdollisuudet sekä tarjoamaan diplomaattisia virkoja ruotsalaisille ystävilleen Etelä-Amerikassa, jossa Ruotsi pyrki poliittisesti ja taloudellisesti parantamaan asemaansa 1800-luvulla.

Adlercreutzin henkilökohtaisen elämäntarinan lisäksi tämä tutkimus tarjoaa myös syventävän näkökulman transnationaalien historiantutkimuksen tutkimuskenttään. 1800-luvun alkupuoliskon mittakaavassa Fredrik Adlercreutz oli huomattavan perillä sekä Euroopan, että Etelä-Amerikan poliittisista ja taloudellisista uutisista. Hän luki viikoittain sekä eteläamerikkalaisia että ruotsalaisia päivälehtiä ja pystyi hyvällä kielitaidollaan kommunikoidaan moitteettomasti lähes kenen kanssa tahansa. Adlercreutz asetettiin Ruotsin ulkopoliittikan välikappaleeksi Etelä-Amerikkaan aikakautena, jolloin ensimmäistä kertaa Etelä-Amerikka oli vapautumassa siirtomaanenneisyydestään ja jolloin uusi kokonainen manner alkoi luoda diplomaattisia, poliittisia ja kaupallisia yhteyksiä Atlantin yli Euroopan valtioihin. Hänen kiehtova elämänsä kahden mantereiden välissä tarjoaa mainion näkökulman transnationaalille historiantutkimusperinteelle, joka on nimenomaan kiinnostunut erilaisten ihmisten ja kulttuuripiirien yhteyksistä ja virtauksista kaikkien suurvaltojen, valtiomiesten ja poliittisten linjausten takana. Perinteisestä diplomatian historiasta poiketen transnationaali tutkimusote antaa tilaa myös Fredrik Adlercreutzin yksityiselämälle ja sen vaikutukselle Ruotsin diplomatian historiaan.

Tämä tutkimus on samalla ensimmäinen laaja kirjoitus Fredrik Adlercreutzista suomen kielellä. Ylen tuottama tv-sarja Hurjia suomalaisia käsitteli pintapuolisesti Adlercreutzin elämää suomen kielellä ja lyhyitä artikkeleita, joissa Adlercreutzin tarinaa sivutaan, ovat julkaisseet ainakin Helsingin sanomat (2019), Keski-suomalainen (2017) ja Verkkouutiset (2017), mutta muutoin kaikki laajempi kirjallisuus Adlercreutzista on joko ruotsiksi tai espanjaksi. Mahdollisesti tämä tutkimus Adlercreutzin elämästä innostaa tulevia tutkijoita tutkimaan tätä kiehtovaa transnationaalien vuorovaikutuksen kasvun aikakautta yksittäisten henkilötarinoiden kautta, sillä biografisilla tutkimuksilla on paljon muutakin annettavaa kuin ainoastaan yksittäisten merkkihenkilöiden elämäkerralliset tutkimukset. Parhaimmillaan biografinen tutkimus tarjoaa ikkunan omaan aikakauteensa, minkä kautta on mahdollista nähdä kulloisellekin aikakaudelle tyypillisiä rakenteita.

Lähteet ja kirjallisuus

Kansilehden kuva:

Riksarkivet (SRA), Tukholma
Krigsarkivets porträttsamlingar,
Adlercreutz, Fredrik Thomas

I ARKISTOLÄHTEET

Riksarkivet (SRA), Tukholma
Fredrik Thomas Adlercreutz papper 1820-1849

Riksarkivet (SRA), Tukholma
St.Barthélémysamlingen 1784-1878
Rapporter från Norderling

II PAINETUT LÄHTEET

Mörner, Magnus, *Quelques documents sur l'Emancipation hispano-américaine recueillis dans les archives suédoises et publiés*. Ibero-amerikanska bibliotek: Tukholma, 1960.

Parra-Pérez, Caracciolo, *La Cartera del Coronel Conde de Adlercreutz. Documentos inéditos relativos a la historia de Venezuela y de la Gran Colombia*. Academia Nacional de la Historia: Caracas, 2009.

Actos legislativos del Congreso Constitucional de Venezuela en 1841. Decreto de 19 de Mayo, Imprenta de V. Espinal: Caracas, 1841.

III KIRJALLISUUS

Aaltonen, Jouko ja Sivonen, Seppo, *Orjia ja isäntiä – Ruotsalais-suomalainen siirtomaaherruus Karibialla*. Into-Kustannus Oy: Suomi, 2019.

Abrahamson, Nils, *Carl August Gosselman. Reseskildrare, sjöofficer, kofferdikapten. Levnadsteckning, författarskap och bibliografi*. Axel Abrahamsons Tryckeri: Karlskrona, 1999.

Adlercreutz, A.F. Carlos, *Fredrik Thomas Adlercreutz 1796-1852: en levnadsteckning / sammanställd 1955-1961 av A.F. Carlos Adlercreutz och tillägnad släktföreningen Adlercreutz*. Släktföreningen: Saltsjöbaden, 1960.

Andersson, Ingvar, *Sveriges historia*. Lindbergs Tryckeri AB: Tukholma, 1960.

Archer, Christon I., *The Wars of Independence in Spanish America*. Scholarly Resources: Wilmington, 2000.

Arielli, Nir, *From Byron to Bin Laden. A History of Foreign Volunteers*. Harvard University Press: Cambridge, 2017.

Bertaux, Daniel, *Biography and Society. The Life History Approach in the Social Sciences*. Sage Publications: Beverly Hills, 1981.

Brown, Matthew, *Adventuring through the Spanish Colonies. Simón Bolívar, Foreign Mercenaries and the Birth of New Nations*. Liverpool University Press: Liverpool, 2006.

Carlsson, Sten ja Rosén, Jerker, *Svensk historia 2: Tiden efter 1718*. Esselte Studium: Sweden, 1961.

Chasteen, John Charles, *Americanos: Latin America's Struggle for Independence*. Oxford University Press: New York, 2008.

Chust, Manuel ja Marchena, Juan, *Las Armas de la Nación, Independencia y ciudadanía en Hispanoamérica (1750-1850)*. Iberoamericana Vervuert: Madrid, 2007.

Giraldo Jaramillo, Gabriel, *Colombia y Suecia. Relaciones culturales*. Insula: Madrid, 1960.
Gosselman, Carl August ja Mörner, Magnus (edit.), *Informes sobre los estados sudamericanos en los años de 1837 y 1838*. Ibero-amerikanska biblioteket och institutet: Tukholma, 1962.

Hakosalo, Heini, Seija Jalagin, Marianne Junila ja Heidi Kurvinen, *Historiallinen elämä - Biografia ja historiantutkimus*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki, 2014.

Hansson, Stina, *Svensk brevskrivning. Teori och tillämpning*. Litteraturvetenskapliga institutionen: Göteborg, 1988.

Haynes, Keen, *A History of Latin America*. Houghton Mifflin Company: USA, 2000.

Herring, Humbert, *A History of Latin America*. Jonathan Cape Ltd.: London, 1968.

Karlsson, Weine ja Åke Magnusson, *Sverige-Latinamerika. Förbindelser och samarbete*. Latinamerika-institutet: Tukholma, 1992.

Leskelä-Kärki, Maarit, Anu Lahtinen ja Kirsi Vainio-Korhonen, *Kirjeet ja historiantutkimus.*, Suomalaisen Kirjallisuuden seura: Saarijärvi, 2011.

Loponen, Mari, *Enteelliset manifestit. Simón Bolívarin edistysajatusten muuttuminen Latalaisen Amerikan itsenäistymisessä, 1812-1830*. Suomen ja yleisen historian pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, 2007.

Lozano Cleves, Alberto, *Así se hizo la independencia*. Fondo de Promoción de la Cultura del Banco Popular: Bogotá, 1980.

- Marsland, William D. ja Amy L., *Venezuela through its history*. Thomas Y. Crowell Company: New York, 1954.
- Müller, Leos, *Consuls, Corsairs, and Commerce: The Swedish Consular Service and Long-distance Shipping, 1720–1815*. Acta Universitatis Upsaliensis: Uppsala, 2004.
- Müller, Leos, *The Merchant Houses of Stockholm, c. 1640-1800*. Acta Universitatis Upsaliensis: Uppsala, 1998.
- Mörner, Magnus, *Estudios y documentos suecos relativos al movimiento emancipador de Hispanoamerica*. Ediciones Guadarrama: Madrid, 1961.
- Mörner, Magus, *Latinamerikas historia*. Natur och kultur: Tukholma, 1957.
- Mörner, Magnus, *Race Mixture in the History of Latin America*. Little, Brown: Boston, 1967.
- Mörner, Magnus, *Quelques documents sur l'Emancipation hispano-américaine recueillis dans les archives suédoises et publiés par Magnus Mörner*. Ibero-amerikanska bibliotek vid Handelshögskolan i Stockholm: Tukholma, 1960.
- O'Connor, Francisco Burdett ja O'Connor d'Arlach, Tomas, *Independencia americana: recuerdos de Francisco Burdett O'Connor, colonel del ejército, libertador de Colombia y general de división de los del Perú y Bolivia*. Sociedad Española de Librería: Madrid, 1915.
- Olin, K.-G., *Öden och äventyr: plock ur finländarnas historia i Latinamerika*. Olimex: Pietarsaari, 1992.
- Pakkasvirta, Jussi, *Kahvi, pahvi ja tango: Suomen ja Latinalaisen Amerikan suhteet*. Gaudeamus: Helsinki, 1998.
- Salcedo-Bastardo, J.L., *Bolívar. A continent and its destiny*. The Richmond Publishing Co. Ltd., 1997.
- Saunier, Pierre-Yves, *Transnational history*, Palgrave Macmillan, 2013.
- Selling, Olof H., *Pedro Nisser, 1799-1878. Svensk guldletare, uppfinnare och utställningsarrangör i Sydamerika och Australia*. Daedalus, Tekniska museets årsbok, Nordisk Rotogatyr: Tukholma, 1962.
- Swärd, Sven Ola, *Latinamerika i svensk politik under 1910- och 1820-talena*. Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB: Uppsala, 1949.
- Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä, 2003.
- Valtonen, Pekka, *Latinalaisen Amerikan historia*. Gaudeamus: Helsinki, 2001.
- Vidales, Carlos, *Bernadotte, San Bartolomé y los "Insurgentes de tierra firme"*. Latinamerika-institutet: Tukholma, 1988.
- Vidales, Carlos, *El agente diplomático sueco Severin Lorich y su misión en la Gran Colombia*. Latinamerika-institutet: Tukholma, 1991.
- Viloria de la Hoz, Joaquín, *Federico Tomás Adlercreutz (1793-1852) : vicisitudes militares, económicas y sociales de un conde sueco en América*. Facultad de Administración, Universidad de los Andes: Bogotá, 2005.

LEHTIARTIKKELIT:

Huhta, Kari, *Porvoolaisesta aatelismiehestä tuli Etelä-Amerikan sankari*, Helsingin Sanomat
21.12.2003

Pyhälä, Mikko, *Sankareita Suomesta*, Keskisuomalainen
03.12.2017

Tikka, Juha-Pekka, *Suomalainen sotilas oli Etelä-Amerikan vapaustaistelun sankari*, Verkkouutiset
12.11.2017

TV-OHJELMAT:

Virtanen, Rauli, *Sotilas rakastuu señoritaan* sarjassa *Hurjia Suomalaisia*, Yle TV1

Liite 1. Taulukko Adlercreutzin kirjeistä Tukholman kansallisarkistossa.

Kirjeet ruotsalaisilta	Kirjeet ulkomaalaisilta
Beyer, Gustaf 1841–1843	Amador, Juan de Dios 1830
Björnstjerna, Magnus 1843	Baralt, Luis 1835
Faxe, Vilhelm 1842	Bofill, B. 1832
Gosselman, August 1825–1839	Calcaño, J.B. 1828–1836
von Greiff, Carl 1845	David 1844
Hauswolff, Carl 1839	Everett, J.D. 1843
Leurén, J. 1835	Francia, José María 1843–1845
Lorich, Severin 1824	Francia, Juana de Dios 1845
Peyron, Gustaf 1832–1845	Hughes, Christopher 1820
von Rosen, Adolf 1825	O'Leary, Daniel 1831–1844
Stierneld, Gustaf 1820–1839	Leidesdorf, Sigismond 1827
Ulrich, Carl 1840–1841	Lisboa ?
Ulrich, Johan 1839	Martín, Juan de Francisco 1822–1844
Zachrisson, Ernst 1845	Méndez, Pedro 1828
Zethelius, Carl 1839	Montilla, Mariano 1822–1830
Kirjeet viranomaisilta	Muñor 1828
Yleisohjeet korvetille nimeltä Najaden 1839	Páez, José Antonio 1840–1846
Kirjeet Najadenin kapteenilta, Puke, F.M. 1840	Petersen, P. 1835
Departemento del Magdalena 1823–1827	Pino, José M, 1830
Ministerio del Estado 1828	de Pombo, Luis 1842
General de Artillería 1822	de Pounas, Franco 1831–1844
	de Reinbold, J.A. 1829
	Rejou, Manuel 1822
	Rodríguez, Pedro 1828–1830
	Romero, Juan 1840–1841
	Serrano, Luis José 1830
	Smith, Guillermo 1840
	Soublette, Carlos 1844–1845
	Stevart 1843
	Stevenson, D.C. 1831
	El Marqués del Toro, A. 1844
	Ungo, D.U. 1823
	Urreta, C.M. 1829–1840

	Valdés, Manuel 1830–1831
	Walker 1839
	Watts, Edward 1831
	de Velasco, F. Pérez 1829
	Wilson, Belford 1830–1843